

STAROSTWO POWIATOWE W PIASECZNIE

05-500 Piaseczno, ul. Chyliczkowska 14, piaseczno.pl

**Program Ochrony Zdrowia Psychicznego
dla Powiatu Piaseczyńskiego
na lata 2026-2031**

Piaseczno 2025

Okres realizacji Programu: 2026-2031

ZLECENIODAWCA:

POWIAT PIASECZYŃSKI

Starostwo Powiatowe w Piasecznie

Chyliczkowska 14, 05-500 Piaseczno

tel.: 22 756 62 54

mail: starostwo@piaseczno.pl

www.bip.piaseczno.pl

ZLECENIOBIORCA:

CHILICO – KAROLINA SOBCZYK

ul. Struzika 17d/7, 41-806 Zabrze

tel.: 793 315 888

mail: kontakt@chilico.pl

www.chilico.pl

AUTORZY PROGRAMU:

dr n. o zdrowiu Karolina Sobczyk

dr hab. n. med. Mateusz Grajek

Julia Szatabska

Dokument opracowano pod kierunkiem zespołu koordynującego opracowanie Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2026-2031 z ramienia Starostwa Powiatowego w Piasecznie.

Spis treści

Wprowadzenie	7
1. Problematyka zdrowia psychicznego	8
2. Podstawy prawne opracowania dokumentu	11
3. Metodyka opracowania dokumentu	16
4. Ocena potrzeb lokalnej społeczności w zakresie zdrowia psychicznego	19
4.1. Problemy zdrowotne w zakresie zdrowia psychicznego w świetle danych Narodowego Funduszu Zdrowia	19
4.2. Problemy zdrowotne w zakresie zdrowia psychicznego w świetle danych Map Potrzeb Zdrowotnych	24
4.3. Niepełnosprawność	26
4.4. Absencja chorobowa związana z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania	28
4.5. Zgony z powodu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania oraz zamachy samobójcze	31
4.6. Ocena potrzeb zdrowotnych i oczekiwań w zakresie zdrowia psychicznego dorosłych mieszkańców powiatu piaseczyńskiego – badanie kwestionariuszowe	35
4.7. Ocena potrzeb zdrowotnych i oczekiwań w zakresie zdrowia psychicznego młodzieży w powiecie piaseczyńskim – badanie kwestionariuszowe	44
5. Ocena powiatowych zasobów mających zastosowanie w działaniach z zakresu ochrony i wsparcia zdrowia psychicznego	52
5.1. Podmioty wykonujące działalność leczniczą	52
5.2. Zasoby Powiatu Piaseczyńskiego oraz jednostek podległych i współpracujących	64
6. Analiza SWOT	94
7. Założenia strategiczne	98
7.1. Cele operacyjne, zaplanowane interwencje i wskaźniki ich realizacji	98
7.2. Finansowanie realizacji zaplanowanych działań	103
7.3. Monitoring i ewaluacja programu	103
Spis tabel	105
Spis rycin	107
Bibliografia	108

Załącznik 1. Lokalny program zwiększenia dostępności i zmniejszenia nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej, w tym rozwoju Centrum Zdrowia Psychicznego oraz placówek psychiatrycznej opieki zdrowotnej dla dzieci i młodzieży w powiecie piaseczyńskim.....	110
Załącznik 2. Lokalny program poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w zakresie pomocy bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej oraz samopomocy środowiskowej	123

Wykaz skrótów

AOS	- Ambulatoryjna Opieka Specjalistyczna
BDL	- Bank Danych Lokalnych
CZP	- Centrum Zdrowia Psychicznego
DPS	- Dom Pomocy Społecznej
GKRPA	- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
GPAPD	- Gminno-Powiatowy Alians Przeciw Depresji
GSL	- Informator NFZ o placówkach medycznych (Gdzie się leczyć?)
GUS	- Główny Urząd Statystyczny
INFZ	- Informator NFZ o Zawartych Umowach
JSP	- Jednostka Specjalistycznego Poradnictwa
KPP	- Komenda Powiatowa Policji
NFZ	- Narodowy Fundusz Zdrowia
NGO	- Organizacje pozarządowe (ang. <i>non governmental organisations</i>)
NPZ	- Narodowy Program Zdrowia
NPOZP	- Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego
OIK	- Ośrodek Interwencji Kryzysowej
ONZ	- Organizacja Narodów Zjednoczonych
OPS	- Ośrodek Pomocy Społecznej
OW NFZ	- Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia
PCPR	- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
PO	- Placówki oświatowe
POIK	- Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej
POZ	- Podstawowa Opieka Zdrowotna
POZP	- Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2026-2031
PDON	- Program Działań na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami na lata 2022-2027
PPKE	- Powiatowy Program Korekcyjno-Edukacyjny dla osób stosujących Przemoc Domową w Powiecie Piaseczyńskim na lata 2024-2028
PPP	- Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
PPPPD	- Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Powiecie Piaseczyńskim na lata 2024-2030
PPPT	- Powiatowy Program Psychologiczno-Terapeutyczny dla osób stosujących Przemoc Domową w Powiecie Piaseczyńskim na lata 2024-2030
PRPZ	- Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Piaseczyńskim na lata 2026-2028
PSRON	- Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych

PUP	- Powiatowy Urząd Pracy
PWD	- Placówka Wsparcia Dziennego
PWDL	- Podmioty Wykonujące Działalność Leczniczą
RPWDL	- Rejestr Podmiotów Wykonujących Działalność Leczniczą
SPZ	- Strategia Polityki Zdrowotnej Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2022-2027
SRPS	- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Piaseczyńskim na lata 2022-2027
ŚDS	- Środowiskowy Dom Samopomocy
WHO	- Światowa Organizacja Zdrowia (ang. <i>World Health Organization</i>)
WTZ	- Warsztat Terapii Zajęciowej
WWR	- Wczesne Wspomaganie Rozwoju
WZS	- Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych
ZI	- Zespół Interdyscyplinarny

Wprowadzenie

Choroby i zaburzenia psychiczne stanowią ważny problem zdrowotny, zarówno w wymiarze indywidualnym, jak i społecznym. Potrzeby z zakresu ochrony zdrowia psychicznego, zarówno te zgłaszane, jak i niewyrażane, prowadzą do wielu kosztownych i obciążających społecznie konsekwencji. Skala zaburzeń i ich złożone uwarunkowania, tkwiące daleko poza obszarem ochrony zdrowia, wymagają, według rekomendacji ekspertów¹, wspólnego wysiłku wszystkich organów państwa, administracji rządowej i samorządowej, pracodawców, organizacji pracowników najemnych i organizacji pozarządowych. Zgodnie z preambułą ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego² – „zdrowie psychiczne jest fundamentalnym dobrem osobistym człowieka, a ochrona praw osób z zaburzeniami psychicznymi należy do obowiązków państwa”. Zdrowie psychiczne w powiecie piaseczyńskim uznaje się za jeden z najważniejszych zasobów społeczeństwa, a jego ochronę – za jeden z najważniejszych obszarów priorytetowych polityki zdrowotnej Powiatu Piaseczyńskiego.

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2026-2031 (POZP) pozwoli na prowadzenie polityki ochrony zdrowia psychicznego w sposób umożliwiający i ułatwiający mieszkańcom powiatu podejmowanie działań ukierunkowanych na ochronę, wzmacnianie i zwiększanie potencjału zdrowia psychicznego, a jego realizacja wynika z przepisów ustawy o ochronie zdrowia psychicznego oraz Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030³. Ponadto, założenia POZP pozostają w zgodzie z zapisami Kompleksowego planu działań w zakresie zdrowia psychicznego na lata 2013-2030 Światowej Organizacji Zdrowia (WHO)⁴.

Głównym celem Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2026-2031 jest zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi, w tym osobom uzależnionym oraz doświadczającym kryzysu psychicznego, wszechstronnej i kompleksowej opieki oraz wsparcia adekwatnych do ich potrzeb w ramach kompleksowego systemu ochrony zdrowia psychicznego na terenie powiatu

¹ Rekomendacje dla praktyki polityki zdrowotnej, EZOP II, ezop.edu.pl.

² Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego [t.j. Dz. U. 2024 poz. 917 z późn. zm.].

³ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 [Dz. U. 2023 poz. 2480].

⁴ Comprehensive Mental Health Action Plan 2013–2030, World Health Organization 2021, www.who.int.

piaseczyńskiego. Realizacja celu głównego możliwa będzie dzięki działaniom zaplanowanym w ramach następujących celów operacyjnych:

- 1) Upowszechnianie zintegrowanego i kompleksowego modelu ochrony zdrowia psychicznego.
- 2) Upowszechnianie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego.
- 3) Aktywizacja zawodowa i społeczna osób z zaburzeniami psychicznymi.
- 4) Skoordynowanie dostępnych form opieki i pomocy.

Opracowany POZP ma charakter wielosektorowy, obejmujący realizację przedsięwzięć z obszaru placówek ochrony zdrowia, organizacji edukacyjnych, społecznych i innych. Zaplanowane cele operacyjne dla polityki zdrowotnej powiatu w obszarze zdrowia psychicznego obejmują liczne zadania z zakresu ochrony zdrowia oraz zdrowia publicznego. Oczekuje się, że niniejszy program przyczyni się do pozytywnych zmian, mających na celu poprawę stanu zdrowia psychicznego mieszkańców powiatu piaseczyńskiego.

1. Problematyka zdrowia psychicznego

Definicja zdrowia psychicznego sformułowana przez Światową Organizację Zdrowia (WHO, ang. *World Health Organization*) mówi, że jest to „dobrostan, w którym jednostka realizuje swoje możliwości i potrafi poradzić sobie z różnorodnymi sytuacjami życiowymi, jest w stanie uczestniczyć w życiu społecznym oraz produktywnie pracować”⁵. Z kolei za osobę z zaburzeniami psychicznymi, zgodnie z ustawą z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego⁶, uważa się „osobę chorą psychicznie (wykazującą zaburzenia psychotyczne), upośledzoną umysłowo lub wykazującą inne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba je wykazująca wymaga świadczeń zdrowotnych lub innych form pomocy i opieki niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym”.

Potrzeby populacji w zakresie zdrowia psychicznego są ogromne, co wynika m.in. z faktu, że liczba zaburzeń psychicznych w ostatnich latach niepokojąco wzrasta, a prognozy WHO wskazują, że do 2030 roku będą one stanowić ok. 15% wszystkich chorób⁷. Szacuje się, że w krajach europejskich problemy emocjonalne i psychospołeczne dotyczą ponad 46%

⁵ World Health Organization. Promoting mental health: concepts, emerging evidence, practice (Summary Report). Geneva: World Health Organization; 2004, www.who.int.

⁶ Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego... op. cit.

⁷ Action for Mental Health. Activities co-funded from European Community Public Health Programmes 1997-2004, ec.europa.eu.

populacji⁸. Przeprowadzone w latach 2018-2019 w Polsce badanie epidemiologiczne pt.: „Kompleksowe badanie stanu zdrowia psychicznego społeczeństwa i jego uwarunkowań – EZOP II”⁹, pokazało, że co najmniej jedno zaburzenie psychiczne w ciągu całego życia można było rozpoznać u 26,46% osób (co stanowi ponad 8,3 miliona dorosłych Polaków). Do najczęściej stwierdzonych nieprawidłowości należały zaburzenia nerwicowe, które kiedykolwiek w życiu dotyczyły ponad 16% badanych. Kolejną grupą najbardziej rozpowszechnionych zaburzeń okazały się zaburzenia związane z używaniem substancji psychoaktywnych (11,6%), w tym nadużywanie i uzależnienie od alkoholu (7,3%) oraz nadużywanie i uzależnienie od narkotyków (1,2%). Zaburzenia nastroju, takie jak depresja, dystymia i mania, rozpoznawano u ponad 4,6% respondentów.

Konsekwencjami wystąpienia zaburzeń psychicznych są przede wszystkim ograniczenia w zatrudnieniu i/lub wydajności pracy oraz problemy w sferze rodzinnej i społecznej (np. akty przemocy, agresji, zachowań autodestrukcyjnych, w tym samobójczych). Należy przy tym pamiętać, że zaburzenia psychiczne mogą się ujawnić w każdym wieku. Raport WHO pt.: „Światowy raport na temat zdrowia psychicznego: transformacja zdrowia psychicznego dla wszystkich”¹⁰, wskazuje na trzy rodzaje determinantów większości zaburzeń psychicznych: indywidualne (psychologiczne i biologiczne), rodzinne i społeczne oraz strukturalne. Pierwsza grupa czynników odnosi się do indywidualnych umiejętności i nawyków radzenia sobie z emocjami oraz angażowania się w relacje, działania i wypełnianie obowiązków. Druga grupa obejmuje najbliższe otoczenie człowieka, w tym m.in. możliwość angażowania się w relacje z partnerami, rodziną, przyjaciółmi lub współpracownikami, a także możliwość zarabiania na życie. Z kolei czynniki strukturalne odnoszą się do szerszych czynników społeczno-kulturowych, geopolitycznych i środowiskowych. Projektując działania z zakresu ochrony zdrowia psychicznego należy wziąć pod uwagę wszystkie przedstawione w raporcie determinanty.

Zgodnie z danymi Map Potrzeb Zdrowotnych zgłaszalność do placówek psychiatrycznych w roku 2024 wyniosła ok. 1,67 mln osób¹¹, co przy wielkości populacji wymagającej wsparcia w zakresie problemów zdrowia psychicznego ocenianej na co najmniej 8,3 mln dorosłych osób (wg badania epidemiologicznego EZOP II¹²) pozwala

⁸ Eurostat, Statistics Explained, Health, ec.europa.eu.

⁹ Dane EZOP II, ezop.edu.pl.

¹⁰ World mental health report: transforming mental health for all, WHO 2022, ec.europa.eu.

¹¹ Mapa potrzeb zdrowotnych na lata 2022-2026, Opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień, basiw.mz.gov.pl.

¹² Dane EZOP II... op. cit.

wnioskować, że z pomocy psychiatrycznej w Polsce korzysta jedynie ok. 20% osób, które takich świadczeń wymagają. Jest to zjawisko szczególnie niepokojące w odniesieniu do osób z poważnymi zaburzeniami psychicznymi, takimi jak otępienie czy schizofrenia, depresja czy uzależnienia. Sytuację tę pogłębia fakt stygmatyzacji osób chorych psychicznie. Pacjenci psychiatryczni są często postrzegani jako osoby nieprzewidywalne, zaniedbane i groźne dla otoczenia¹³. Negatywny odbiór społeczny sprawia, że chorzy boją się reakcji otoczenia, co może skutkować zwlekaniem z podjęciem przez nich leczenia. Dlatego też kluczową formą pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi jest wsparcie rodziny, otoczenia oraz zapewnienie chorym pomocy ze strony odpowiednich instytucji.

Zadania systemu ochrony zdrowia powinny opierać się na działaniach profilaktycznych (np. zapobieganie niepełnosprawności, samouszkodzeniom, samobójstwom) oraz diagnostycznych, a następnie zapewnieniu chorym efektywnej i dostosowanej do potrzeb opieki. Równie istotne są działania psychoedukacyjne, kierowane nie tylko do osób z zaburzeniami psychicznymi, ale też do ich rodzin¹⁴. Należy jednocześnie zdać sobie sprawę, że ochrona zdrowia nie jest w stanie wpłynąć na poprawę zdrowia psychicznego ludności w sposób decydujący. Konieczne jest dopełnienie tych działań programem promocji zdrowia psychicznego i profilaktyki zaburzeń psychicznych. Oszacowania prowadzone w ramach badania EZOP II wskazują, że grono potrzebujące psychoedukacji i wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego w Polsce przekracza obecnie 8 mln osób. Zły stan zdrowia psychicznego koreluje ze zdrowiem fizycznym. Bez podejmowania efektywnych działań doświadczenia związane z zaburzeniami psychicznymi będą nadal udziałem co najmniej co trzeciej polskiej rodziny¹⁵.

Z konstytucyjnej odpowiedzialności państwa za zdrowie swoich obywateli wynika obowiązek planowania i realizowania społecznej polityki zdrowotnej. Najważniejszą strategią służącą poprawie stanu zdrowia populacji Polski, z punktu widzenia promocji zdrowia, jest Narodowy Program Zdrowia¹⁶, do którego realizacji angażowanych jest wiele różnych podmiotów, od poziomu centralnego do lokalnego. Drugim istotnym programem jest Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego¹⁷, wychodzący naprzeciw narastającym

¹³ Komunikat CBOS nr BS/124/2008 pt. „Osoby chore psychicznie w społeczeństwie”, www.cbos.pl.

¹⁴ Strathdee G, Thornicroft G. (1997). Community psychiatry and service evaluation. W: Murray R., Hill P., McGuffin P. (Eds.) The Essentials of Postgraduate Psychiatry, 3rd Edition. Cambridge: Cambridge University Press.

¹⁵ Rekomendacje dla praktyki i polityki zdrowotnej, EZOP II... op. cit.

¹⁶ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025 [Dz. U. 2021 poz. 642].

¹⁷ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego... op. cit.

problemom psychicznym, z jakimi w ostatnich latach boryka się coraz więcej osób w Polsce. Strategie te, wzajemnie się uzupełniając, mogą w perspektywie wieloletniej przyczynić się do trwałej poprawy stanu zdrowia populacji Polski.

2. Podstawy prawne opracowania dokumentu

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2026-2031 opracowano na podstawie:

- 1) art. 68 ust. 2-3 ustawy z dnia 2 kwietnia 1997 r. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej [Dz. U. 1997 Nr 78, poz. 483 z późn. zm.], zgodnie z którym *„2. Obywatelom, niezależnie od ich sytuacji materialnej, władze publiczne zapewniają równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych. Warunki i zakres udzielania świadczeń określa ustawa” oraz „3. Władze publiczne są obowiązane do zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej dzieciom, kobietom ciężarnym, osobom niepełnosprawnym i osobom w podeszłym wieku”;*
- 2) art. 4 ust. 1 pkt 2 i 5 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym [t.j.: Dz. U. 2025 poz. 1684 z późn. zm.], zgodnie z którymi *„1. Powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w zakresie: 2) promocji i ochrony zdrowia; 5) wspierania osób niepełnosprawnych”;*
- 3) art. 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych [t.j. Dz. U. 2025 poz. 1461 z późn. zm.], zgodnie z którym *„Zadania władz publicznych w zakresie zapewnienia równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej obejmują w szczególności: 1) tworzenie warunków funkcjonowania systemu ochrony zdrowia; 2) analizę i ocenę potrzeb zdrowotnych oraz czynników powodujących ich zmiany; 3) promocję zdrowia i profilaktykę, mające na celu tworzenie warunków sprzyjających zdrowiu; 4) finansowanie w trybie i na zasadach określonych ustawą świadczeń opieki zdrowotnej”;*
- 4) art. 8 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych [t.j. Dz. U. 2025 poz. 1461 z późn. zm.], zgodnie z którym *„Do zadań własnych w zakresie zapewnienia równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej realizowanych przez powiat należy w szczególności: 1) opracowywanie i realizacja oraz ocena efektów programów polityki zdrowotnej wynikających z rozpoznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców*

powiatu – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami; 3) inicjowanie, wspomaganie i monitorowanie działań lokalnej wspólnoty samorządowej w zakresie promocji zdrowia i edukacji zdrowotnej prowadzonych na terenie powiatu; 4) pobudzanie działań na rzecz indywidualnej i zbiorowej odpowiedzialności za zdrowie i na rzecz ochrony zdrowia; 5) podejmowanie innych działań wynikających z rozpoznanych potrzeb zdrowotnych”;

- 5) art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego [t.j.: Dz. U. 2024 poz. 917 z późn. zm.], zgodnie z którym „1. Ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane”;
- 6) art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym [t.j. Dz. U. 2026 poz. 149], zgodnie z którym „Zadania z zakresu zdrowia publicznego realizują, współdziałając ze sobą, organy administracji rządowej, państwowe jednostki organizacyjne, w tym agencje wykonawcze, a także jednostki samorządu terytorialnego, realizujące zadania własne polegające na promocji lub ochronie zdrowia”;
- 7) art. 2 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym [t.j. Dz. U. 2026 poz. 149], zgodnie z którym „Zadania z zakresu zdrowia publicznego obejmują: 1) monitorowanie i ocenę stanu zdrowia społeczeństwa, zagrożeń zdrowia oraz jakości życia związanej ze zdrowiem społeczeństwa; 2) edukację zdrowotną dostosowaną do potrzeb różnych grup społeczeństwa, w szczególności dzieci, młodzieży i osób starszych; 3) promocję zdrowia; 4) profilaktykę chorób; 5) działania w celu rozpoznawania, eliminowania lub ograniczania zagrożeń i szkód dla zdrowia fizycznego i psychicznego w środowisku zamieszkania, nauki, pracy i rekreacji; 6) analizę adekwatności i efektywności udzielanych świadczeń opieki zdrowotnej w odniesieniu do rozpoznanych potrzeb zdrowotnych społeczeństwa; 9) ograniczanie nierówności w zdrowiu wynikających z uwarunkowań społeczno-ekonomicznych.
- 8) art. 2 ust. 1 pkt. 2-3 i ust. 2 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego [t.j.: Dz. U. 2024 poz. 917 z późn. zm.] zgodnie z którymi „1. Ochrona zdrowia psychicznego obejmuje realizację zadań dotyczących w szczególności: 2) zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia

w środowisku rodzinnym i społecznym; 3) kształtowania wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałania ich dyskryminacji oraz „2. [...] zadania, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i 3, [przyp. realizowane są] poprzez działania określone w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego”;

- 9) art. 2 ust. 4 pkt. 1 i ust. 5 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego [t.j.: Dz. U. 2024 poz. 917 z późn. zm.], zgodnie z którym „4. Prowadzenie działań określonych w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego należy do: 1) zadań własnych samorządów województw, powiatów i gmin” oraz „5. Wskazane w ust. 4 pkt 1 działania polegają w szczególności na: 1) promowaniu zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym; 2) zapewnieniu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej, zintegrowanej i dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form pomocy niezbędnych do życia w środowisku społecznym, rodzinnym i zawodowym”;
- 10) § 2 ust 1 pkt 8 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023–2030 [Dz. U. 2023 poz. 2480], zgodnie z którym „1. Realizatorami Programu są: 8) samorzady województw, powiatów i gmin”.

Komplementarność Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2026-2031 z działaniami na poziomie międzynarodowym

Działania zaplanowane do realizacji w Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2026-2031 wpisują się w następujące międzynarodowe dokumenty strategiczne:

- 1) Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r.;
- 2) Europejski Program Prac na lata 2020-2025 Wspólne działania na rzecz lepszego zdrowia – Regionalne Biuro WHO dla Europy;
- 3) Zdrowie i opieka zdrowotna w zarysie: Europa 2022;
- 4) Światowa Deklaracja Zdrowia „Zdrowie dla wszystkich w XXI wieku”;
- 5) Zielona Księga, „Poprawa Zdrowia Psychicznego ludności, Strategia Zdrowia Psychicznego dla Unii Europejskiej”.

Komplementarność Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2026-2031 z działaniami na poziomie krajowym

Działania zaplanowane do realizacji w Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2026-2031 wpisują się w następujące krajowe dokumenty strategiczne:

1. Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 – cel szczegółowy 1: Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi, w tym osobom uzależnionym oraz doświadczającym kryzysu psychicznego, wszechstronnej i kompleksowej opieki i wsparcia adekwatnych do ich potrzeb;
2. Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025 – cel operacyjny 2: Profilaktyka uzależnień, cel operacyjny 3: Promocja zdrowia psychicznego;
3. Strategia Zdrowa Przyszłość Ramy Strategiczne Rozwoju Systemu Ochrony Zdrowia na lata 2021–2027, z perspektywą do 2030 r. – kierunek interwencji 1: Rozwój profilaktyki, skuteczna promocja zdrowia i postaw prozdrowotnych, kierunek interwencji 2: Poprawa jakości, przyjazności i efektywności świadczonych usług zdrowotnych poprzez standaryzację i reorganizację opieki;
4. Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 – cel główny: Włączenie społeczne i zawodowe osób z niepełnosprawnościami;
5. Strategia rozwoju usług społecznych polityka publiczna do roku 2030 z perspektywą do 2035 r. – cel strategiczny: Włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami dające możliwość życia w społeczności lokalnej niezależnie od stopnia niepełnosprawności;
6. Mapy Potrzeb Zdrowotnych na okres 2022-2026 – rekomendowane kierunki działań na terenie województwa mazowieckiego: obszar opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień;
7. Mapy Potrzeb Zdrowotnych na okres 2027-2031 – rekomendowane kierunki działań na terenie województwa mazowieckiego: obszar opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień.

Komplementarność Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2026-2031 z działaniami na poziomie regionalnym

Działania zaplanowane do realizacji w Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2026-2031 wpisują się w następujące regionalne dokumenty strategiczne:

1. Wojewódzki plan transformacji dla województwa mazowieckiego na lata 2022-2026 – Obszar opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień;
2. Wojewódzki Program Pomocy i Oparcia Społecznego dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi Województwa Mazowieckiego na lata 2023-2027;
3. Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2021-2030 – cel I: Zapobieganie pogłębianiu się problemów społecznych poprzez wdrażanie programów i projektów na rzecz ogółu mieszkańców i wybranych grup oraz sprawne realizowanie polityki społecznej na Mazowszu, cel II: Deinstytucjonalizacja i rozwój spersonalizowanych, zintegrowanych usług społecznych, w tym o charakterze środowiskowym;
4. Kierunki działań w zakresie polityki zdrowotnej województwa mazowieckiego na lata 2022-2026 – Kierunek działań: Przeciwdziałanie innym istotnym problemom zdrowotnym występującym na terenie Województwa Mazowieckiego;
5. Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze – Obszar Społeczeństwo, Kierunek działań: Mazowsze zintegrowane społecznie: Poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki;
6. Wojewódzki program dotyczący wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych w województwie mazowieckim na lata 2022-2030 – cel główny: Wzrost jakości życia osób niepełnosprawnych.

Komplementarność Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2026-2031 z działaniami na poziomie lokalnym

Działania zaplanowane do realizacji w Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2026-2031 wpisują się w następujące lokalne dokumenty strategiczne:

1. Strategia Polityki Zdrowotnej Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2022-2027 – priorytet 4: Profilaktyka uzależnień, priorytet 5: Promocja zdrowia psychicznego;
2. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Piaseczyńskim na lata 2022-2027 – cel strategiczny 3: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i pomoc osobom starszym oraz niepełnosprawnym, cel strategiczny 5: Profilaktyka zdrowotna i ochrona zdrowia;
3. Program Działań na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami na lata 2022-2027 – misja programu: Budowanie zintegrowanego systemu działań na rzecz kompensacji skutków niepełnosprawności oraz zapewnienia wszechstronnego rozwoju osób niepełnosprawnych;
4. Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Powiecie Piaseczyńskim na lata 2024-2030 – cel główny: Poprawa sytuacji rodzin doznających przemocy jak i ochrona osób zagrożonych przemocą;
5. Powiatowy Program Korekcyjno-Edukacyjny dla osób stosujących Przemoc Domową w Powiecie Piaseczyńskim na lata 2024-2028;
6. Powiatowy Program Psychologiczno-Terapeutyczny dla osób stosujących Przemoc Domową w Powiecie Piaseczyńskim na lata 2024-2030.

3. Metodyka opracowania dokumentu

Okres realizacji i materiał badawczy

Działania prowadzące do opracowania Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2026-2031 prowadzono w okresie od września 2025 r. do maja 2026 r.

W ramach realizowanych działań dokonano przeglądu i analizy obowiązujących aktów prawnych dotyczących zadań samorządów powiatowych w obszarze polityki zdrowotnej w Polsce oraz pozyskano materiał badawczy, który stanowiły:

- 1) Dane statystyczne pochodzące z następujących ogólnodostępnych baz danych:
Rejestr Podmiotów Wykonujących Działalność Leczniczą (RPWDL; rpwdl2.ezdrowie.gov.pl), Informator NFZ o Zawartych Umowach (INFZ; www.nfz.gov.pl), Informator Pacjenta NFZ Gdzie się leczyć? (GSL; gsl.nfz.gov.pl/GSL), Informator o Terminach Leczenia (ITL; terminyleczenia.nfz.gov.pl);

- 2) Dane statystyczne i epidemiologiczne publikowane przez Ministerstwo Zdrowia w ramach Bazy Analiz Systemowych i Wdrożeniowych – Mapy Potrzeb Zdrowotnych basiw.mz.gov.pl;
- 3) Dane statystyczne pozyskane na wniosek o udostępnienie informacji publicznej z Mazowieckiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia;
- 4) Dane statystyczne pozyskane na wniosek o udostępnienie informacji publicznej z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych;
- 5) Dane statystyczne zawarte w Raportach o stanie Powiatu Piaseczyńskiego za lata 2022-2024;
- 6) Dane statystyczne pozyskane na wniosek o udostępnienie informacji publicznej z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Piasecznie, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Piasecznie, Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Górze Kalwarii, Powiatowego Urzędu Pracy w Piasecznie, Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Piasecznie oraz Powiatowej Komendy Policji w Piasecznie;
- 7) Dane pochodzące z autorskiego kwestionariusza ankiety skierowanego do dorosłych mieszkańców powiatu piaseczyńskiego;
- 8) Dane pochodzące z autorskiego kwestionariusza ankiety skierowanego do młodzieży zamieszkującej powiat piaseczyński.

Metody badawcze

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2026-2031 został opracowany dzięki zastosowaniu następujących metod badawczych:

- 1) Metody statystycznej – obejmującej analizę danych statystycznych celem poznania prawidłowości w zakresie dostępności do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych na terenie powiatu oraz sytuacji zdrowotnej mieszkańców;
- 2) Analizy porównawczo-opisowej – obejmującej porównanie danych dotyczących powiatu piaseczyńskiego, województwa mazowieckiego oraz kraju, celem stwierdzenia ich tożsamości całkowitej lub częściowej;
- 3) Metody ankietowej – obejmującej analizę danych pozyskanych w ramach dwóch zrealizowanych badaniach kwestionariuszowych (w ramach badania kwestionariuszowego osób dorosłych nie uzyskano próby reprezentatywnej w sensie

statystyczno-socjologicznym, co ogranicza możliwość uogólniania uzyskanych wyników na populację mieszkańców powiatu, natomiast nadal pozwala na traktowanie ich jako źródła cennych wglądów jakościowych, pozwalających zrozumieć wybrane tendencje, postawy i doświadczenia respondentów, a tym samym stanowiących materiał uzupełniający dla dalszych analiz i działań planistycznych w zakresie ochrony zdrowia psychicznego).

Opracowanie celów operacyjnych w obszarze ochrony zdrowia psychicznego

Cele operacyjne w obszarze ochrony zdrowia psychicznego mieszkańców powiatu piaseczyńskiego wytyczono na podstawie wniosków płynących z analizy pozyskanych danych, a także z uwzględnieniem celów Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030¹⁸.

Cele główne Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 (NPOZP) obejmują¹⁹:

- 1) zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi, w tym osobom uzależnionym oraz doświadczającym kryzysu psychicznego, wszechstronnej i kompleksowej opieki i wsparcia adekwatnych do ich potrzeb;
- 2) prowadzenie działań na rzecz zapobiegania stygmatyzacji i dyskryminacji osób z zaburzeniami psychicznymi.

Jednostki samorządu terytorialnego na poziomie powiatowym są obligatoryjnymi realizatorami 12 zadań mających na celu realizację następujących 4 celów szczegółowych:

- 1a – upowszechnienie zintegrowanego i kompleksowego modelu ochrony zdrowia psychicznego w oparciu o model opieki środowiskowej,
- 1d – upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego,
- 1e – aktywizacja zawodowa i społeczna osób z zaburzeniami psychicznymi,
- 1f – skoordynowanie dostępnych form opieki i pomocy.

W ramach Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2026-2031 zaplanowano realizację wszystkich zadań obligatoryjnych dla samorządów powiatowych, a także zadania dodatkowe, które są dobrowolne i stanowią wyraz troski o zdrowie psychiczne mieszkańców powiatu.

¹⁸ Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu... op. cit.

¹⁹ Ibidem.

4. Ocena potrzeb lokalnej społeczności w zakresie zdrowia psychicznego

4.1. Problemy zdrowotne w zakresie zdrowia psychicznego w świetle danych Narodowego Funduszu Zdrowia

W roku 2024 w publicznym systemie opieki zdrowotnej wśród mieszkańców powiatu piaseczyńskiego odnotowano łącznie 11,6 tys. rozpoznań z zakresu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania, było to o ok. 48% więcej w porównaniu z rokiem 2022 (7,8 tys. rozpoznań). Wśród najczęściej rozpoznawanych problemów zdrowotnych mieszkańców w grupie zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania wskazać należy reakcję na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne (1% populacji w roku 2024), zaburzenia lękowe inne niż w postaci fobii (0,9%) oraz epizody depresyjne (0,6%). Rozpowszechnienie zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w powiecie piaseczyńskim w latach 2022-2024 wzrosło w przypadku najczęstszych 4 rozpoznań w tej grupie, a także w przypadku kilku innych rzadziej stawianych diagnoz (F33, F38, F42, F51, F90, F92). Szczególnie zauważalny jest wzrost rozpowszechnienia problemów z grupy zaburzeń nerwicowych, związanych ze stresem i pod postacią somatyczną (F41, F43) oraz zaburzeń nastroju (F32, F33, F38). Należy jednak w tym miejscu podkreślić, że wzrost statystyk dotyczących liczby pacjentów leczonych z powodu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania może wynikać także z poprawiającej się dostępności do świadczeń diagnostycznych, a nie tylko z pogorszenia stanu zdrowia populacji. Szczegóły przedstawiono w tabeli I.

Tab. I. Liczba rozpoznań zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania wg klasyfikacji ICD-10 w populacji mieszkańców powiatu piaseczyńskiego, korzystających z finansowanych przez NFZ świadczeń zdrowotnych w latach 2022-2024

Kod ICD-10	Rozpoznanie	Rok			Rozpowszechnienie w populacji (%)*	
		2022	2023	2024	2022	2024
F43	Reakcja na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne	1 183	2 063	2 237	0,6	1,0
F41	Inne zaburzenia lękowe	1 037	1 480	1 858	0,5	0,9
F32	Epizod depresyjny	770	1 013	1 275	0,4	0,6
F84	Całościowe zaburzenia rozwojowe	452	609	806	0,2	0,4
F10	Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane użyciem alkoholu	662	692	669	0,3	0,3
F33	Zaburzenia depresyjne nawracające	474	500	571	0,2	0,3
F06	Inne zaburzenia psychiczne spowodowane uszkodzeniem lub dysfunkcją mózgu i chorobą somatyczną	380	506	480	0,2	0,2

Kod ICD-10	Rozpoznanie	Rok			Rozpowszechnienie w populacji (%)*	
		2022	2023	2024	2022	2024
F20	Schizofrenia	593	544	448	0,3	0,2
F90	Zaburzenia hiperkinetyczne (zespoły nadpobudliwości ruchowej)	174	224	389	0,1	0,2
F31	Zaburzenia afektywne dwubiegunowe	225	234	274	0,1	0,1
F60	Specyficzne zaburzenia osobowości	140	262	254	0,1	0,1
F19	Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane naprzemiennym przyjmowaniem środków wymienionych w rozpoznaniach F10-F18 i innych	202	241	244	0,1	0,1
F38	Inne zaburzenia nastroju (afektywne)	28	130	130	<0,1	0,1
F42	Zaburzenie obsesyjno-kompulsyjne (nerwica natręctw)	79	102	114	<0,1	0,1
F92	Mieszane zaburzenia zachowania i emocji	60	65	114	<0,1	0,1
F51	Nieorganiczne zaburzenia snu	54	91	111	<0,1	0,1
F03	Otępienie bliżej nieokreślone	50	80	102	<0,1	<0,1
F11	Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane używaniem opiatów	109	120	102	0,1	<0,1
F45	Zaburzenia występujące pod postacią somatyczną	64	87	100	<0,1	<0,1
F00	Otępienie w chorobie alzheimera	52	90	93	<0,1	<0,1
Pozostałe z grupy F00-F99		1 054	1 138	1 228	--	--
Razem		7 842	10 271	11 599	--	--

*iloraz liczby pacjentów korzystających ze świadczeń finansowanych przez NFZ oraz liczby mieszkańców powiatu piaseczyńskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Mazowieckiego OW NFZ

W roku 2024 w publicznym systemie opieki zdrowotnej w populacji dorosłych mieszkańców powiatu piaseczyńskiego odnotowano 9 432 rozpoznania z zakresu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania, w tym 6 043 dotyczyły kobiet (64,1% ogółu) oraz 3 389 mężczyzn (35,9%). Najwyższy odsetek rozpoznań dotyczył osób w wieku 60 lat i więcej (26,4% ogółu), a także mieszkańców w wieku 40-49 lat (23,4%). W przypadku osób w wieku 50-59 lat było to 16%, wśród mieszkańców 30-39 lat – 16,8%, w najmłodszej grupie wiekowej (18-29 lat) – 17,5%. Wśród najczęściej rozpoznawanych problemów zdrowotnych dorosłych mieszkańców powiatu piaseczyńskiego w omawianej grupie schorzeń wskazać należy reakcję na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne (1,2% dorosłej populacji w roku 2024), zaburzenia lękowe inne niż w postaci fobii (1%) oraz epizody depresyjne (0,7%). Z diagnozą większości spośród 10 najczęstszych rozpoznań zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w publicznym systemie zdrowotnym znacznie częściej pojawiają się kobiety, wyjątkiem są zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane użyciem alkoholu (F10) oraz naprzemiennym przyjmowaniem środków wymienionych w rozpoznaniach F10-F18 i innych (F19). Rozpowszechnienie w populacji większości najczęściej diagnozowanych zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w powiecie piaseczyńskim jest niższe w porównaniu do kraju ogółem. Szczegóły przedstawiono w tabeli II.

Tab. II. Liczba dorosłych mieszkańców powiatu piaseczyńskiego z rozpoznaniem 10 najczęstszych zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania wg klasyfikacji ICD-10, korzystających z finansowanych przez NFZ świadczeń w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień w roku 2024

Kod ICD-10	Rozpoznanie	Liczba rozpoznań			Rozpowszechnienie w populacji (%)*			
					powiat piaseczyński			Polska
	Nazwa	K	M	Razem	K	M	Razem	Razem
F43	Reakcja na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne	1 419	569	1 988	1,6	0,7	1,2	1,6
F41	Inne zaburzenia lękowe	1 352	365	1 717	1,5	0,5	1,0	1,6
F32	Epizod depresyjny	822	300	1 122	0,9	0,4	0,7	1,0
F10	Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane użyciem alkoholu	185	480	665	0,2	0,6	0,4	1,2
F33	Zaburzenia depresyjne nawracające	433	128	561	0,5	0,2	0,3	1,0
F06	Inne zaburzenia psychiczne spowodowane uszkodzeniem lub dysfunkcją mózgu i chorobą somatyczną	284	196	480	0,3	0,2	0,3	0,7

Kod ICD-10	Rozpoznanie	Liczba rozpoznań			Rozpowszechnienie w populacji (%)*			
					powiat piaseczyński			Polska
	Nazwa	K	M	Razem	K	M	Razem	Razem
F20	Schizofrenia	231	216	447	0,3	0,3	0,3	0,7
F31	Zaburzenia afektywne dwubiegunowe	183	86	269	0,2	0,1	0,2	0,2
F60	Specyficzne zaburzenia osobowości	153	79	232	0,2	0,1	0,1	0,1
F19	Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane naprzemiennym przyjmowaniem środków wymienionych w rozpoznaniach F10-F18 i innych	60	169	229	0,1	0,2	0,1	0,3

* iloraz liczby dorosłych mieszkańców powiatu piaseczyńskiego/Polski korzystających ze świadczeń finansowanych przez NFZ w opiece psychiatrycznej i leczeniu uzależnień oraz liczby dorosłych mieszkańców powiatu piaseczyńskiego/Polski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Mazowieckiego OW NFZ oraz Centrali NFZ

W roku 2024 w publicznym systemie opieki zdrowotnej w **populacji dzieci i młodzieży w powiecie piaseczyńskim** odnotowano 2 179 rozpoznań z zakresu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania, w tym 1 087 w populacji dziewcząt (49,9% ogółu) oraz 1 092 w populacji chłopców (50,1%). Wśród najczęściej rozpoznawanych problemów w tej grupie wskazać należy całościowe zaburzenia rozwojowe (1,4% populacji w roku 2024), zaburzenia hiperkinetyczne (0,6%) oraz reakcję na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne (0,5%). Rozpowszechnienie większości najczęściej diagnozowanych zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w populacji dzieci i młodzieży w powiecie piaseczyńskim jest niższe w porównaniu do kraju ogółem. Szczegóły przedstawiono w tabeli III.

Tab. III. Liczba niepełnoletnich mieszkańców powiatu piaseczyńskiego z rozpoznaniem 10 najczęstszych zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania wg klasyfikacji ICD-10, korzystających z finansowanych przez NFZ świadczeń w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień w roku 2024

Kod ICD-10	Rozpoznanie	Liczba rozpoznań			Rozpowszechnienie w populacji (%)*			
					powiat piaseczyński			Polska
	Nazwa	K	M	Razem	K	M	Razem	Razem
F84	Całościowe zaburzenia rozwojowe	223	443	666	1,0	1,8	1,4	2,0
F90	Zaburzenia hiperkinetyczne (zespoły nadpobudliwości ruchowej)	101	209	310	0,4	0,8	0,6	0,9
F43	Reakcja na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne	167	82	249	0,7	0,3	0,5	0,7
F32	Epizod depresyjny	114	39	153	0,5	0,2	0,3	0,3
F41	Inne zaburzenia lękowe	107	37	144	0,5	0,2	0,3	0,4
F92	Mieszane zaburzenia zachowania i emocji	63	43	106	0,3	0,2	0,2	0,5
F93	Zaburzenia emocjonalne rozpoczynające się zwykle w dzieciństwie	45	26	71	0,2	0,1	0,1	0,4
F99	Zaburzenia psychiczne, inaczej nieokreślone	28	18	46	0,1	0,1	0,1	0,1
F38	Inne zaburzenia nastroju (afektywne)	25	19	44	0,1	0,1	0,1	<0,1
F89	Zaburzenie rozwoju psychicznego (psychologicznego), nieokreślone	14	26	40	0,1	0,1	0,1	0,1

* iloraz liczby niepełnoletnich mieszkańców powiatu piaseczyńskiego/Polski korzystających ze świadczeń finansowanych przez NFZ w opiece psychiatrycznej i leczeniu uzależnień oraz liczby niepełnoletnich mieszkańców powiatu piaseczyńskiego/Polski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Mazowieckiego OW NFZ oraz Centrali NFZ

Omawiając dane statystyczne NFZ należy podkreślić, że dane z systemów opieki zdrowotnej są zazwyczaj ograniczone do przypadków objętych opieką medyczną finansowaną ze środków publicznych i pomijają osoby korzystające ze świadczeń na rynku prywatnym oraz osoby niekorzystające z pomocy z różnych przyczyn, w tym m.in. w związku z trudnościami w dostępie do opieki zdrowotnej (np. terytorialnymi, finansowymi), czy też w obawie przed stygmatyzacją. Biorąc pod uwagę szacunki badania EZOP II²⁰, wskazujące na rozpowszechnienie zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania na poziomie nawet do 26,5% w populacji osób dorosłych, oraz liczbę ludności powiatu piaseczyńskiego w tej grupie

²⁰ Dane EZOP II... op. cit.

(ok. 169,9 tys.) – omawiane problemy zdrowotne mogą dotyczyć nawet ponad 45 tys. dorosłych mieszkańców.

4.2. Problemy zdrowotne w zakresie zdrowia psychicznego w świetle danych Map Potrzeb Zdrowotnych

Zgodnie z najnowszymi publikowanymi danymi w Mapach Potrzeb Zdrowotnych w Polsce w roku 2024 w publicznym systemie opieki zdrowotnej w opiece psychiatrycznej leczono ponad 1 466,1 tys. **osób z populacji dorosłych**, w przypadku leczenia uzależnień – ponad 275,5 tys. osób. W porównaniu z rokiem poprzednim (2023) odnotowano 5% wzrost liczby pacjentów w opiece psychiatrycznej oraz 1,5% – w leczeniu uzależnień. W województwie mazowieckim, którego częścią jest powiat piaseczyński, w tym samym okresie (rok 2024) w publicznym systemie opieki zdrowotnej leczono 185,54 tys. osób dorosłych (wzrost o 5,5% w porównaniu z rokiem 2023), w przypadku leczenia uzależnień – 40,77 tys. osób (wzrost o 1,4% w porównaniu z rokiem 2023).

Zarówno w województwie mazowieckim, jak i w kraju ogółem, największe rozpowszechnienie w grupie zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w populacji osób dorosłych dotyczy zaburzeń lękowych, zaburzeń nastroju, uzależnień oraz zaburzeń organicznych. Liczba pacjentów w opiece psychiatrycznej i leczeniu uzależnień w roku 2024 w województwie mazowieckim wyniosła 4 845,4/100 tys. ludności i była to wartość niższa od wartości wskaźnika dla kraju (5 425,9). W województwie mazowieckim w roku 2024 odnotowano, w porównaniu do kraju, wyższe rozpowszechnienie psychoz innych niż schizofrenia, zespołów behawioralnych związanych z zaburzeniami fizjologicznymi i czynnikami fizycznymi, zaburzeń rozwoju psychologicznego, zaburzeń zachowania i emocji rozpoczynających się zwykle w dzieciństwie i wieku młodzieńczym oraz zaburzeń odżywiania (tabela IV). Szczegółowe dane na poziomie powiatów nie są publikowane w mapach potrzeb zdrowotnych, w związku z czym przedstawiono dane dla województwa.

Tab. IV. Rozpowszechnienie zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania na 100 tys. ludności w populacji osób dorosłych w Polsce i województwie mazowieckim w roku 2024

Grupa zaburzeń	Polska	województwo mazowieckie
Zaburzenia lękowe	2 076,4	1 765,2
Zaburzenia nastroju	1 093,4	1 048,3
Uzależnienia	878,2	862,4
Zaburzenia organiczne	775,6	590,4
Zaburzenie psychiczne nieokreślone inaczej	456,4	415,8
Schizofrenia	493,1	442,6
Niepełnosprawność intelektualna	188,3	124,4
Zaburzenia osobowości i zachowania dorosłych	152,2	125,1
Psychozy inne niż schizofrenia	55,7	57,2
Zespoły behawioralne związane z zaburzeniami fizjologicznymi i czynnikami fizycznymi	54,4	72,0
Zaburzenia rozwoju psychologicznego	45,2	70,6
Zaburzenia zachowania i emocji rozpoczynające się zwykle w dzieciństwie i wieku młodzieńczym	43,3	45,8
Zaburzenia odżywiania	11,8	14,5
Zaburzenia identyfikacji płciowej i preferencji seksualnych	5,1	8,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Map Potrzeb Zdrowotnych

Zgodnie z najnowszymi publikowanymi danymi w Mapach Potrzeb Zdrowotnych w Polsce w roku 2024 w publicznym systemie opieki zdrowotnej w opiece psychiatrycznej leczono ponad 311,1 tys. osób z **populacji dzieci i młodzieży**, w przypadku leczenia uzależnień – ponad 7 tys. osób. W porównaniu z rokiem poprzednim (2023) odnotowano ponad 11% wzrost liczby pacjentów w opiece psychiatrycznej oraz 4,5% w leczeniu uzależnień. W województwie mazowieckim, którego częścią jest powiat piaseczyński, w tym samym okresie (rok 2024) w publicznym systemie opieki zdrowotnej leczono 51,87 tys. osób niepełnoletnich (wzrost o 7,8% w porównaniu z rokiem 2023), w przypadku leczenia uzależnień – 4 823 osoby (spadek o 0,4% w porównaniu z rokiem 2023).

Zarówno w województwie mazowieckim, jak i w kraju ogółem, największe rozpowszechnienie w grupie zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w populacji dzieci i młodzieży dotyczy pozostałych zaburzeń psychicznych u dzieci i młodzieży, całościowych zaburzeń rozwojowych oraz zaburzeń nerwicowych związanych ze stresem i postacią somatyczną. Liczba niepełnoletnich pacjentów w opiece psychiatrycznej i leczeniu uzależnień w roku 2024 w województwie mazowieckim wyniosła 4 978,5/100 tys. ludności i była to wartość wyższa od wartości wskaźnika dla kraju (4 670,2). W województwie mazowieckim w roku 2024 w populacji dzieci i młodzieży odnotowano, w porównaniu do kraju, wyższe

rozpowszechnienie pozostałych zaburzeń psychicznych u dzieci i młodzieży, całościowych zaburzeń rozwojowych, zaburzeń hiperkinetycznych oraz zaburzeń odżywiania (tabela V). Szczegółowe dane na poziomie powiatów nie są publikowane w mapach potrzeb zdrowotnych, w związku z czym przedstawiono dane dla województwa.

Tab. V. Rozpowszechnienie zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania na 100 tys. ludności w populacji dzieci i młodzieży w Polsce i województwie mazowieckim w roku 2024

Grupa zaburzeń	Polska	województwo mazowieckie
Pozostałe zaburzenia psychiczne u dzieci i młodzieży	2 458,0	3 011,0
Całościowe zaburzenia rozwojowe	977,7	1 436,5
Zaburzenia nerwicowe związane ze stresem i postacią somatyczną	864,7	818,3
Zaburzenia hiperkinetyczne	447,7	453,0
Zaburzenia zachowania oraz mieszane zaburzenia zachowania i emocji	483,9	234,4
Zaburzenia nastroju	238,4	231,8
Zaburzenia emocji młodzieży	281,5	116,4
Niepełnosprawność intelektualna	151,8	93,4
Zaburzenia psychiczne i zachowania spowodowane używaniem środków psychoaktywnych	75,3	54,3
Schizofrenia i zaburzenia urojeniowe	18,7	12,6
Zaburzenia odżywiania	41,8	49,2
Tiki	19,4	16,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Map Potrzeb Zdrowotnych

4.3. Niepełnosprawność

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Piasecznie w latach 2022-2024 wydał mieszkańcom powiatu piaseczyńskiego w wieku 16 lat i więcej łącznie 4 272 orzeczenia stwierdzające stopień niepełnosprawności, w tym 961 z przyczyn związanych z zaburzeniami zdrowia psychicznego (22,5% ogółu). Wśród ogółu orzeczeń stwierdzających stopień niepełnosprawności z powodu omawianych przyczyn znalazły się 104 orzeczenia oznaczone symbolem 01-U (niepełnosprawność intelektualna; 11%), 621 oznaczonych symbolem 02-P (choroby psychiczne; 65%) oraz 236 z symbolem 12-C (całościowe zaburzenia rozwojowe, powstałe przed 16. rokiem życia, z utrwalonymi zaburzeniami interakcji społecznych lub komunikacji werbalnej oraz stereotypami zachowań, zainteresowań i aktywności o co najmniej umiarkowanym stopniu nasilenia; 23%). Wśród 961 wydanych w latach 2022-2024 orzeczeń większość dotyczyła umiarkowanego (55%) oraz znacznego (35%) stopnia niepełnosprawności. Liczba orzeczeń wydanych w związku

z zaburzeniami zdrowia psychicznego w roku 2024, w relacji do roku 2022, wzrosła prawie dwukrotnie (o 92,2%). Szczegółowych danych dostarcza tabela VI.

Tab. VI. Liczba orzeczeń stwierdzająca stopień niepełnosprawności wydanych mieszkańcom powiatu piaseczyńskiego przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Piasecznie w latach 2022-2024

Stopień niepełnosprawności	Symbol przyczyny niepełnosprawności*		Rok			
			2022	2023	2024	razem
Stopień znaczny	Razem	Liczba	61	129	146	336
		% ogółu	28%	40%	35%	35%
	01-U	Liczba	17	25	26	68
	02-P	Liczba	38	90	105	233
	12-C	Liczba	6	14	15	35
Stopień umiarkowany	Razem	Liczba	117	168	242	527
		% ogółu	54%	52%	58%	55%
	01-U	Liczba	7	10	13	30
	02-P	Liczba	81	118	145	344
	12-C	Liczba	29	40	84	153
Stopień lekki	Razem	Liczba	40	27	31	98
		% ogółu	18%	8%	7%	10%
	01-U	Liczba	4	1	1	6
	02-P	Liczba	18	11	15	44
	12-C	Liczba	18	15	15	48
Łącznie	Razem	Liczba	218	324	419	961
		% ogółu	100%	100%	100%	100%
	01-U	Liczba	28	36	40	104
		% ogółu	13%	11%	10%	11%
	02-P	Liczba	137	219	265	621
		% ogółu	63%	68%	63%	65%
	12-C	Liczba	53	69	114	236
		% ogółu	24%	21%	27%	25%

* 01-U: niepełnosprawność intelektualna; 02-P: choroby psychiczne; 12-C: całościowe zaburzenia rozwojowe, powstałe przed 16. rokiem życia, z utrwalonymi zaburzeniami interakcji społecznych lub komunikacji werbalnej oraz stereotypami zachowań, zainteresowań i aktywności o co najmniej umiarkowanym stopniu nasilenia.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Piasecznie

W latach 2022-2024 wydano także 837 orzeczeń stwierdzających stopień niepełnosprawności z przyczyn związanych z zaburzeniami zdrowia psychicznego w populacji mieszkańców powiatu piaseczyńskiego w wieku do 16 roku życia (67,1% ogółu). Zdecydowana większość wydana została w związku z całościowymi zaburzeniami rozwojowymi, powstałymi przed 16 rokiem życia, z utrwalonymi zaburzeniami interakcji społecznych lub komunikacji werbalnej oraz stereotypami zachowań, zainteresowań i aktywności o co najmniej umiarkowanym stopniu nasilenia (kod 12-C; 91,3%).

Niepełnosprawność intelektualna związana była z 6,1% wydanych orzeczeń, choroba psychiczna – z 2,6%. W grupie dzieci i młodzieży z otrzymanym orzeczeniem dominowali chłopcy (74,4%). W analizowanym okresie liczba wydawanych orzeczeń związanych z zaburzeniami zdrowia psychicznego w omawianej populacji wzrosła o 50,9% (z 220 w roku 2022 do 332 w roku 2024).

4.4. Absencja chorobowa związana z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania

Problem chorób psychicznych znajduje swoje odzwierciedlenie także na rynku pracy. Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania były w roku 2024 grupami chorobowymi generującymi najwyższe wydatki w strukturze wydatków ogółem na świadczenia z tytułu niezdolności do pracy (17,7% ogółu wydatków), wyprzedzając tym samym choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej (15,4%), urazy, zatrucia i inne określone skutki działania czynników zewnętrznych (14,2%), choroby związane z okresem ciąży, porodu i połogu (10,5%), choroby układu oddechowego (9,1%), układu krążenia (7,1%) oraz układu nerwowego (6,7%)²¹. W roku 2024 zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania były przyczyną wydania ponad 9,47 tys. zaświadczeń lekarskich (8,2% ogółu) związanych z niezdolnością do pracy 3 471 mieszkańców powiatu piaseczyńskiego, generujących łącznie ponad 191,79 tys. dni absencji chorobowej. W porównaniu do roku 2022 liczba dni absencji chorobowej z powodu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania wzrosła w powiecie piaseczyńskim o 35,5% (było to wówczas 141,5 tys. dni, dotyczących 2 505 mieszkańców powiatu). Wśród 3 głównych przyczyn niezdolności do pracy w omawianej grupie chorób w roku 2024 wśród mężczyzn znalazły się: reakcja na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne (37,9% ogółu), epizod depresyjny (20,3%) oraz inne niż fobie zaburzenia lękowe (14,8%). W przypadku kobiet były to te same rozpoznania – odpowiednio 42,6%, 20,3% i 18,3% ogółu. Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli VII i VIII.

²¹ Wydatki na świadczenia z ubezpieczeń społecznych związane z niezdolnością do pracy w 2024 r., ZUS, Warszawa 2025 r.

Tab. VII. Absencja chorobowa mężczyzn w powiecie piaseczyńskim w 2024 r. z tytułu choroby własnej z zakresu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania

Rozpoznanie (ICD-10)		Liczba dni absencji chorobowej	Zaświadczenia lekarskie	
			Liczba	%
	Ogółem (F00-F99)	69 251	3 358	100
	w tym:			
F43	Reakcja na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne	27 288	1 274	37,9
F32	Epizod depresyjny	15 191	682	20,3
F41	Inne zaburzenia lękowe	9 942	498	14,8
F33	Zaburzenia depresyjne nawracające	6 366	277	8,2
F31	Zaburzenia afektywne dwubiegunowe	2 035	93	2,8
F10	Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane użyciem alkoholu	1 915	156	4,6
F19	Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane naprzemiennym przyjmowaniem środków wyżej wymienionych (F10-F18) i innych środków	1 598	103	3,1
F06	Inne zaburzenia psychiczne spowodowane uszkodzeniem lub dysfunkcją mózgu i chorobą somatyczną	905	39	1,2
F38	Inne zaburzenia nastroju (afektywne)	741	34	1,0
F20	Schizofrenia	695	40	1,2
--	Pozostałe z zakresu F00-F99	2 575	150	4,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ZUS

Tab. VIII. Absencja chorobowa kobiet w powiecie piaseczyńskim w 2024 r. z tytułu choroby własnej z zakresu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania

Rozpoznanie (ICD-10)		Liczba dni absencji chorobowej	Zaświadczenia lekarskie	
			Liczba	%
	Ogółem (F00-F99)	122 542	6 114	100,0
	w tym:			
F43	Reakcja na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne	50 114	2 607	42,6
F32	Epizod depresyjny	28 170	1 242	20,3
F41	Inne zaburzenia lękowe	22 540	1 120	18,3
F33	Zaburzenia depresyjne nawracające	11 424	533	8,7
F31	Zaburzenia afektywne dwubiegunowe	1 979	107	1,8
F20	Schizofrenia	1 259	63	1,0
F45	Zaburzenia występujące pod postacią somatyczną	1 019	56	0,9
F10	Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane użyciem alkoholu	805	65	1,1
F42	Zaburzenie obsesyjno-kompulsyjne (nerwica natręctw)	696	31	0,5
F48	Inne zaburzenia nerwicowe	685	75	1,2
--	Pozostałe z zakresu F00-F99	3 851	205	3,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ZUS

W powiecie piaseczyńskim w roku 2024, w porównaniu do kraju ogółem, odnotowano wyższe wskaźniki liczby mężczyzn niezdolnych do pracy z powodu większości najczęstszych rozpoznań w grupie zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania, poza zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania spowodowanymi użyciem alkoholu oraz naprzemiennym przyjmowaniem różnych środków psychoaktywnych (F10, F19), a także schizofrenią (F20). W przypadku kobiet niższe wskaźniki, w porównaniu do kraju, odnotowano jedynie dla schizofrenii (F20) oraz innych zaburzeń nerwicowych (F48). Szczegółowe dane przedstawiono w tabelach IX i X.

Tab. IX. Absencja chorobowa mężczyzn w Polsce i w powiecie piaseczyńskim w 2024 r. z tytułu choroby własnej z zakresu 10 najczęstszych rozpoznań w grupie zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania

ICD-10	Rozpoznanie (ICD-10)	Liczba osób		Liczba osób/10 tys. ubezpieczonych	
		powiat piaseczyński	Polska	powiat piaseczyński	Polska
F43	Reakcja na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne	628	80 077	127,9	95,8
F32	Epizod depresyjny	304	36 563	61,9	43,7
F41	Inne zaburzenia lękowe	226	36 226	46,0	43,3
F33	Zaburzenia depresyjne nawracające	108	16 294	22,0	19,5
F31	Zaburzenia afektywne dwubiegunowe	36	4 286	7,3	5,1
F10	Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane użyciem alkoholu	78	5 860	15,9	29,0
F19	Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane naprzemiennym przyjmowaniem środków wyżej wymienionych (F10-F18) i innych środków	36	2 393	7,3	7,3
F06	Inne zaburzenia psychiczne spowodowane uszkodzeniem lub dysfunkcją mózgu i chorobą somatyczną	15	24 278	3,1	4,2
F38	Inne zaburzenia nastroju (afektywne)	13	1 388	2,6	2,4
F20	Schizofrenia	15	12 473	3,1	7,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ZUS

Tab. X. Absencja chorobowa kobiet w Polsce i w powiecie piaseczyńskim w 2024 r. z tytułu choroby własnej z zakresu 10 najczęstszych rozpoznań w grupie zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania

ICD-10	Rozpoznanie (ICD-10)	Liczba osób		Liczba osób/10 tys. ubezpieczonych	
		powiat piaseczyński	Polska	powiat piaseczyński	Polska
F43	Reakcja na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne	1 366	160 289	270,0	202,8
F32	Epizod depresyjny	561	71 129	110,9	90,0
F41	Inne zaburzenia lękowe	554	79 035	109,5	100,0
F33	Zaburzenia depresyjne nawracające	249	35 877	49,2	45,4
F31	Zaburzenia afektywne dwubiegunowe	52	6 372	10,3	8,1
F20	Schizofrenia	23	4 397	4,5	5,6
F45	Zaburzenia występujące pod postacią somatyczną	29	4 261	5,7	5,4
F10	Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane użyciem alkoholu	31	4 757	6,1	6,0
F42	Zaburzenie obsesyjno-kompulsyjne (nerwica natręctw)	16	1 551	3,2	2,0
F48	Inne zaburzenia nerwicowe	58	24 247	11,5	30,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ZUS

4.5. Zgony z powodu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania oraz zamachy samobójcze

W roku 2024 z powodu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania zmarło 531 mieszkańców województwa mazowieckiego. Wskaźnik zgonów wyniósł w tym okresie 9,6/100 tys. mieszkańców, w związku z czym jego wartość była istotnie wyższa w porównaniu do tej z roku 2019 (5,9/100 tys.), ale też niższa od wartości dla kraju w tym samym okresie (13,4/100 tys.). W województwie mazowieckim obserwuje się jednak wyższy wskaźnik samobójstw (1,5/10 tys. mieszkańców), w porównaniu do kraju ogółem – 1,2²². W powiecie piaseczyńskim wskaźnik ten w roku 2024 wyniósł 1,1/10 tys. mieszkańców²³, był zatem niższy zarówno od wartości dla kraju, jak i województwa mazowieckiego.

Z udostępnionych przez KPP w Piasecznie informacji wynika, że w 2024 r. w powiecie piaseczyńskim 44 osoby dokonały prób samobójczych, z czego 24 zakończyły się zgonem. W 2023 r. były to 32 próby, w tym 18 zgonów, natomiast w 2022 r. odnotowano 46 zamachów samobójczych, z czego 17 zakończyło się zgonem. Warto zwrócić uwagę, że

²² Dane GUS, bdl.stat.gov.pl.

²³ Obliczenia własne na podstawie danych GUS dot. liczby ludności w powiecie piaseczyńskim oraz danych KPP w Piasecznie dot. liczby zamachów samobójczych zakończonych zgonem.

samobójstwa zakończone zgonem w latach 2022-2024 zdecydowanie częściej dotyczyły mężczyzn (86,4% ogółu). Co istotne, ponad 16% wszystkich zamachów samobójczych w analizowanym okresie dotyczyło osób w wieku 18 lat i mniej. Szczegółowe dane dot. liczby zamachów samobójczych w powiecie piaseczyńskim przedstawiono w tabeli XI oraz XII.

Tabela XI. Liczba zamachów samobójczych w powiecie piaseczyńskim w latach 2022-2024

Grupa wiekowa	2022	2023	2024
0-18	12	0	8
19-39	19	12	12
40-59	10	15	14
60+	5	5	10
Razem	46	32	44

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych KPP w Piasecznie

Tabela XII. Liczba zamachów samobójczych zakończonych zgonem w powiecie piaseczyńskim w latach 2022-2024

Płeć	2022	2023	2024
Kobiety	5	2	1
Mężczyźni	12	16	23
Razem	17	18	24

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych KPP w Piasecznie

Wnioski

- 1) W roku 2024 w publicznym systemie opieki zdrowotnej wśród mieszkańców powiatu piaseczyńskiego odnotowano łącznie 11,6 tys. rozpoznań z zakresu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania, było to o ok. 48% więcej w porównaniu z rokiem 2022 (7,8 tys. rozpoznań).
- 2) Wśród najbardziej rozpowszechnionych problemów zdrowotnych dorosłych mieszkańców powiatu piaseczyńskiego w omawianej grupie schorzeń wskazać należy reakcję na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne, zaburzenia lękowe inne niż w postaci fobii oraz epizody depresyjne. Rozpowszechnienie zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w powiecie piaseczyńskim w przypadku licznych schorzeń wykazuje tendencję wzrostową.
- 3) Z diagnozą większości spośród 10 najczęstszych rozpoznań zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania wśród osób dorosłych w publicznym systemie zdrowotnym znacznie częściej pojawiają się kobiety, wyjątkiem są zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane użyciem alkoholu oraz naprzemiennym przyjmowaniem różnych środków psychoaktywnych.

- 4) Wśród najbardziej rozpowszechnionych problemów zdrowotnych dzieci i młodzieży w powiecie piaseczyńskim w tej grupie wskazać należy całościowe zaburzenia rozwojowe, zaburzenia hiperkinetyczne oraz reakcję na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne.
- 5) Rozpowszechnienie w populacji większości najczęściej diagnozowanych zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w powiecie piaseczyńskim jest niższe w porównaniu do kraju ogółem – dotyczy to zarówno osób dorosłych, jak i dzieci i młodzieży.
- 6) Dane z systemów opieki zdrowotnej są zazwyczaj ograniczone do przypadków objętych opieką medyczną finansowaną ze środków publicznych i pomijają osoby korzystające ze świadczeń na rynku prywatnym oraz osoby niekorzystające z pomocy z różnych przyczyn. Biorąc pod uwagę szacunki badania EZOP II, wskazujące na rozpowszechnienie zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania na poziomie nawet do 26,5% oraz liczbę ludności powiatu piaseczyńskiego – omawiane problemy zdrowotne mogą dotyczyć nawet ponad 45 tys. mieszkańców.
- 7) W województwie mazowieckim w roku 2024 odnotowano, w porównaniu do kraju, wyższe rozpowszechnienie psychozy innych niż schizofrenia, zespołów behawioralnych związanych z zaburzeniami fizjologicznymi i czynnikami fizycznymi, zaburzeń rozwoju psychologicznego, zaburzeń zachowania i emocji rozpoczynających się zwykle w dzieciństwie i wieku młodzieńczym oraz zaburzeń odżywiania.
- 8) W województwie mazowieckim w roku 2024 w populacji dzieci i młodzieży odnotowano, w porównaniu do kraju, wyższe rozpowszechnienie pozostałych zaburzeń psychicznych u dzieci i młodzieży, całościowych zaburzeń rozwojowych, zaburzeń hiperkinetycznych oraz zaburzeń odżywiania.
- 9) Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Piasecznie w latach 2022-2024 wydał mieszkańcom powiatu piaseczyńskiego w wieku 16 lat i więcej łącznie 4 272 orzeczenia stwierdzające stopień niepełnosprawności, w tym 961 z przyczyn związanych z zaburzeniami zdrowia psychicznego (22,5% ogółu). Liczba orzeczeń wydanych w związku z zaburzeniami zdrowia psychicznego w roku 2024, w relacji do roku 2022, wzrosła prawie dwukrotnie.
- 10) W latach 2022-2024 wydano także 837 orzeczeń stwierdzających stopień niepełnosprawności z przyczyn związanych z zaburzeniami zdrowia psychicznego w populacji mieszkańców powiatu piaseczyńskiego w wieku do 16 roku życia

- (67,1% ogółu). W analizowanym okresie liczba wydawanych orzeczeń związanych z zaburzeniami zdrowia psychicznego w omawianej populacji wzrosła o ponad 50%.
- 11) W roku 2024 zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania były przyczyną wydania ponad 9,47 tys. zaświadczeń lekarskich (8,2% ogółu) związanych z niezdolnością do pracy 3 471 mieszkańców powiatu piaseczyńskiego, generujących łącznie ponad 191,79 tys. dni absencji chorobowej. W porównaniu do roku 2022 liczba dni absencji chorobowej z powodu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania wzrosła w powiecie piaseczyńskim o 35,5%.
 - 12) Wśród głównych przyczyn niezdolności do pracy w omawianej grupie chorób znajdują się: reakcja na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne, epizody depresyjne oraz zaburzenia lękowe inne niż w postaci fobii.
 - 13) W powiecie piaseczyńskim odnotowuje się wyższe, w porównaniu do kraju, wskaźniki liczby mężczyzn niezdolnych do pracy z powodu większości najczęstszych rozpoznań w grupie zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania, poza zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania spowodowanymi użyciem alkoholu oraz naprzemiennym przyjmowaniem różnych środków psychoaktywnych, a także schizofrenią. W przypadku kobiet niższe wskaźniki, w porównaniu do kraju, odnotowano jedynie dla schizofrenii oraz innych zaburzeń nerwicowych.
 - 14) W roku 2024 z powodu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania zmarło 531 mieszkańców województwa mazowieckiego. Wskaźnik zgonów wyniósł w tym okresie 9,6/100 tys. mieszkańców, w związku z czym jego wartość była istotnie wyższa w porównaniu do tej z roku 2019 (5,9/100 tys.), ale też niższa od wartości dla kraju w tym samym okresie (13,4/100 tys.).
 - 15) W województwie mazowieckim obserwuje się jednak wyższy wskaźnik samobójstw (1,5/10 tys. mieszkańców), w porównaniu do kraju ogółem – 1,2. W powiecie piaseczyńskim wskaźnik ten w roku 2024 wyniósł 1,1/10 tys. mieszkańców, był zatem niższy zarówno od wartości dla kraju, jak i województwa mazowieckiego. W latach 2022-2024 w powiecie piaseczyńskim miały miejsce 122 zamachy samobójcze, w tym 59 zakończonych zgonem. Ponad 16% wszystkich zamachów samobójczych w analizowanym okresie dotyczyło osób w wieku 18 lat i mniej.

4. 6. Ocena potrzeb zdrowotnych i oczekiwań w zakresie zdrowia psychicznego dorosłych mieszkańców powiatu piaseczyńskiego – badanie kwestionariuszowe

W badaniu kwestionariuszowym dotyczącym oceny potrzeb zdrowotnych i oczekiwań w zakresie zdrowia psychicznego w populacji dorosłych mieszkańców powiatu piaseczyńskiego udział wzięło 1 148 osób, w tym 1 039 kobiet (90,5%) oraz 109 mężczyzn (9,5%). Zdecydowana większość ankietowanych legitymowała się wykształceniem wyższym (82,3%) lub średnim (14,6%). Były to głównie osoby aktywne zawodowo (94,1%), a także emeryci/renciści (1,1%). Ponad 84% badanych pozostawało w związku małżeńskim lub partnerskim, 6,4% zadeklarowało stan wolny. Sytuacja finansowa respondentów oceniana była najczęściej jako dobra (46,2%) lub przeciętna (36,9%). Celem ukazania zależności między wiekiem a wybranymi zmiennymi, badaną populację podzielono na osoby poniżej 30 roku życia (30 respondentów; 2,8% ogółu), osoby w wieku 30-44 lat (661 respondentów; 57,6%), osoby w wieku 45-59 lat (415 respondentów; 36,2%) oraz osoby w wieku 60 lat i więcej (40 respondentów; 3,5%). Zdecydowana większość respondentów mieszka w gminie Piaseczno (43,9%; 504 osoby), Lesznowola (29,1%; 334 osoby) lub Góra Kalwaria (13,2%; 152 osoby). W gminie Konstancin-Jeziorna mieszka 95 respondentów (8,3%), w gminie Prażmów – 34 (3%), natomiast w gminie Tarczyn 29 osób (2,5%).

Wśród ogółu ankietowanych jedynie 38,2% wskazało prawidłowo, że w największym stopniu na stan zdrowia wpływają własne zachowania (styl życia). Pozostałe osoby odpowiadały, że są to czynniki, na które nie mają wpływu (44,8%), lub jakość opieki zdrowotnej (17,1%). Ankietowani w większości oceniają stan swojego zdrowia fizycznego jako dobry lub bardzo dobry – łącznie 62,1% odpowiedzi. W przypadku zdrowia psychicznego wartość ta jest już niższa – dobre lub bardzo dobre zdrowie psychiczne deklaruje 50,3% badanych osób. Zarówno stan zdrowia fizycznego, jak i psychicznego, w niewielkim stopniu koreluje z płcią grupy badanej. Mężczyźni nieco rzadziej, w porównaniu do kobiet, deklarowali dobry lub bardzo dobry stan zdrowia fizycznego (56,9% vs. 62,7%) oraz psychicznego (45,9% vs. 50,8%). Analiza pozyskanych danych wskazała na wyraźną zależność stanu zdrowia od wieku osób ankietowanych. Najwyższy odsetek osób oceniających swoje zdrowie jako dobre lub bardzo dobre obserwuje się w grupie najstarszej (65% vs. 62,1% dla ogółu), z kolei najniższy – w grupie wiekowej <30 r. ż. (50%). W przypadku zdrowia psychicznego grupą najczęściej oceniającą pozytywnie stan swojego zdrowia w tym aspekcie są również osoby powyżej 60 r. ż. (72,5% vs. 50,3% dla ogółu), z kolei najrzadziej – osoby

w wieku <30 r. ż. (43,8%). Stan swojego zdrowia fizycznego jako zły lub bardzo zły częściej oceniają osoby gorzej wykształcone (7,9% vs. 3,9% ankietowani z wykształceniem wyższym) oraz bezrobotne (15,7% vs. 4,1% aktywni zawodowo). Ponadto swoje zdrowie fizyczne jako dobre lub bardzo dobre wyraźnie częściej oceniają osoby o najlepszej sytuacji finansowej (73% vs. 33,3% ankietowani o złej lub bardzo złej sytuacji). Z kolei stan swojego zdrowia psychicznego jako zły lub bardzo zły częściej oceniają osoby gorzej wykształcone (19,2% vs. 7,9% ankietowani z wyższym wykształceniem), a także uczniowie/studenci oraz osoby bezrobotne (odpowiednio 25% i 21,6% vs. 9,4% aktywni zawodowo). Podobnie jak w przypadku zdrowia fizycznego, również swoje zdrowie psychiczne jako dobre lub bardzo dobre wyraźnie częściej oceniają osoby o najlepszej sytuacji finansowej (62% vs. 23,1% ankietowani o złej lub bardzo złej sytuacji). Bardzo dobry lub dobry stan zdrowia fizycznego częściej niż średnia dla ogółu respondentów deklarowali mieszkańcy gminy Prażmów (67,6%), Lesznówola (63,5%) oraz Piaseczno (62,3%). W przypadku oceny stanu zdrowia psychicznego były to osoby mieszkające w gminie Prażmów (61,8%), Tarczyn (58,6%) oraz Góra Kalwaria (55,3%). Szczegółowe dane przedstawiono w tabelach XIII-XV.

Tab. XIII. Ocena stanu zdrowia dorosłych mieszkańców powiatu (N=1 148)

Stan zdrowia	Zdrowie fizyczne		Zdrowie psychiczne	
	liczba	% ogółu	liczba	% ogółu
Bardzo zły	5	0,4	18	1,5
Zły	48	4,2	96	8,4
Taki sobie	382	33,3	456	39,7
Dobry	615	53,6	499	43,5
Bardzo dobry	98	8,5	79	6,8
Razem	1 148	100,0	1 148	100,0

* suma może nie wynosić 100% ze względu na zaokrąglanie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania kwestionariuszowego

Tab. XIV. Ocena stanu zdrowia fizycznego dorosłych mieszkańców powiatu w zależności od wybranych zmiennych (N=1 148)

Zmienna	Zły/ Bardzo zły	Taki sobie	Dobry/ Bardzo dobry	Razem
Badana populacja ogółem	4,6%	33,3%	62,1%	100,0%
Płeć				
kobieta	4,7%	32,6%	62,7%	100,0%
mężczyzna	3,7%	39,4%	56,9%	100,0%
Wiek				
<30 lat	0,0%	50,0%	50,0%	100,0%
30-44 lata	4,8%	32,8%	62,3%	100,0%
45-59 lat	5,1%	32,5%	62,4%	100,0%
≥60 lat	0,0%	35,0%	65,0%	100,0%

Zmienna	Zły/ Bardzo zły	Taki sobie	Dobry/ Bardzo dobry	Razem
Wykształcenie				
wyższe	3,9%	31,1%	65,0%	100,0%
niższe niż wyższe	7,9%	43,3%	48,8%	100,0%
Status zawodowy				
aktywny zawodowo	4,1%	33,3%	62,6%	100,0%
emeryt/rencista	7,7%	30,8%	61,5%	100,0%
uczeń/student	0,0%	50,0%	50,0%	100,0%
bezrobotna/y	15,7%	31,4%	52,9%	100,0%
Stan cywilny				
osoby w związkach	4,5%	33,5%	62,0%	100,0%
osoby niepozostające w związku	5,1%	32,0%	62,9%	100,0%
Sytuacja finansowa				
zła/bardzo zła	17,9%	48,7%	33,3%	100,0%
przeciętna	7,3%	45,6%	47,0%	100,0%
dobra/bardzo dobra	2,2%	24,8%	73,0%	100,0%
Gmina				
Góra Kalwaria	3,9%	36,2%	59,9%	100,0%
Konstancin-Jeziorna	4,2%	34,7%	61,1%	100,0%
Piaseczno	5,8%	31,9%	62,3%	100,0%
Prażmów	0,0%	32,4%	67,6%	100,0%
Tarczyn	10,3%	37,9%	51,7%	100,0%
Lesznowola	3,3%	33,2%	63,5%	100,0%

* suma może nie wynosić 100% ze względu na zaokrąglenie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania kwestionariuszowego

Tab. XV. Ocena stanu zdrowia psychicznego dorosłych mieszkańców powiatu w zależności od wybranych zmiennych (N=1 148)

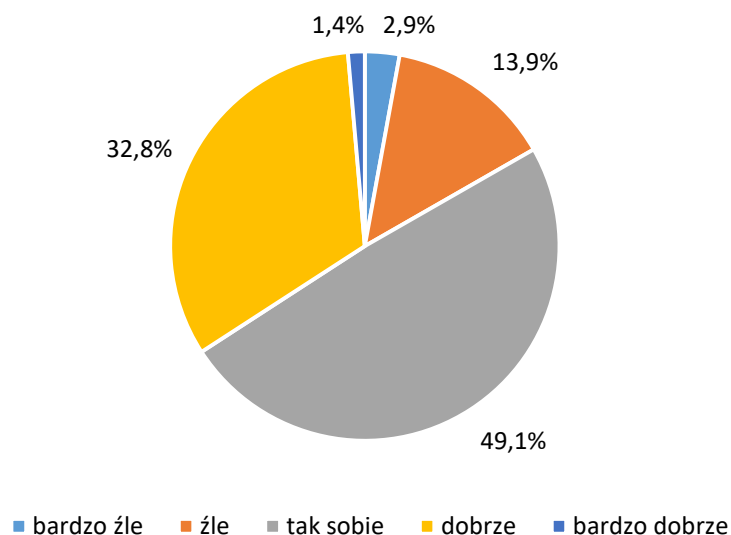
Zmienna	Zły/ Bardzo zły	Taki sobie	Dobry/ Bardzo dobry	Razem
Badana populacja ogółem	9,9%	39,7%	50,3%	100,0%
Płeć				
kobieta	9,9%	39,3%	50,8%	100,0%
mężczyzna	10,1%	44,0%	45,9%	100,0%
Wiek				
<30 lat	15,6%	40,6%	43,8%	100,0%
30-44 lata	9,8%	41,0%	49,2%	100,0%
45-59 lat	9,9%	39,5%	50,6%	100,0%
≥60 lat	7,5%	20,0%	72,5%	100,0%
Wykształcenie				
wyższe	7,9%	40,2%	51,9%	100,0%
niższe niż wyższe	19,2%	37,4%	43,3%	100,0%
Status zawodowy				
aktywny zawodowo	9,4%	40,1%	50,6%	100,0%
emeryt/rencista	7,7%	15,4%	76,9%	100,0%

Zmienna	Zły/ Bardzo zły	Taki sobie	Dobry/ Bardzo dobry	Razem
uczeń/student	25,0%	50,0%	25,0%	100,0%
bezrobotna/y	21,6%	37,3%	41,2%	100,0%
Stan cywilny				
osoby w związkach	10,1%	38,8%	51,1%	100,0%
osoby niepozostające w związku	9,0%	44,9%	46,1%	100,0%
Sytuacja finansowa				
zła/bardzo zła	46,2%	30,8%	23,1%	100,0%
przeciętna	14,7%	51,3%	34,0%	100,0%
dobra/bardzo dobra	5,0%	33,1%	62,0%	100,0%
Gmina				
Góra Kalwaria	11,2%	33,6%	55,3%	100,0%
Konstancin-Jeziorna	12,6%	44,2%	43,2%	100,0%
Piaseczno	9,5%	40,7%	49,8%	100,0%
Prażmów	2,9%	35,3%	61,8%	100,0%
Tarczyn	3,4%	37,9%	58,6%	100,0%
Lesznowola	10,5%	40,4%	49,1%	100,0%

* suma może nie wynosić 100% ze względu na zaokrąglenie

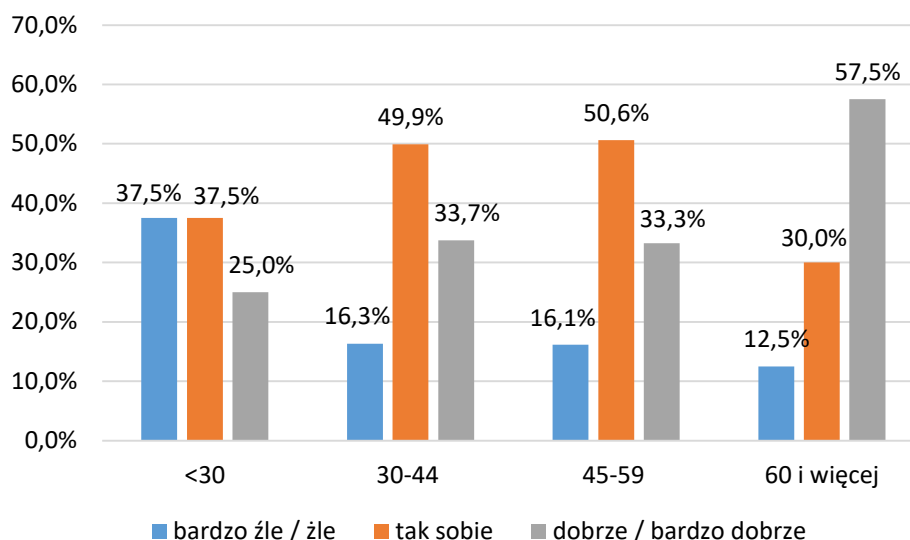
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania kwestionariuszowego

Problemy zdrowotne lub choroby przewlekłe związane ze zdrowiem psychicznym trwające 6 miesięcy lub dłużej dotyczą 364 respondentów (31,7% ogółu). Prawie 17% respondentów radzi sobie ze stresem źle lub bardzo źle. Najwyższy odsetek osób radzących sobie ze stresem dobrze i bardzo dobrze zaobserwowano w grupie w wieku 60 lat i więcej (57,5%), najniższy – w najmłodszej grupie wiekowej tj. poniżej 30 roku życia (25%). W ostatniej wymienionej grupie odnotowano także najwyższy odsetek osób radzących sobie ze stresem źle lub bardzo źle (37,5%). Biorąc pod uwagę kryterium płci, częściej dobrze lub bardzo dobrze radzą sobie ze stresem mężczyźni (38,5% vs. 33,7% kobiety). Z kolei najwyższy odsetek odpowiedzi „źle” lub „bardzo źle” w tym pytaniu odnotowano dla kobiet (17,1% vs. 12,8% w przypadku mężczyzn). Dane zobrazowano za pomocą rycin 1-2.

Ryc. 1. Radzenie sobie ze stresem w populacji osób dorosłych (N=1 148)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania kwestionariuszowego

Ryc. 2. Radzenie sobie ze stresem w populacji osób dorosłych w zależności od wieku (N=1 148)

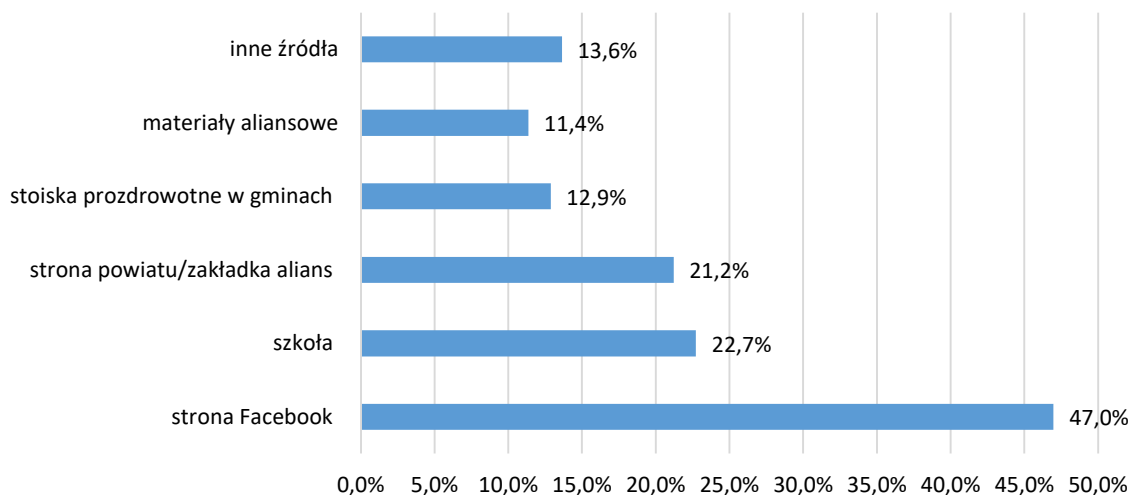
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania kwestionariuszowego

Zdecydowana większość respondentów ocenia dostępność finansowanej przez Narodowy Fundusz Zdrowia opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień w powiecie piaseczyńskim jako bardzo słabą (30%) lub słabą (27,7%). Czas oczekiwania na świadczenia w zakresie zdrowia psychicznego, zarówno na terenie powiatu piaseczyńskiego, jak i Mazowsza/Warszawy, oceniany jest przez większość badanych jako długi lub bardzo długi (odpowiednio 60% i 61% badanych).

Ponad połowa badanych (54,3%) nie wie, gdzie można skierować się po pomoc na terenie Powiatu Piaseczyńskiego w sytuacji kryzysu psychicznego. Działania Powiatowego

Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Górze Kalwarii, Mrokwie i Piasecznie znane są jedynie 337 osobom (29,4% ogółu), natomiast z jego wsparcia skorzystały kiedykolwiek 133 osoby (11,6%). Znacznie mniejszy odsetek badanych mieszkańców zna działania realizowane na rzecz zdrowia psychicznego mieszkańców przez Centrum Zdrowia Psychicznego dla dorosłych (18,9%), Środowiskowe Centrum Zdrowia Psychicznego na terenie Powiatu Piaseczyńskiego (17,7%), a także Powiat Piaseczyński (17,2%). O realizowanym w ostatnich latach „Programie polityki zdrowotnej Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2023-2025 w zakresie problemu zdrowotnego depresji poporodowej” słyszało jedynie 107 osób (9,3%). W badaniu kwestionariuszowym pytano także, czy respondenci brali kiedykolwiek udział w spotkaniach organizowanych przez Powiat Piaseczyński w ramach Akademii Czujnego Rodzica. Twierdząco odpowiedziały 173 osoby (15,1% ogółu), natomiast przecząco 975 osób, z których zdecydowana większość (74,4%) wychowuje niepełnoletnie dziecko/dzieci.

Ideę Gminno-Powiatowego Aliansu Przeciw Depresji w Powiecie Piaseczyńskim zna jedynie 132 respondentów (11,5%). Najczęściej dowiedzieli się o tego rodzaju inicjatywie z internetu lub szkoły (rycina 3). Działania realizowane w ramach Aliansu spośród ww. osób zna 72,7% (96 osób), a z jego materiałów informacyjnych lub informacji korzystało 53% (70 osób). Według 86 respondentów (65,2%) dzięki Aliansowi Przeciw Depresji udało się pogłębić wiedzę i świadomość mieszkańców na temat depresji i jej profilaktyki.

Ryc. 3. Źródła wiedzy dorosłych mieszkańców powiatu o Gminno-Powiatowym Aliansie Przeciw Depresji w Powiecie Piaseczyńskim (N=132)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania kwestionariuszowego

W opinii respondentów do największych problemów w obszarze zdrowia psychicznego osób dorosłych w powiecie piaseczyńskim należą zaburzenia nastroju (61,9% ogółu respondentów), zaburzenia nerwicowe, związane ze stresem i pod postacią

somatyczną (58,8%), zaburzenia psychiczne i zachowania spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych (29,4%) oraz sytuacje kryzysowe (20%) (Tabela XVI).

Tab. XVI. Największe problemy w obszarze zdrowia psychicznego osób dorosłych w powiecie piaseczyńskim w opinii pełnoletnich respondentów (N=1 148)

Problem zdrowotny	Liczba	%
Zaburzenia nastroju [afektywne] (np. epizody depresyjne, epizody maniakalne, depresja nawracająca)	711	61,9
Zaburzenia nerwicowe, związane ze stresem i pod postacią somatyczną (np. fobie, zaburzenia lękowe, zaburzenia powstające w reakcji na ciężki stres, zespół stresu pourazowego)	675	58,8
Zaburzenia psychiczne i zachowania spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych (np. alkoholu, opioidów, kokainy i innych narkotyków)	337	29,4
Sytuacje kryzysowe	230	20,0
Zaburzenia behawioralne związane z zaburzeniami fizjologicznymi i czynnikami fizycznymi (np. zaburzenia odżywiania, zaburzenia snu, depresja poporodowa)	147	12,8
Zaburzenia osobowości i zachowania dorosłych	76	6,6
Zaburzenia psychiczne organiczne (np. otępienia, w tym w chorobie Alzheimera)	63	5,5
Schizofrenia, zaburzenia schizotypowe i urojeniowe	24	2,1
Zaburzenia rozwoju psychologicznego (np. zaburzenia rozwoju mowy i języka, funkcji motorycznych)	15	1,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania kwestionariuszowego

Respondenci wśród grup społecznych wymagających szczególnego wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego w powiecie piaseczyńskim wskazywali najczęściej młodzież (79,9%) oraz dzieci (50,6%) (tabela XVII).

Tab. XVII. Grupy społeczne wymagające szczególnego wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego w powiecie piaseczyńskim w opinii pełnoletnich respondentów (N=1 148)

Grupa społeczna	Liczba	%
Młodzież	917	79,9
Dzieci	581	50,6
Dorośli	544	47,4
Seniorzy	276	24,0
Dzieci i młodzież w spektrum autyzmu	237	20,6
Dzieci i młodzież z ADHD	252	22,0
Kobiety w ciąży i w okresie połogu	205	17,9
Dzieci i młodzież z Zespołem Aspergera	176	15,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania kwestionariuszowego

Prawie 68% respondentów (780 osób) jest zdania, że Powiat Piaseczyński mógłby w dużym lub bardzo dużym stopniu przyczynić się do poprawy zdrowia psychicznego mieszkańców. W opinii respondentów Powiat Piaseczyński powinien realizować działania

w zakresie zwiększania dostępności do wybranych świadczeń profilaktycznych i zdrowotnych w obszarze zdrowia psychicznego. Powinny być to przede wszystkim działania z zakresu zapewniania pomocy psychologiczno-pedagogicznej (34,4% ogółu), profilaktyki i wczesnego wykrywania zaburzeń nerwicowych, związanych ze stresem i pod postacią somatyczną (30,3%) oraz zaburzeń nastroju (24,1%), a także z zakresu ogólnego poradnictwa psychologicznego (27,3%) i psychiatrycznego (23,7%) (Tabela XVIII).

Tab. XVIII. Działania, które w opinii dorosłych ankietowanych powinien realizować Powiat Piaseczyński w zakresie zwiększania dostępności do wybranych świadczeń profilaktycznych i zdrowotnych w obszarze zdrowia psychicznego (N=1 148)

Obszar działań	Liczba	%
Pomoc psychologiczno-pedagogiczna (m.in. wsparcie rodziców i nauczycieli, diagnoza dzieci i młodzieży)	395	34,4
Profilaktyka i wczesne wykrywanie zaburzeń nerwicowych, związanych ze stresem i pod postacią somatyczną	348	30,3
Ogólne poradnictwo psychologiczne	313	27,3
Profilaktyka i wczesne wykrywanie zaburzeń nastroju	277	24,1
Ogólne poradnictwo psychiatryczne	272	23,7
Profilaktyka i wczesne wykrywanie zaburzeń psychicznych i zachowań spowodowanych używaniem substancji psychoaktywnych	244	21,3
Profilaktyka i wczesne wykrywanie zaburzeń rozwoju psychologicznego	121	10,5
Świadczenia realizowane w ramach oddziałów dziennych	78	6,8
Usługi świadczone przez oddziały z realizacją obowiązku szkolnego	70	6,1
Rehabilitacja psychiatryczna	67	5,8
Pomoc w wyborze kierunku kształcenia i zawodu	37	3,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania kwestionariuszowego

Wnioski

- 1) Mieszkańcy powiatu piaseczyńskiego w większości oceniają stan swojego zdrowia, zarówno fizycznego, jak i psychicznego, jako dobry lub bardzo dobry. Niemniej jednak ogólnie zdrowie psychiczne oceniane jest gorzej niż zdrowie fizyczne.
- 2) Zarówno stan zdrowia fizycznego, jak i psychicznego, w niewielkim stopniu koreluje z płcią (jest oceniany lepiej przez kobiety) oraz wyraźnie koreluje z wiekiem (zdrowie fizyczne i psychiczne jest oceniane najgorzej w grupie najmłodszej tj. do 30 r. ż.).
- 3) Subiektywna ocena stanu zdrowia wiąże się także z licznymi czynnikami socjoekonomicznymi – relatywnie gorsza dotyczy osób gorzej wykształconych, bezrobotnych, a także osób o złej lub bardzo złej sytuacji finansowej.

- 4) Wśród ogółu ankietowanych jedynie niespełna 40% wskazało prawidłowo, że w największym stopniu na stan zdrowia wpływają własne zachowania. Pozostałe osoby odpowiadały, że jest to jakość opieki zdrowotnej oraz czynniki, na które nie mamy wpływu.
- 5) Problemy zdrowotne lub choroby przewlekłe w zakresie zdrowia psychicznego, trwające przez 6 miesięcy lub dłużej, dotyczą prawie 1/3 respondentów.
- 6) Prawie 17% respondentów radzi sobie ze stresem źle lub bardzo źle. Najwyższy odsetek osób radzących sobie ze stresem źle lub bardzo źle zaobserwowano w grupie najmłodszej tj. poniżej 30 roku życia (ponad 1/3 tej subpopulacji). Biorąc pod uwagę kryterium płci, nieco częściej źle lub bardzo źle radzą sobie ze stresem kobiety.
- 7) Zdecydowana większość respondentów ocenia dostępność finansowanej przez Narodowy Fundusz Zdrowia opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień w powiecie piaseczyńskim jako bardzo słabą.
- 8) Czas oczekiwania na świadczenia w zakresie zdrowia psychicznego, zarówno na terenie powiatu piaseczyńskiego, jak i Mazowsza/Warszawy, oceniany jest przez większość badanych jako długi lub bardzo długi.
- 9) Ponad połowa badanych nie wie, gdzie można skierować się po pomoc na terenie Powiatu Piaseczyńskiego w sytuacji kryzysu psychicznego.
- 10) Relatywnie niewielki odsetek ankietowanych ma wiedzę o działaniach na rzecz zdrowia psychicznego realizowanych przez różnego rodzaju podmioty w powiecie piaseczyńskim.
- 11) Ideę Gminno-Powiatowego Aliansu Przeciw Depresji w Powiecie Piaseczyńskim zna niewiele ponad 11% respondentów. Najczęściej dowiedzieli się o tego rodzaju inicjatywie z internetu lub szkoły. Niewiele ponad 65% znających ideę Aliansu respondentów uważa, że dzięki tej inicjatywie udało się pogłębić wiedzę i świadomość mieszkańców na temat depresji i jej profilaktyki.
- 12) W opinii respondentów do największych problemów w obszarze zdrowia psychicznego osób dorosłych w powiecie piaseczyńskim należą zaburzenia nastroju, zaburzenia nerwicowe, związane ze stresem i pod postacią somatyczną, zaburzenia psychiczne i zachowania spowodowane używaniem substancji psychoaktywnych oraz sytuacje kryzysowe.

- 13) Respondenci wśród grup społecznych wymagających szczególnego wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego w powiecie piaseczyńskim wskazywali najczęściej młodzież oraz dzieci.
- 14) Prawie 68% respondentów jest zdania, że Powiat Piaseczyński mógłby w dużym lub bardzo dużym stopniu przyczynić się do poprawy zdrowia psychicznego mieszkańców. W opinii respondentów Powiat Piaseczyński powinien realizować działania w zakresie zwiększania dostępności do wybranych świadczeń profilaktycznych i zdrowotnych w obszarze zdrowia psychicznego.
- 15) W opinii ankietowanych powinny być to przede wszystkim działania z zakresu zapewniania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, profilaktyki i wczesnego wykrywania zaburzeń nerwicowych, związanych ze stresem i pod postacią somatyczną oraz zaburzeń nastroju, a także z zakresu ogólnego poradnictwa psychologicznego i psychiatrycznego.

4. 7. Ocena potrzeb zdrowotnych i oczekiwań w zakresie zdrowia psychicznego młodzieży w powiecie piaseczyńskim – badanie kwestionariuszowe

W badaniu kwestionariuszowym dotyczącym oceny potrzeb zdrowotnych i oczekiwań w zakresie zdrowia psychicznego w populacji młodzieży w powiecie piaseczyńskim udział wzięło 1 423 nastolatków w wieku 12-19 lat, w tym 663 dziewczęta (46,6%), 639 chłopców (44,9%) oraz 121 osób, które nie chciały podać swojej płci (8,5%). Celem ukazania zależności między wiekiem a wybranymi zmiennymi, badaną populację podzielono na młodzież w wieku 12-13 lat (203 osoby; 14,3% ogółu), młodzież w wieku 14-15 lat (281 osób; 19,7%) oraz młodzież w wieku 16-19 lat (939 osób; 66%). Zdecydowana większość badanej zbiorowości dzieci zamieszkuje gminę Piaseczno (58,6% ogółu; 834 osoby), Góra Kalwaria (15,5%; 221 osób) oraz Lesznowola (10,6%; 151 osób). W gminie Konstancin-Jeziorna mieszka 97 respondentów (6,8%), w gminie Prażmów – 92 (6,5%), natomiast w gminie Tarczyn 28 osób (2%).

Wśród ogółu ankietowanych nastolatków ponad połowa (62,4%) wskazała prawidłowo, że w największym stopniu na stan zdrowia wpływają własne zachowania (styl życia). Pozostałe osoby odpowiadały, że są to czynniki, na które nie mamy wpływu (37,6%).

Młodzież w zdecydowanej większości ocenia stan swojego zdrowia fizycznego dobrze lub bardzo dobrze – łącznie 70,4% odpowiedzi. W przypadku oceny samopoczucia wartość ta jest już niższa – dobrze lub bardzo dobrze ocenia swoje samopoczucie

58,8% badanej młodzieży. Najwyższy odsetek negatywnych ocen swojego zdrowia fizycznego i samopoczucia (źle/bardzo źle) dotyczy nastolatków, którzy nie chcieli podać swojej płci. W przypadku zdrowia fizycznego jest to 12,4% vs. 5,3% dla ogółu, natomiast w przypadku samopoczucia – 25,6% vs. 12,5% dla ogółu. Zarówno subiektywna ocena stanu zdrowia fizycznego, jak i samopoczucia, koreluje z wiekiem grupy badanej. Dobrze i bardzo dobrze stan zdrowia fizycznego znacznie częściej ocenia populacja w wieku 12-13 lat (74,9%), w porównaniu do nastolatków ze starszych grup wiekowych (14-15 lat – 70,5%; 16-19 lat – 69,4%). W przypadku oceny samopoczucia również widoczny jest niewielki spadek odsetka odpowiedzi „bardzo dobrze” i „dobrze” wraz z wiekiem – w najstarszej grupie jest to 57,9% wobec 59,6% oraz 60,9% w grupach młodszych. Bardzo dobrze lub dobrze stan zdrowia fizycznego częściej niż średnia dla ogółu respondentów oceniała młodzież z gminy Piaseczno (72,8%). Podobnie było w przypadku oceny samopoczucia – 62,2% w Piasecznie vs. 58,7% w ogóle badanej populacji. Szczegółowe dane przedstawiono w tabelach XIX-XXI.

Tab. XIX. Ocena stanu zdrowia fizycznego i samopoczucia młodzieży w powiecie piaseczyńskim (N=1423)

Ocena	Stan zdrowia		Samopoczucie	
	liczba	% ogółu	liczba	% ogółu
Bardzo źle	30	2,1	65	4,6
Źle	46	3,2	113	7,9
Tak sobie	345	24,2	409	28,7
Dobrze	690	48,5	626	44,0
Bardzo dobrze	312	21,9	210	14,8
Razem	1 423	100,0	353	100,0

* suma może nie wynosić 100% ze względu na zaokrąglanie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania kwestionariuszowego

Tab. XX. Ocena stanu zdrowia fizycznego młodzieży w zależności od wybranych zmiennych

Zmienna	Źle/ Bardzo źle	Tak sobie	Dobrze/ Bardzo dobrze	Razem
Badana populacja ogółem	5,3%	24,2%	70,4%	100,0%
Płeć				
kobieta	5,1%	30,5%	64,4%	100,0%
mężczyzna	4,2%	17,7%	78,1%	100,0%
nie chcę podawać płci	12,4%	24,8%	62,8%	100,0%
Wiek				
12-13 lat	3,4%	21,7%	74,9%	100,0%
14-15 lat	5,3%	24,2%	70,5%	100,0%
16-19 lat	5,8%	24,8%	69,4%	100,0%
Gmina				
Góra Kalwaria	4,5%	25,8%	69,7%	100,0%

Zmienna	Źle/ Bardzo źle	Tak sobie	Dobrze/ Bardzo dobrze	Razem
Konstancin-Jeziorna	11,3%	23,7%	64,9%	100,0%
Piaseczno	4,3%	22,9%	72,8%	100,0%
Prażmów	6,5%	28,3%	65,2%	100,0%
Tarczyn	17,9%	17,9%	64,3%	100,0%
Lesznowola	5,3%	28,5%	66,2%	100,0%

* suma może nie wynosić 100% ze względu na zaokrąglenie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania kwestionariuszowego

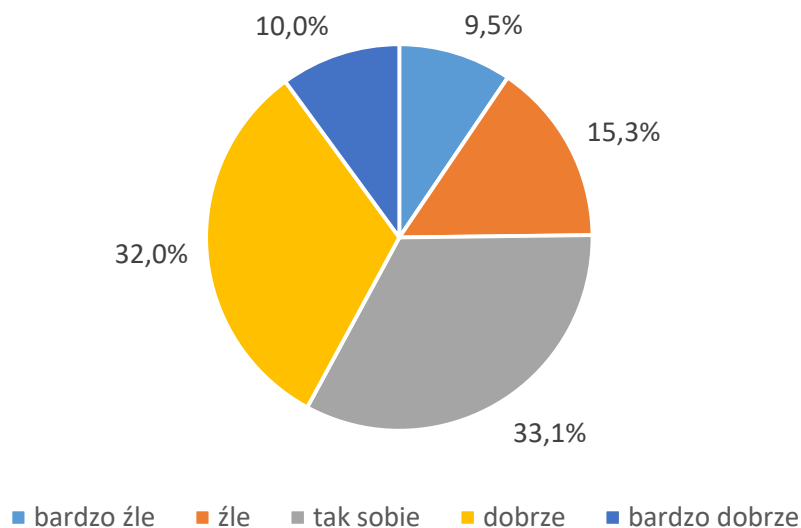
Tab. XXI. Ocena samopoczucia młodzieży w zależności od wybranych zmiennych (N=1423)

Zmienna	Źle/ Bardzo źle	Tak sobie	Dobrze/ Bardzo dobrze	Razem
Badana populacja ogółem	12,5%	28,7%	58,7%	100,0%
Płeć				
kobieta	13,4%	36,7%	49,9%	100,0%
mężczyzna	9,1%	21,3%	69,6%	100,0%
nie chcę podawać płci	25,6%	24,8%	49,6%	100,0%
Wiek				
12-13 lat	11,8%	28,6%	59,6%	100,0%
14-15 lat	12,8%	26,3%	60,9%	100,0%
16-19 lat	12,6%	29,5%	57,9%	100,0%
Gmina				
Góra Kalwaria	12,2%	32,6%	55,2%	100,0%
Konstancin-Jeziorna	12,4%	37,1%	50,5%	100,0%
Piaseczno	11,9%	25,9%	62,2%	100,0%
Prażmów	17,4%	25,0%	57,6%	100,0%
Tarczyn	28,6%	28,6%	42,9%	100,0%
Lesznowola	10,6%	35,8%	53,6%	100,0%

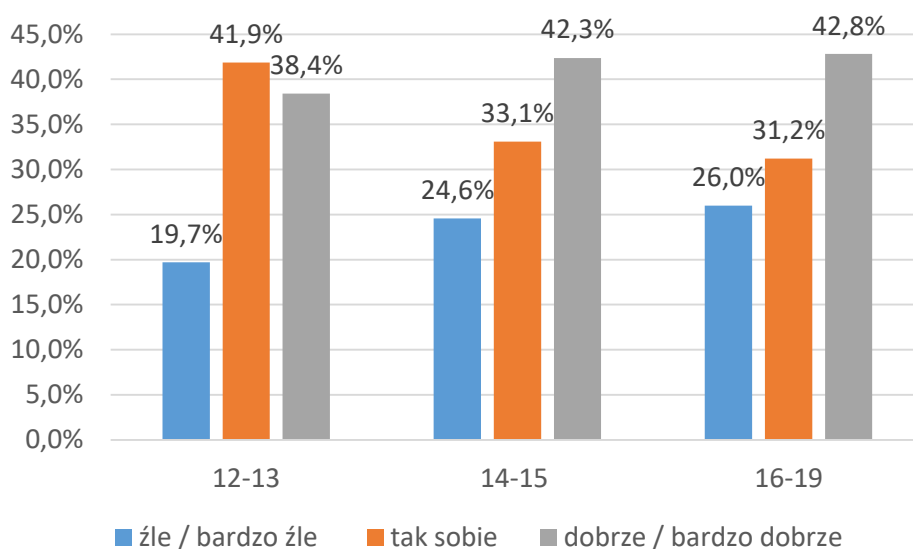
* suma może nie wynosić 100% ze względu na zaokrąglenie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania kwestionariuszowego

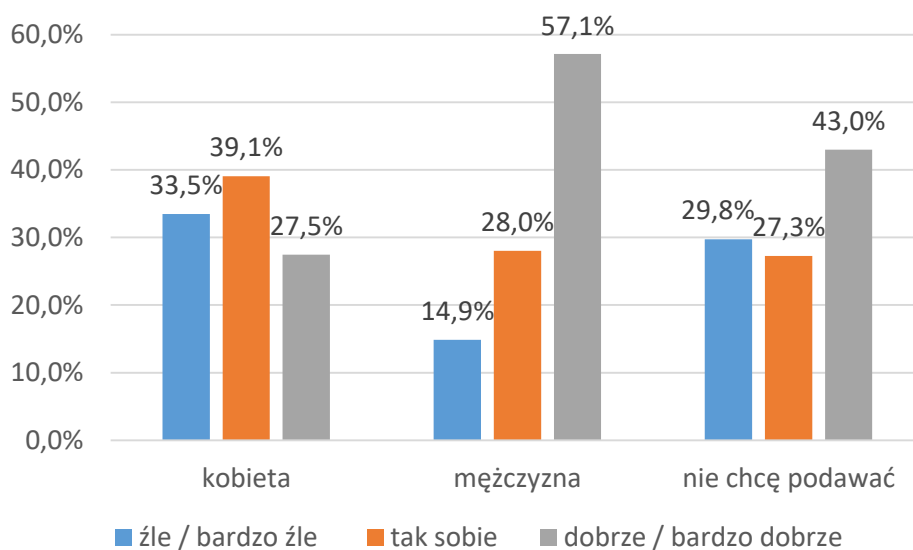
Prawie 1/4 badanych nastolatków radzi sobie ze stresem źle lub bardzo źle – łącznie 24,8%. Najwyższy odsetek dzieci radzących sobie ze stresem źle i bardzo źle zaobserwowano w najstarszych grupach wiekowych (26% w populacji 16-19 lat, 24,6% w populacji 14-15 lat), najniższy – w najmłodszej grupie wiekowej tj. 12-13 lat (19,7%). Biorąc pod uwagę kryterium płci, zdecydowanie najczęściej dobrze lub bardzo dobrze radzą sobie ze stresem chłopcy (57,1% vs. 43% osoby niepodające swojej płci oraz 27,5% dziewczęta). Również najwyższe odsetki odpowiedzi „źle” lub „bardzo źle” w tym pytaniu odnotowano dla dziewcząt (33,5%) oraz osób niepodających swojej płci (29,8%). W przypadku chłopców było to niespełna 15%. Dane zobrazowano za pomocą rycin 4-6.

Ryc. 4. Radzenie sobie ze stresem w populacji młodzieży w powiecie piaseczyńskim (N=1423)

Ryc. 5. Radzenie sobie ze stresem w populacji młodzieży w zależności od wieku (N=1423)

Ryc. 6. Radzenie sobie ze stresem w populacji młodzieży w zależności od płci (N=1423)

Kolejnych 7 pytań w kwestionariuszu dotyczyło oceny jakości życia. niespełna 77% badanych nastolatków jest zadowolonych ze swojego życia, a ponad 78% czuje się dość bezpiecznie lub bardzo bezpiecznie w swoim codziennym życiu. Prawie 67% respondentów deklaruje, że jest zawsze (30,2%) lub często (36,8%) przeciążona obowiązkami szkolnymi. Co prawda ponad 75% nastolatków, którzy wypełnili kwestionariusz, ocenia dobrze lub bardzo dobrze swoje relacje z rówieśnikami, ale też prawie 53% z nich doświadczyło kiedykolwiek wykluczenia lub dręczenia przez rówieśników. Jedynie 12,7% badanych deklaruje, że może zawsze liczyć na wsparcie nauczycieli, z kolei 29,6% uważa, że na taką pomoc liczyć nie może. Ponad 25% nastolatków zawsze lub często czuje przygnębienie, rozpacz lub lęk.

Ponad 34% badanych nastolatków przyznało, że było kiedykolwiek u psychologa szkolnego (489 osób). Niestety ponad 70% spośród tych osób przyznało, że wizyta ta nie pomogła w rozwiązaniu ich problemu. U psychologa poza szkołą było kiedykolwiek 500 osób (35,1% ogółu respondentów), wśród których 270 osób zadeklarowało, że wizyta ta pomogła im rozwiązać ich problem (54%). W ostatnim czasie 482 badanych nastolatków potrzebowało pomocy psychologicznej (33,9% ogółu), ale skorzystało z niej jedynie 36,5% z tej grupy (176 osób). Z kolei w chwili wypełniania kwestionariusza chęć skorzystania ze wsparcia psychologicznego deklaruje 783 respondentów (55% ogółu). Wyniki badania wskazują, że nastoletni mieszkańcy powiatu piaseczyńskiego najczęściej potrzebują wsparcia z powodu stresu związanego z przyszłością (33,7%) problemów z samooceną (30,2% ogółu) oraz trudności w nauce (27,6%). Wśród oczekiwanych form wsparcia dominują indywidualne konsultacje z psychologiem, zarówno poza szkołą (22,6%), jak i w szkole (7,9%), a także warsztaty grupowe (8,4%) oraz grupy wsparcia dla uczniów (7,2%). Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli XXII oraz XXIII.

Tab. XXII. Obszary wsparcia psychologicznego, na które zapotrzebowanie wskazują nastoletni mieszkańcy powiatu piaseczyńskiego (N=1423)

Obszar wsparcia	Liczba	%
Stres związany z przyszłością	479	33,7
Problemy z samooceną	430	30,2
Trudności w nauce	393	27,6
Problemy w relacjach z rówieśnikami	277	19,5
Problemy w rodzinie	230	16,2

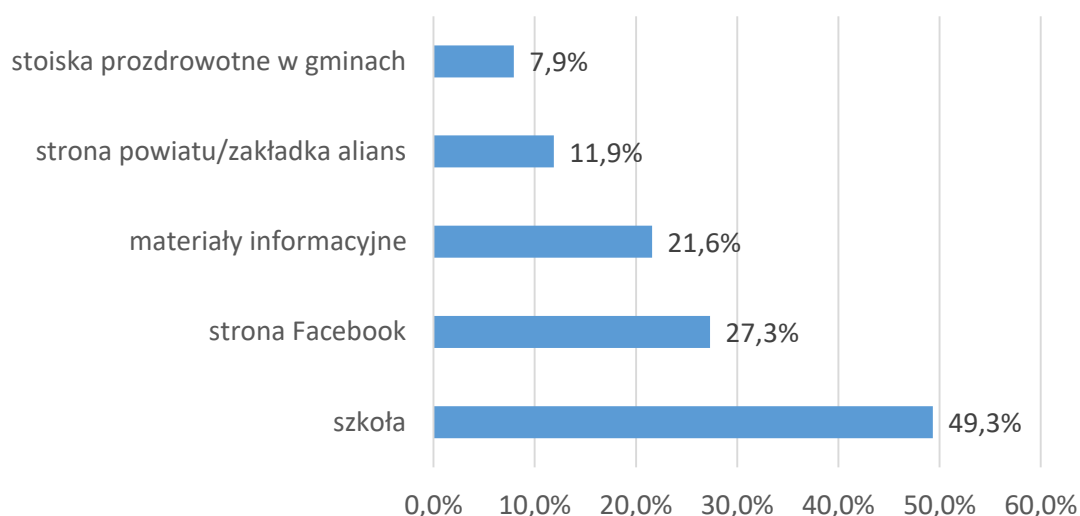
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania kwestionariuszowego

Tab. XXIII. Formy wsparcia psychologicznego, na które zapotrzebowanie wskazują nastoletni mieszkańcy powiatu piaseczyńskiego (N=1423)

Forma wsparcia	Liczba	%
Indywidualne konsultacje z psychologiem poza szkołą	322	22,6
Warsztaty grupowe dla uczniów	120	8,4
Indywidualne konsultacje z psychologiem w szkole	112	7,9
Grupy wsparcia dla uczniów	103	7,2
Spotkania z doradcą zawodowym	93	6,5
Materiały edukacyjne dotyczące zdrowia psychicznego	88	6,2
Indywidualne konsultacje z psychologiem online	73	5,1
Brak potrzeby wsparcia	916	64,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania kwestionariuszowego

Szkola daje wystarczające wsparcie psychologiczne dla uczniów jedynie w opinii 166 badanych (11,7% ogółu), kolejnych 523 nastolatków wskazuje, że pomoc ta nie jest wystarczająca (36,8%), pozostałe osoby nie mają zdania na ten temat. Ponad połowa badanych (51,8%) nie wie, gdzie można skierować się po pomoc psychologiczną na terenie Powiatu Piaseczyńskiego. Działania Powiatu Piaseczyńskiego na rzecz zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży zna jedynie 265 ankietowanych (18,6%). Z kolei ideę Gminno-Powiatowego Aliansu Przeciw Depresji w Powiecie Piaseczyńskim – jedynie 227 badanych nastolatków (16%). Najczęściej dowiedzieli się o tego rodzaju inicjatywie ze szkoły lub internetu (rycina 7). Działania realizowane w ramach Aliansu spośród ww. grupy 227 nastolatków zna ponad 46% (105 osób), a z jego materiałów informacyjnych lub informacji korzystało 21,6% (49 osób). Według 56% spośród ww. respondentów (127 osób) dzięki Aliansowi Przeciw Depresji udało się pogłębić wiedzę i świadomość mieszkańców na temat depresji i jej profilaktyki.

Ryc. 7. Źródła wiedzy nastoletnich mieszkańców powiatu o Gminno-Powiatowym Aliansie Przeciw Depresji w Powiecie Piaseczyńskim (N=227)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania kwestionariuszowego

W opinii respondentów do największych problemów dzieci w powiecie piaseczyńskim należą: brak akceptacji siebie i swojego wyglądu (30,1% ogółu respondentów), problemy z nauką (22,8%), brak motywacji do działania (17,1%), uzależnienie od technologii (16,6%) oraz depresja (16%) (Tabela XXIV).

Tab. XXIV. Największe problemy dzieci w powiecie piaseczyńskim w opinii nastoletnich respondentów (N=1423)

Rodzaj problemu	Liczba	%
Brak akceptacji siebie i swojego wyglądu	428	30,1
Problemy z nauką	324	22,8
Brak motywacji do działania	243	17,1
Uzależnienie od technologii	236	16,6
Depresja	228	16,0
Uzależnienie od narkotyków/zażywanie substancji psychoaktywnych	167	11,7
Brak chęci do życia	159	11,2
Problemy ze snem	154	10,8
Odczuwanie samotności	126	8,9
Brak zrozumienia/akceptacji ze strony rodziców	111	7,8
Cyberprzemoc (np. hejt)	106	7,4
Myśli samobójcze	92	6,5
Przemoc ze strony rówieśników	76	5,3
Zaburzenia lękowe	59	4,1
Sytuacje kryzysowe	59	4,1
Nadmierne objadanie się/głodzenie się	45	3,2
Fobie	43	3,0
Przemoc w rodzinie	33	2,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania kwestionariuszowego

Jedynie 11,7% respondentów (167 osób) jest zdania, że Powiat Piaseczyński mógłby w dużym lub bardzo dużym stopniu przyczynić się do poprawy zdrowia psychicznego mieszkańców, kolejnych 29,7% uważa, że wpływ ten może być mały lub bardzo mały.

Wnioski

- 1) Wśród ogółu ankietowanych nastolatków niespełna 63% wskazała prawidłowo, że w największym stopniu na stan zdrowia wpływają własne zachowania. Pozostałe osoby odpowiadały, że są to czynniki, na które nie mamy wpływu.
- 2) Nastoletni mieszkańcy powiatu piaseczyńskiego w większości oceniają stan swojego zdrowia fizycznego i samopoczucia dobrze lub bardzo dobrze. Niemniej jednak ogólnie samopoczucie oceniane jest gorzej niż zdrowie fizyczne.

- 3) Zarówno ocena zdrowia fizycznego, jak i samopoczucia, koreluje z płcią (są oceniane lepiej przez chłopców) oraz wyraźnie koreluje z wiekiem (zdrowie fizyczne i samopoczucie jest oceniane lepiej w grupach młodszych).
- 4) Prawie 1/4 badanych nastolatków radzi sobie ze stresem źle lub bardzo źle. Najwyższy odsetek dzieci radzących sobie ze stresem źle i bardzo źle zaobserwowano w najstarszych grupach wiekowych. Gorzej ze stresem, w porównaniu do chłopców, radzą sobie dziewczęta oraz osoby niepodające swojej płci.
- 5) Niespełna 77% badanych nastolatków jest zadowolonych ze swojego życia, a ponad 78% czuje się dość bezpiecznie lub bardzo bezpiecznie w swoim codziennym życiu. Prawie 67% respondentów deklaruje, że jest zawsze lub często przeciążona obowiązkami szkolnymi.
- 6) Prawie 53% badanych nastolatków doświadczyło kiedykolwiek wykluczenia lub dręczenia przez rówieśników. Ponad 25% respondentów zawsze lub bardzo często czuje przygnębienie, rozpacz lub lęk.
- 7) Jedynie 12,7% badanych deklaruje, że może zawsze liczyć na wsparcie nauczycieli. Szkoła daje wystarczające wsparcie psychologiczne dla uczniów jedynie w opinii 11,7% badanych.
- 8) Ponad 34% badanych nastolatków zadeklarowało, że było kiedykolwiek u psychologa szkolnego, ale ponad 70% spośród tych osób przyznało, że wizyta ta nie pomogła w rozwiązaniu ich problemu. U psychologa poza szkołą było kiedykolwiek 35,1% ogółu respondentów, wśród których ponad połowa zadeklarowała, że wizyta ta pomogła im rozwiązać ich problem.
- 9) W ostatnim czasie 33,9% badanych nastolatków potrzebowało pomocy psychologicznej, ale skorzystało z niej jedynie niespełna 37% spośród tych osób. W chwili wypełniania kwestionariusza chęć skorzystania z wsparcia psychologicznego deklaruje 55% ogółu badanych.
- 10) Nastoletni mieszkańcy powiatu piaseczyńskiego najczęściej potrzebują wsparcia z powodu stresu związanego z przyszłością, problemów z samooceną oraz trudności w nauce.
- 11) Wśród oczekiwanych form wsparcia dominują indywidualne konsultacje z psychologiem, zarówno poza szkołą, jak i w szkole, a także warsztaty grupowe oraz grupy wsparcia dla uczniów.

- 12) Ponad połowa badanych nastolatków nie wie, gdzie można skierować się po pomoc psychologiczną na terenie Powiatu Piaseczyńskiego. Działania Powiatu Piaseczyńskiego na rzecz zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży zna jedynie niespełna 19% ankietowanych.
- 13) Ideę Gminno-Powiatowego Aliansu Przeciw Depresji w Powiecie Piaseczyńskim zna 16% badanych nastolatków. Najczęściej dowiedzieli się o tego rodzaju inicjatywie ze szkoły lub z internetu. Według 56% spośród ww. respondentów dzięki Aliansowi Przeciw Depresji udało się pogłębić wiedzę i świadomość mieszkańców na temat depresji i jej profilaktyki.
- 14) W opinii nastoletnich mieszkańców do największych problemów dzieci w powiecie piaseczyńskim należą: brak akceptacji siebie i swojego wyglądu, problemy z nauką, brak motywacji do działania, uzależnienie od technologii oraz depresja.
- 15) Jedynie 11,7% nastoletnich respondentów jest zdania, że Powiat Piaseczyński mógłby w dużym lub bardzo dużym stopniu przyczynić się do poprawy zdrowia psychicznego mieszkańców.

5. Ocena powiatowych zasobów mających zastosowanie w działaniach z zakresu ochrony i wsparcia zdrowia psychicznego

5.1. Podmioty wykonujące działalność leczniczą

Podstawowa Opieka Zdrowotna

W ramach podstawowej opieki zdrowotnej (POZ) udzielane są świadczenia zdrowotne profilaktyczne, diagnostyczne, lecznicze, rehabilitacyjne oraz pielęgnacyjne z zakresu medycyny ogólnej, rodzinnej, chorób wewnętrznych i pediatrii²⁴. Usługi te realizowane są w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej przez lekarza POZ, pielęgniarkę POZ, położną POZ oraz higienistkę/pielęgniarkę szkolną w środowisku nauczania i wychowania. Ponadto w ramach POZ udzielane są świadczenia nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej oraz transportu sanitarnego²⁵. W powiecie piaseczyńskim, w ramach finansowania przez publicznego płatnika, świadczenia lekarza podstawowej opieki zdrowotnej udzielane są przez 23 podmioty wykonujące działalność leczniczą

²⁴ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych [t.j. Dz. U. 2025 poz. 1461 z późn. zm.].

²⁵ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 24 września 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej [t.j. Dz. U. 2023 poz. 1427].

w 35 lokalizacjach. Strukturę organizacyjną tych podmiotów wraz z danymi adresowymi przedstawiono w tabeli XXV.

Tab. XXV. Struktura organizacyjna podmiotów leczniczych udzielających świadczeń lekarza podstawowej opieki zdrowotnej w powiecie piaseczyńskim

Lp.	Podmiot wykonujący działalność leczniczą	Adres
1	Centrum Diagnostyki Kardiologicznej	ul. Powstańców Warszawy 13, 05-500 Piaseczno
2	Centrum Medyczne Damiana Holding Sp. z o.o.	ul. Puławska 42B, 05-500 Piaseczno
3	Centrum Medyczne Lifemedica Sp. z o.o.	ul. Pod Bateriami 25, 05-500 Piaseczno
4	Przychodnia Lekarska Sp. z o.o.	ul. Puławska 34, 05-500 Piaseczno
5	Centrum Medyczne Puławska Sp. z o.o.	ul. Puławska 49, 05-500 Piaseczno
		ul. Pawia 7/203,204, 05-500 Piaseczno
		ul. Ogrodowa 20C, 05-500 Józefostaw
6	Centrum Zdrowia Adam Muszyński Spółka Komandytowo-Akcyjna	ul. Czajewicza 5/7, 05-500 Piaseczno
		ul. Słowicza1A, 05-540 Ustanów
		ul. Kazimierza Pułaskiego 20B, 05-510 Konstancin-Jeziorna
7	Grupa Medica Sp. z o.o.	Al. Wojska Polskiego 4, 05-520 Konstancin-Jeziorna
8	Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej	ul. Warecka 15A 05-510 Konstancin-Jeziorna
9	Medivita-Konstancin Sp. z o.o.	ul. Mirkowska 56, 05-520 Konstancin-Jeziorna
10	Przychodnia Bielawska	ul. Świetlicowa 7/9, 05-520 Konstancin-Jeziorna
11	Przychodnia Konstancin	ul. Warszawska 22/U.21, 05-520 Konstancin-Jeziorna
12	Samodzielny Zespół Publicznych Zakładów Lecznictwa Otwartego w Piasecznie	ul. Fabryczna 1/9,10,14, 05-500 Piaseczno
		ul. Skrzetuskiego 17, 05-502 Piaseczno
		ul. Złotej Jesieni 1/27, 05-540 Zalesie Górne
		ul. Górna 20, 05-503 Głusków
		ul. Świętego Andrzeja Boboli 1A/6, 05-504 Złotokłos
13	FAM MEDICA	ul. Ks. Sajny 1A, 05-530 Góra Kalwaria
14	Lekarski Sp. z o.o.	ul. Rybie 4B, 05-530 Góra Kalwaria
15	SPZOZ w Górze Kalwarii	ul. Por. Jana Białka 4, 05-530 Góra Kalwaria
		ul. Puławska 2A, 05-532 Baniocha
		ul. Sobików 14, 05-530 Sobików

Lp.	Podmiot wykonujący działalność leczniczą	Adres
16	Zdrowie To My s. c.	ul. Uroczą 14, 05-500 Józefosław
17	Józefosław Medical Center	ul. Geodetów 41, 05-509 Józefosław
18	MAL MED Sp. z o.o.	ul. Geodetów 43/U1, 05-500 Józefosław
19	LUX MED Sp. z o.o.	ul. Nowa 4A, 05-500 Stara Iwiczna
20	NZOZ AVIMED	ul. Graniczna 33C, 05-500 Nowa Iwiczna
21	SPZOZ w Prażmowie	ul. Główna 10, 05-540 Uwiłiny
		ul. Bogusława Ostapowicza 4, 05-505 Prażmów
22	SPZOZ w Tarczynie	ul. Warszawska 42, 05-555 Tarczyn
23	Świat Zdrowia Operator Medyczny Sp. z o.o.	ul. Józefa Górskiego 4, 05-552 Mroków
		ul. Słoneczna 273, 05-506 Magdalenka
24	Tolek Przychodnia Dla Dzieci Sp. z o.o.	ul. Postępu 7, 05-506 Nowa Wola

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych [RPWDL](#), [GSL](#) oraz [INFZ](#) (stan na sierpień 2025)

Świadczenia nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej w powiecie piaseczyńskim udzielane są przez Mazowieckie Centrum Rehabilitacji Stocer Sp. z o.o. (ul. Wierzejewskiego 12, 05-510 Konstancin-Jeziorna), NZOZ Św. Anny w Piasecznie (ul. Mickiewicza 39, 05-500 Piaseczno) oraz Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Górze Kalwarii (ul. Białka 4, 05-530 Góra Kalwaria).

Opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień

Świadczenia w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień udzielane są w warunkach stacjonarnych, dziennych oraz ambulatoryjnych²⁶. W powiecie piaseczyńskim świadczenia tego rodzaju są udzielane na rynku publicznym przez 8 podmiotów leczniczych posiadających umowę z NFZ. Ich strukturę organizacyjną przedstawiono w tabeli XXVI. Ponadto na rynku prywatnym omawiany rodzaj świadczeń udzielany jest także przez 9 lekarzy specjalistów w dziedzinie psychiatrii w ramach praktyk indywidualnych²⁷. Czas oczekiwania na świadczenia, do których mieszkańcy mają dostęp na terenie powiatu, przedstawiono w tabeli XXVII. W przypadku osób dorosłych najdłuższe czasy oczekiwania odnotowano w poradniach zdrowia psychicznego, funkcjonujących poza Centrum Zdrowia Psychicznego (od 111 do 286 dni w przypadkach stabilnych) oraz w poradniach dla osób z autyzmem dziecięcym (od 209 do 244 dni w przypadkach stabilnych). Z kolei w przypadku dzieci i młodzieży, najdłuższe czasy oczekiwania odnotowano w poradniach psychologicznych oraz poradniach zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży, funkcjonujących poza

²⁶ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 19 czerwca 2019 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień [Dz. U. 2026 poz. 383].

²⁷ Rejestr podmiotów wykonujących działalność leczniczą, rpwdl2.ezdrowie.gov.pl.

środowiskowym modelem ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży (nawet kilka lat oczekiwania) oraz w przypadku oddziału dziennego psychiatrycznego rehabilitacji dla dzieci i młodzieży (314 dni w przypadkach stabilnych).

Tab. XXVI. Struktura organizacyjna podmiotów leczniczych udzielających świadczeń opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień w powiecie piaseczyńskim

Lp.	Nazwa podmiotu	Nazwa placówki	Adres
Świadczenia dla dorosłych			
1	MEDIKAR (Centrum Zdrowia Psychicznego)	Poradnia zdrowia psychicznego z punktem zgłoszeniowo-koordynacyjnym (CZP)	ul. Wacława Gąsiorowskiego 12/14 i 15, 05-510 Konstancin-Jeziorna
		Zespół leczenia środowiskowego (CZP)	ul. Wacława Gąsiorowskiego 12/14 i 15, 05-510 Konstancin-Jeziorna
		Oddział dzienny psychiatryczny ogólny (CZP)	ul. Wacława Gąsiorowskiego 12/14 i 15, 05-510 Konstancin-Jeziorna
		Zespół leczenia środowiskowego (CZP)	ul. Piasta 22, 05-510 Konstancin-Jeziorna
		Poradnia zdrowia psychicznego (CZP)	ul. K. Jarząbka 26, 05-500 Piaseczno
		Poradnia zdrowia psychicznego z punktem zgłoszeniowo-koordynacyjnym (CZP)	ul. Powstańców Warszawy 29, 05-500 Piaseczno (EZRA UKSW – podwykonawca)
		Poradnia zdrowia psychicznego z punktem zgłoszeniowo-koordynacyjnym (CZP)	ul. Warszawska 42, 05-555 Tarczyn (SPZOZ w Tarcynie – podwykonawca)
		Zespół leczenia środowiskowego (CZP)	ul. Warszawska 42, 05-555 Tarczyn (SPZOZ w Tarcynie – podwykonawca)
2	EZRA UKSW	Centrum Zdrowia Psychicznego dla dorosłych – Poradnia zdrowia psychicznego	ul. Powstańców Warszawy 29, 05-500 Piaseczno
3	SPZOZ w Tarcynie	Poradnia zdrowia psychicznego	ul. Warszawska 42, 05-555 Tarczyn
		Zespół leczenia środowiskowego (domowego)	ul. Warszawska 42, 05-555 Tarczyn
		Poradnia terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia	ul. Warszawska 42, 05-555 Tarczyn
		Poradnia dla osób z autyzmem dziecięcym	ul. Warszawska 42, 05-555 Tarczyn
4	Centrum Zdrowia Adam Muszyński Spółka Komandytowo-Akcyjna	Poradnia zdrowia psychicznego	ul. Czajewicza 5/7, 05-500 Piaseczno

Lp.	Nazwa podmiotu	Nazwa placówki	Adres
5	NZOZ Szpital Św. Anny w Piasecznie	Poradnia zdrowia psychicznego	ul. Mickiewicza 39, 05-500 Piaseczno
		Poradnia leczenia uzależnień	ul. Mickiewicza 39, 05-500 Piaseczno
6	MEDI-LIFE Sp. z o.o.	Zespół leczenia środowiskowego (domowego)	ul. Gerbera 14, 05-500 Piaseczno
		Oddział dzienny terapii uzależnienia od alkoholu	ul. Gerbera 14, 05-500 Piaseczno
7	Fundacja Synapsis Ośrodek dla Dzieci i Osób Dorosłych z Autyzmem oraz Innymi Zaburzeniami Rozwojowymi	Poradnia dla dorosłych osób z autyzmem	ul. Jasna 36A, 05-506 Wilcza Góra
Świadczenia dla dzieci i młodzieży			
8	EZRA UKSW	Poradnia zdrowia psychicznego	ul. Powstańców Warszawy 29, 05-500 Piaseczno
		Środowiskowe Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży – poradnia psychologiczna (I poziom – Ośrodek Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla Dzieci i Młodzieży)	ul. Powstańców Warszawy 29, 05-500 Piaseczno
		Środowiskowe Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży – poradnia zdrowia psychicznego (II poziom – Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży)	ul. Powstańców Warszawy 29, 05-500 Piaseczno
		Środowiskowe Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży – oddział dzienny psychiatryczny rehabilitacyjny dla dzieci i młodzieży (II poziom – Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży)	ul. Szkolna 20, 05-500 Piaseczno
9	SPZOZ w Tarczynie	Poradnia leczenia uzależnienia dla dzieci	ul. Warszawska 42, 05-555 Tarczyn
		Poradnia zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży	ul. Rynek 27, 05-555 Tarczyn
		Poradnia psychologiczna dla dzieci	ul. Warszawska 42, 05-555 Tarczyn

Lp.	Nazwa podmiotu	Nazwa placówki	Adres
		Poradnia psychologiczna dla dzieci	ul. Rynek 27, 05-555 Tarczyn
		Środowiskowe Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży – poradnia psychologiczna dla dzieci i młodzieży (I poziom – Ośrodek Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla Dzieci i Młodzieży)	ul. Warszawska 42, 05-555 Tarczyn
		Środowiskowe Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży – poradnia psychologiczna dla dzieci i młodzieży (I poziom – Ośrodek Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla Dzieci i Młodzieży)	ul. Rynek 27, 05-555 Tarczyn
		Środowiskowe Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży – oddział dzienny psychiatryczny rehabilitacyjny dla dzieci i młodzieży (II poziom – Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży)	ul. Rynek 27, 05-555 Tarczyn
		Środowiskowe Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży – poradnia zdrowia psychicznego (II poziom – Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży)	ul. Rynek 27, 05-555 Tarczyn
10	Centrum Zdrowia Adam Muszyński Spółka Komandytowo-Akcyjna	Oddział dzienny psychiatryczny rehabilitacji dla dzieci i młodzieży	ul. Koralowych Dębów 23, 05-540 Zalesie Górne
		Poradnia zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży	ul. Koralowych Dębów 23, 05-540 Zalesie Górne
11	Uzdrowisko Konstancin-Zdrój Niepubliczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej	Oddział psychiatryczny dla dzieci i młodzieży	ul. Sue Ryder 1, 05-510 Konstancin-Jeziorna
		Oddział psychiatryczny dzienny dla dzieci i młodzieży	ul. Sue Ryder 1, 05-510 Konstancin-Jeziorna
		Poradnia zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży	ul. Sue Ryder 1, 05-510 Konstancin-Jeziorna

Lp.	Nazwa podmiotu	Nazwa placówki	Adres
		Środowiskowe Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży – poradnia zdrowia psychicznego i oddział dzienny (II poziom – Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży)	ul. Sue Ryder 1, 05-510 Konstancin-Jeziorna
		Ośrodek Wysokospecjalistycznej Całodobowej Opieki Psychiatrycznej (III poziom)	ul. Sue Ryder 1, 05-510 Konstancin-Jeziorna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych [RPWDL](#), [GSL](#) oraz [INFZ](#) (stan na luty 2026)

Tab. XXVII. Czas oczekiwania na świadczenia zdrowotne w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień w powiecie piaseczyńskim

Miejsce udzielania świadczeń	Średni czas oczekiwania (w dniach)	
	przypadek stabilny	przypadek pilny
Świadczenia dla dorosłych		
Poradnia zdrowia psychicznego (CZP Piaseczno)*	74	1
Oddział dzienny psychiatryczny (CZP Piaseczno)*	21	1
Zespół leczenia środowiskowego w zakresie zdrowia psychicznego (CZP Piaseczno)*	19	1
Poradnia zdrowia psychicznego (SPZOZ w Tarcynie)**	207	1
Poradnia zdrowia psychicznego (NZOZ Szpital Św. Anny w Piasecznie)**	286	102
Poradnia zdrowia psychicznego (Centrum Zdrowia Adam Muszyński)**	111	76
Poradnia terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia (SPZOZ w Tarcynie)**	1	1
Poradnia leczenia uzależnień (NZOZ Szpital Św. Anny w Piasecznie)**	49	19
Poradnia dla osób z autyzmem dziecięcym (SPZOZ w Tarcynie)**	209	1
Poradnia dla osób z autyzmem dziecięcym (NZOZ Szpital Św. Anny w Piasecznie)**	244	76
Oddział dzienny terapii uzależnienia od alkoholu (MEDI-LIFE)**	12	5
Świadczenia dla dzieci i młodzieży		
Poradnia psychologiczna dla dzieci i młodzieży (EZRA)*	105	15
Poradnia zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży (EZRA)*	105	35
Oddział dzienny psychiatryczny dla dzieci i młodzieży (EZRA)*	45	15
Poradnia zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży (SPZOZ w Tarcynie)**	1 303	1
Poradnia zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży (Centrum Zdrowia Adam Muszyński)**	1 140	5
Poradnia zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży (Uzdrowisko Konstancin-Zdrój)**	234	234
Poradnia psychologiczna w Tarcynie I (SPZOZ w Tarcynie)**	697	1
Poradnia psychologiczna w Tarcynie II (SPZOZ w Tarcynie)**	2 066	1
Poradnia psychologiczna w Górze Kalwarii (SPZOZ w Tarcynie)**	8	8
Poradnia leczenia uzależnień dla dzieci i młodzieży (SPZOZ w Tarcynie)**	4	4
Oddział psychiatryczny (ogólny) dla dzieci i młodzieży (Uzdrowisko Konstancin-Zdrój)**	11	11
Oddział psychiatryczny dzienny dla dzieci i młodzieży (Uzdrowisko Konstancin-Zdrój)**	87	87
Oddział dzienny psychiatryczny rehabilitacji dla dzieci i młodzieży (Centrum Zdrowia Adam Muszyński)**	314	11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych podmiotów leczniczych* (stan na luty 2026) oraz ITL** (stan na marzec 2026).

Na podstawie danych o liczbie umów podpisanych przez NFZ na udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień w województwie mazowieckim, dokonano oceny dostępności do poszczególnych zakresów świadczeń w ramach publicznej ochrony zdrowia dla powiatu piaseczyńskiego. W powiecie udzielane są świadczenia w 13 zakresach, biorąc pod uwagę pozostałe zakresy świadczeń w większości przypadków mieszkańcy mogą skorzystać z usług zdrowotnych finansowanych przez NFZ w Warszawie, Otwocku i Pruszkowie. Szczegóły przedstawiono w tabeli XXVIII.

Tab. XXVIII. Dostęp dla mieszkańców powiatu piaseczyńskiego do świadczeń opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień w placówkach publicznych zlokalizowanych poza powiatem

Lp.	Zakres świadczeń	Najbliżej zlokalizowany podmiot udzielający świadczeń poza terytorium powiatu piaseczyńskiego
		Miejscowość
1	Leczenie psychiatryczne (oddział szpitalny)	Pruszków
2	Leczenie psychiatryczne geriatryczne	Warszawa, Żoliborz
3	Leczenie psychiatryczne dla chorych somatycznie	Radom
4	Leczenie psychiatryczne dla przewlekle chorych	Lipsko
5	Leczenie psychiatryczne w hostelu	Otwock, Głusków
6	Leczenie psychogeriatryczne	Mokotów, Pruszków
7	Leczenie nerwic (poradnia)	Warszawa, Mokotów
8	Leczenie nerwic (oddział dzienny)	Warszawa, Mokotów, Otwock
9	Leczenie nerwic u dzieci i młodzieży	Garwolin
10	Leczenie zaburzeń preferencji seksualnych	Łódź (woj. łódzkie)
11	Leczenie zaburzeń seksualnych	Warszawa, Mokotów, Śródmieście
12	Psychiatryczne świadczenia opiekuńczo-lecznicze dla dzieci i młodzieży	Garwolin
13	Psychiatryczne świadczenia pielęgnacyjno-opiekuńcze	Pruszków
14	Psychiatryczne świadczenia pielęgnacyjno-opiekuńcze dla dzieci i młodzieży	Kamieniec (woj. śląskie)
15	Rehabilitacja uzależnionych od substancji psychoaktywnych	Otwock, Warszawa
16	Rehabilitacja psychiatryczna	Warszawa, Śródmieście
17	Leczenie uzależnień (oddział dzienny)	Otwock
18	Leczenie uzależnień (oddział szpitalny)	Otwock
19	Leczenie uzależnienia od alkoholu (detoksykacja)	Mokotów, Pruszków, Otwock
20	Leczenie uzależnienia od alkoholu w hostelu	Kielce (woj. świętokrzyskie)
21	Leczenie uzależnień od nikotyny	Szprotowa (woj. lubuskie)

Lp.	Zakres świadczeń	Najbliżej zlokalizowany podmiot udzielający świadczeń poza terytorium powiatu piaseczyńskiego
		Miejscowość
22	Leczenie uzależnień od substancji psychoaktywnych	Śródmieście, Warszawa
23	Leczenie uzależnień od substancji psychoaktywnych (detoksykacja)	Pruszków, Warszawa
24	Leczenie uzależnień od substancji psychoaktywnych w hostelu	Łódź, Zgierz (woj. łódzkie)
25	Leczenie uzależnień u dzieci i młodzieży (oddział szpitalny)	Piła (woj. wielkopolskie)
26	Leczenie odwykowe (wzmocnione zabezpieczenie)	Toszek (woj. śląskie)
27	Leczenie odwykowe (wzmocnione zabezpieczenie) dla nieletnich	Lubiąż (woj. dolnośląskie)
28	Leczenie w ramach psychiatrii sądowej	Mokotów, Pruszków
29	Leczenie w ramach psychiatrii sądowej dla nieletnich	Toszek (woj. śląskie)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych [RPWDL](#), [GSL](#) oraz [INFZ](#) (stan na wrzesień 2025)

Apteki

Mieszkańcy powiatu piaseczyńskiego mogą zaopatrywać się w leki i wyroby medyczne w licznych aptekach i punktach aptecznych na terenie powiatu. Ich wykaz przedstawiono za pomocą tabeli XXIX.

Tab. XXIX. Apteki na terenie powiatu piaseczyńskiego

Lp.	Nazwa apteki	Adres
1	Apteka 49	ul. Puławska 49, 05-500 Piaseczno
2	Apteka Codzienna	ul. Jana Pawła II 24, 05-500 Piaseczno
3	Apteka Pod Dębem	ul. Pod Bateriami 4, 05-502 Piaseczno
4	Apteka Centralna	ul. Puławska 43/6, 05-500 Piaseczno
5	Apteka Centralna	ul. Fabryczna 2/27, 05-500 Piaseczno
6	Apteka Centralna	ul. Kościuszki 39, 05-500 Piaseczno
7	Apteka Cosmedica	ul. Geodetów 23, 05-500 Piaseczno
8	Apteka Dbam o Zdrowie	ul. Łabędzia 23, 05-500 Piaseczno
9	DOZ Apteka Zdrowie Piaseczna	al. Kalin 55/6, 05-500 Piaseczno
10	DOZ Apteka Dbam o Zdrowie	ul. Ludowa 5, 05-500 Piaseczno
11	DOZ Apteka Dbam o Zdrowie	ul. Wilanowska 10, 05-520 Konstancin-Jeziorna
12	DOZ Apteka Dbam o Zdrowie	ul. Topolowa 2, 05-515 Mysiadło
13	DOZ Apteka Dbam o Zdrowie	ul. Łączności 35, 05-552 Łazy
14	Apteka Farmacja 24	ul. Powstańców Warszawy 29, 05-500 Piaseczno
15	Apteka Farmacja 24	ul. Puławska 30, 05-500 Piaseczno
16	Apteka Całodobowa	ul. Wojska Polskiego 28/78, 05-500 Piaseczno
17	Apteka Julianowska	ul. Julianowska 88J/1, 05-550 Julianów
18	Apteka Nefrytowa	ul. Nefrytowa 16, 05-500 Piaseczno
19	Apteka PAPAYA 8	Plac Marszałka Piłsudskiego 6, 05-500 Piaseczno

Lp.	Nazwa apteki	Adres
20	Apteka Prestige	ul. Jarząbka 26/221, 05-500 Piaseczno
21	Apteka z Uśmiechem	ul. Kościuszki 33, 05-500 Piaseczno
22	Apteka Słoneczna	ul. Powstańców Warszawy 21, 05-500 Piaseczno
23	Apteka	ul. Puławska 46, 05-500 Piaseczno
24	Apteka św. Łukasza	al. Wojska Polskiego 3, 05-520 Konstancin-Jeziorna
25	Apteka	ul. Mirkowska 56, 05-520 Konstancin-Jeziorna
26	Apteka Dobrego Dnia	ul. Warszawska 28, 05-520 Konstancin-Jeziorna
27	Apteka	ul. Pułaskiego 20F, 05-510 Konstancin-Jeziorna
28	Apteka	ul. ks. Popiełuszki 2A, 05-530 Góra Kalwaria
29	Apteka	ul. Dominikańska 2/4, 05-530 Góra Kalwaria
30	Apteka	ul. Dominikańska 8, 05-530 Góra Kalwaria
31	Apteka	ul. Warszawska 42, 05-555 Tarczyn
32	Apteka	ul. Łubińska 1A, 05-532 Łubna
33	Apteka A&B	ul. Wierzejewskiego 12, 05-510 Konstancin-Jeziorna
34	Apteka AMICA	ul. Warszawska 63, 05-510 Konstancin-Jeziorna
35	Apteka Główna	ul. Warszawska 44B, 05-510 Konstancin-Jeziorna
36	Aptekarz Polski	ul. Józefa Piłsudskiego 15, 05-510 Konstancin-Jeziorna
37	Apteka Skolimowska	ul. Wojewódzka 16, 05-510 Konstancin-Jeziorna
38	Apteka Przyjazna	ul. Świetlicowa 7/9, 05-510 Konstancin-Jeziorna
39	Apteka REMEDIUM	ul. Pijarska 97C, 05-530 Góra Kalwaria
40	Apteka Dominikańska	ul. Dominikańska 7, 05-530 Góra Kalwaria
41	Apteka Sieciowa	ul. Pijarska 65, 05-530 Góra Kalwaria
42	Apteka Słodka	ul. F. Chopina 2, 05-530 Góra Kalwaria
43	Apteka Złotej Jesieni	ul. Złotej Jesieni 2A, 05-540 Zalesie Górne
44	Apteka CEF@RM 36,6	ul. Wiekowej Sosny 58, 05-540 Zalesie Górne
45	Apteka ALFA MEDICA	ul. Gogolińska 9/1.11, 05-500 Zgorzeła
46	Apteka „Domowa”	ul. Łączności 6, 05-552 Łazy
47	Apteka „Dr Zdrowie”	ul. Warszawska 94, 05-520 Bielawa
48	Apteka CH San Park	ul. Puławska 56D/D, 05-500 Mysiadło
49	Apteka Salus	ul. J. Górskiego 4A, 05-552 Mroków
50	Apteka Świat Zdrowia	ul. Bobrowiecka 26/8, 05-502 Bobrowiec
51	Apteka Na Zdrowie	ul. Błędna 14C, 05-500 Zamienie
52	Apteka Ustanowska	ul. Słowicza 1A, 05-540 Ustanów
53	Apteka PAPAYA 6	ul. mjr. Edwarda Ziółkowskiego 8/10/1, 05-555 Tarczyn
54	Apteka PATICARIUS	ul. Postępu 7, 05-506 Nowa Wola
55	Apteka „Pod Dębem”	ul. Ryxa 76A, 05-505 Prażmów
56	Apteka Polna	ul. Polna 1, 05-552 Wólka Kosowska
57	Punkt Apteczny	ul. Nadrzeczna 3F, 05-552 Wólka Kosowska
58	Apteka Przy Biedronce	ul. Puławska 14, 05-532 Baniocha
59	Punkt Apteczny „Pod Dębem”	ul. Społeczna 52, 05-504 Henryków-Uroczę
60	Apteka SUPER-PHARM	ul. Nowa 4A, 05-500 Stara Iwiczna
61	Apteka Słoneczna	ul. Fabryczna 32, 05-500 Piaseczno
62	Apteka Pod Lipą	ul. Komornicka 4, 05-555 Tarczyn

Lp.	Nazwa apteki	Adres
63	Apteka NASZA	ul. Rynek 37, 05-555 Tarczyn
64	Punkt Apteczny Od serca	ul. Główna 8/2, 05-540 Uwieliń

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GSL (stan na grudzień 2025 r.).

Informacje dotyczące rozkładu godzin pracy aptek ogólnodostępnych na terenie powiatu piaseczyńskiego są dostępne na bip.piaseczno.pl.

5.2. Zasoby Powiatu Piaseczyńskiego oraz jednostek podległych i współpracujących

Wśród obecnych w powiecie piaseczyńskim zasobów mających zastosowanie w działaniach z zakresu promocji zdrowia psychicznego, a także w udzielaniu wsparcia i opieki wobec osób z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania wymienić należy następujące:

1. Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych (WZS),
2. Gminno-Powiatowy Alians Przeciw Depresji (GPAPD),
3. Akademia Czujnego Rodzica,
4. Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych (PSRON),
5. Pełnomocnik Starosty Piaseczyńskiego do Spraw Osób z Niepełnosprawnościami,
6. Powiatowe Forum Służb Społecznych,
7. Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Piasecznie (PPP),
8. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piasecznie (PCPR),
9. Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Górze Kalwarii (POIK),
10. Ośrodki Pomocy Społecznej (OPS),
11. Środowiskowy Dom Samopomocy (ŚDS),
12. Warsztaty Terapii Zajęciowej (WTZ),
13. Placówki Wsparcia Dziennego (PWD),
14. Dom Dziennego Pobytu (DDP) i Dzienny Dom Opieki Medycznej (DDOM),
15. Domy Pomocy Społecznej (DPS),
16. Zespoły Interdyscyplinarne (ZI),
17. Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA),
18. Placówki Oświatowe na terenie powiatu piaseczyńskiego (PO),
19. Powiatowy Urząd Pracy w Piasecznie (PUP),
20. Komenda Powiatowa Policji w Piasecznie (KPP),
21. Sąd Rejonowy w Piasecznie,
22. Organizacje pozarządowe w Piasecznie (NGO).

Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Starostwa Powiatowego w Piasecznie

Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Starostwa Powiatowego w Piasecznie (WZS) realizuje zadania w zakresie programów pomocy społecznej, ekonomii społecznej, wspierania rodziny i osób z niepełnosprawnościami, wspierania osób potrzebujących poprzez wolontariat, spraw obywatelskich, ochrony zdrowia, profilaktyki zdrowotnej oraz promocji zdrowia²⁸. WZS zajmuje się m.in. realizacją i koordynacją działań w ramach Strategii Polityki Zdrowotnej Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2022-2027, a także realizacją na terenie powiatu programów w ramach Funduszu Solidarnościowego, takich jak „Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością” oraz „Opieka Wytchnieniowa”.

Celem opracowania Strategii Polityki Zdrowotnej Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2022-2027 było określenie kierunków i obszarów działań służących poprawie stanu zdrowia i jakości życia mieszkańców powiatu. W ramach Strategii realizowane są liczne działania pogrupowane w 8 następujących priorytetów: profilaktyka chorób układu krążenia, profilaktyka i wczesne wykrywanie nowotworów, profilaktyka nadwagi i otyłości, profilaktyka uzależnień, promocja zdrowia psychicznego, zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne, rehabilitacja lecznicza, wyzwania demograficzne²⁹. Działania związane ze zdrowiem psychicznym realizowane są w ramach priorytetu profilaktyka uzależnień oraz promocja zdrowia psychicznego, a ich przykłady są następujące³⁰:

- działania informacyjno-edukacyjne z zakresu promocji zdrowia psychicznego, kierowane do młodzieży i społeczności szkolnej, realizowane w szkołach, dla których organem prowadzącym jest powiat piaseczyński,
- działania zwiększające aktywność społeczną i przeciwdziałające wykluczeniu osób z niepełnosprawnością i starszych (np. warsztaty międzypokoleniowe, arteterapia, zajęcia teatralne),
- zapewnienie mieszkańcom powiatu dostępu do instytucji ochrony zdrowia i pomocy społecznej,
- działania w zakresie psychoedukacji (warsztaty, wykłady) w populacji dzieci, młodzieży, rodziców i specjalistów,
- program informacyjno-edukacyjny skierowany do dzieci i młodzieży szkolnej, realizowany przez psychologa/pedagoga szkolnego podczas godziny wychowawczej,

²⁸ Dane z serwisu internetowego Powiatu Piaseczyńskiego, piaseczno.pl.

²⁹ Uchwała Nr XLVIII/8/22 Rady Powiatu Piaseczyńskiego z dnia 26 maja 2022 r. w sprawie przyjęcia Strategii Polityki Zdrowotnej Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2022-2027, bip.piaseczno.pl.

³⁰ Dane WZS Starostwa Powiatowego w Piasecznie.

- działania informacyjne i edukacyjne prowadzone poprzez platformę społecznościową Facebook,
- działania edukacyjne dla seniorów,
- działania edukacyjne dla personelu medycznego,
- działania realizowane w ramach Akademii Czujnego Rodzica.

Głównym celem programu „Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością” jest wprowadzenie usług asystencji osobistej jako formy ogólnodostępnego wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym. Adresatami omawianego programu są: dzieci 2-16 r.ż. posiadające orzeczenie o niepełnosprawności (łącznie ze wskazaniem w orzeczeniu o niepełnosprawności konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji) oraz osoby z niepełnosprawnościami posiadające orzeczenie: o znacznym stopniu niepełnosprawności albo o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie traktowane na równi z ww. orzeczeniami, zgodnie z art. 5 i art. 62 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Program jest w całości finansowany ze środków Funduszu Solidarnościowego³¹.

W programie „Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością” w roku 2024 w powiecie piaseczyńskim udział wzięło 43 uczestników, w tym 41 osób wymagających wysokiego poziomu wsparcia. Łącznie zrealizowano ponad 14,5 tys. godzin usług asystencji osobistej. W ramach omawianego programu zatrudniono 32 asystentów. Asystentura polegała m.in. na pomocy w wykonywaniu codziennych czynności, załatwianiu spraw urzędowych, wsparciu podczas wizyt w placówkach medycznych oraz w dojazdach w wybrane przez uczestników miejsca. W ramach omawianego programu możliwe było również pokrycie kosztów biletów wstępu związanych z uczestnictwem w życiu kulturalnym, społecznym, sportowym oraz rekreacyjnym³². W roku 2025 (do końca września) w programie „Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością” udział wzięło już 57 uczestników, zatrudniono także 43 asystentów, zatem dane te wskazują na tendencję wzrostową w zakresie potrzeby wsparcia w omawianej formie³³.

³¹ Programy realizowane w ramach Funduszu Solidarnościowego, Biuro Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych, niepelnosprawni.gov.pl.

³² Raport o stanie Powiatu Piaseczyńskiego za rok 2024, bip.piaseczno.pl.

³³ Dane WZS Starostwa Powiatowego w Piasecznie.

Z kolei głównym celem Programu „Opieka Wytchnieniowa” jest wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad dziećmi 2-16 r.ż. posiadającymi orzeczenie o niepełnosprawności lub osobami z niepełnosprawnościami posiadającymi orzeczenie: o znacznym stopniu niepełnosprawności albo o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie traktowane na równi z ww. orzeczeniami, zgodnie z art. 5 i art. 62 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Wsparcie to jest realizowane poprzez umożliwienie uzyskania doraźnej, czasowej pomocy w formie usługi opieki wytchnieniowej, tj. odciążenie od codziennych obowiązków łączących się ze sprawowaniem opieki nad osobą z niepełnosprawnościami przez zapewnienie czasowego zastępstwa w tym zakresie. Dzięki temu wsparciu, osoby zaangażowane na co dzień w sprawowanie opieki nad osobą z niepełnosprawnościami dysponować będą czasem, który mogą przeznaczyć na odpoczynek i regenerację, jak również na załatwienie niezbędnych spraw życiowych. Usługi opieki wytchnieniowej mogą służyć również okresowemu zabezpieczeniu potrzeb osoby z niepełnosprawnościami w sytuacji, gdy członkowie rodzin lub opiekunowie z różnych powodów nie będą mogli wykonywać swoich obowiązków. Program jest w całości finansowany ze środków Funduszu Solidarnościowego³⁴.

W Programie „Opieka Wytchnieniowa” w roku 2024 w powiecie piaseczyńskim udział wzięło 8 opiekunów/rodziców osób z niepełnosprawnościami, w tym 5 rodziców dzieci z niepełnosprawnościami oraz 3 opiekunów osób posiadających orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności. Łącznie zrealizowano 1,6 tys. godzin usług opieki wytchnieniowej świadczonych w formie pobytu dziennego³⁵. W roku 2025 (do końca września) w programie „Opieka Wytchnieniowa” udział wzięło 5 uczestników³⁶.

³⁴ Programy realizowane w ramach Funduszu Solidarnościowego... op. cit.

³⁵ Raport o stanie Powiatu Piaseczyńskiego za rok 2024... op. cit.

³⁶ Dane WZS Starostwa Powiatowego w Piasecznie.

Gminno-Powiatowy Alians Przeciw Depresji (GPAPD)

Gminno-Powiatowy Alians Przeciw Depresji (GPAPD) w powiecie piaseczyńskim jest nieformalnym sojuszem, który działa na rzecz diagnozowania i leczenia depresji w lokalnych społecznościach. Jego misją jest lokalne wsparcie zdrowia psychicznego dzieci, młodzieży, osób dorosłych (w tym seniorów), promowanie zdrowia psychicznego w miejscu pracy oraz uwzględnianie kwestii zdrowia psychicznego w sytuacjach kryzysowych. Inicjatywa tworzenia Aliansów Przeciw Depresji została zapoczątkowana w Unii Europejskiej, rozwijając się dynamicznie przez ostatnie dwie dekady w wielu europejskich miastach. Problematyka depresji, będącej istotnym wyzwaniem zdrowotnym i społecznym, nie traci na aktualności, co potwierdzają alarmujące statystyki wskazujące na rosnące rozpowszechnienie tego problemu. Kluczową misją aliansów przeciw depresji jest zwiększanie świadomości na temat depresji wśród lekarzy pierwszego kontaktu, sektora oświatowego, instytucji pomocy społecznej oraz w społecznościach lokalnych, podkreślając, że depresja stanowi poważne obciążenie społeczne, nie tylko w aspekcie medycznym. Działalność aliansów obejmuje organizację wydarzeń edukacyjnych dotyczących depresji, dystrybucję materiałów informacyjnych oraz promowanie narzędzia online wspierającego profilaktykę i pomoc – iFightDepression®. Celem tych działań jest zwiększenie wrażliwości społeczności na potrzeby osób narażonych na depresję lub jej doświadczających oraz zapobieganie zachowaniom samobójczym. Celem Aliansu jest wsparcie zdrowia psychicznego w różnych grupach społecznych, od dzieci i młodzieży, przez dorosłych, aż po seniorów, z akcentem na promocję zdrowia psychicznego. Deklaracja ta uwzględnia również stosowanie najlepszych praktyk i zaleceń Komisji Europejskiej oraz Światowej Organizacji Zdrowia w zakresie rozpoznawania i leczenia depresji oraz wspólne działania jednostek samorządu terytorialnego i władarzy³⁷.

W projekt GPAPD zaangażowani są lokalni specjaliści: nauczyciele, pedagodżki, pedagogowie, psycholożki, psychologowie, ale również młodzież, która pomaga w promocji

³⁷ Raport o stanie Powiatu Piaseczyńskiego za rok 2024... op. cit.

i szerzeniu informacji o aliansie. W skład aliansu wchodzi również m.in. szpitale i podmioty świadczące opiekę specjalistyczną, stowarzyszenia medyczne i instytucje zdrowia psychicznego, apteki, podmioty świadczące usługi opieki geriatrycznej, ośrodki interwencji kryzysowej, lekarze pierwszego kontaktu³⁸. W 2024 roku Gminno-Powiatowy Alians Przeciw Depresji znacząco poszerzył grono swoich sojuszników. Do inicjatywy dołączyło ponad 10 placówek specjalistycznych z terenu powiatu piaseczyńskiego, w tym poradnie oferujące wsparcie psychologiczne i psychiatryczne. Dzięki ich zaangażowaniu Alians może jeszcze skuteczniej działać na rzecz profilaktyki i leczenia problemów zdrowia psychicznego³⁹.

W ramach Gminno-Powiatowego Aliansu Przeciw Depresji na terenie powiatu piaseczyńskiego podejmowane są m.in. następujące inicjatywy⁴⁰:

- 1) Działania szkoleniowe – szkolenia dla seniorów (np. „Ciemniejszy kolor jesieni życia – depresja u seniorów”), szkolenia dla lekarzy i lekarzy dentystów dotyczące metod diagnozy i terapii depresji, szkolenia dla specjalistów szkolnych, pracowników pomocy społecznej i pracowników organizacji pozarządowych (np. „Depresja u klientów, pacjentów, beneficjentów. Jak rozpoznać? Gdzie odesłać? Co przekazać na drogę? Jak wspierać proces zdrowienia?”);
- 2) Konferencje (np. „(Nie)Zauważeni” – konferencja poświęcona przeciwdziałaniu depresji u dzieci i młodzieży). Wydarzenie zostało zorganizowane przez Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Piasecznie;
- 3) Działania edukacyjne – powstanie podcastu „Troska o umysł. Rozmowy o zdrowiu psychicznym”, opracowanie i rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych (np. programy zajęć grupowych do przeprowadzenia przez specjalistów podczas godziny wychowawczej, gry planszowe o emocjach, listy kontrolne pomagające dbać o zdrowie psychiczne, krzyżówki, wykreślanki, mandale antystresowe);
- 4) Organizacja stoisk prozdrowotnych podczas wydarzeń organizowanych na terenie powiatu piaseczyńskiego;
- 5) Prowadzenie profilu na Facebooku, stanowiącego istotne narzędzie w promowaniu zdrowia psychicznego i świadomości społecznej;
- 6) Inicjowanie działań wśród sojuszników;

³⁸ Dane z serwisu internetowego Powiatu Piaseczyńskiego... op. cit.

³⁹ Raport o stanie Powiatu Piaseczyńskiego za rok 2024... op. cit.

⁴⁰ Ibidem.

- 7) Organizacja wydarzeń na rzecz zdrowia psychicznego dla przedstawicieli gmin, instytucji medycznych, edukacyjnych oraz organizacji pozarządowych z powiatu piaseczyńskiego, których celem jest wymiana doświadczeń i dobrych praktyk.

Akademia Czujnego Rodzica

W ramach Akademii Czujnego Rodzica w powiecie piaseczyńskim organizowane są liczne działania edukacyjne, mające na celu wsparcie rodziców w wychowywaniu dzieci, szczególnie w kontekście współczesnych wyzwań emocjonalnych i psychicznych, przed którymi stają młodsze i starsze pokolenia. Wśród tematów podejmowanych na wykładach w ramach Akademii można wymienić następujące: „Nastolatek w kryzysie psychicznym”, „Jak być szczęśliwym rodzicem i wychować szczęśliwe dziecko?”, „Kompetencje rodzicielskie”, „Jak wzmocnić swój układ nerwowy. Techniki pracy z ciałem i emocjami”, „Pierwsza pomoc emocjonalna. Jak zarządzać stresem własnym, by nie wzmacniać reakcji stresowych naszych dzieci”, „Depresja i uzależnienia u młodzieży”, „Uwolnij swój stres, odbuduj spokój i siłę dzięki terapeutycznej mocy nerwu błędnego”, „O wyzwaniach okresu dorastania. Jak być wspierającym rodzicem?”, „Dzieci w sieci, czyli o zagrożeniach wirtualnego świata”, „Pozytywnie o dorastaniu. Jak zmienić walkę na argumenty we wspólną podróż ku dorosłości?”, „Jak wspierać dziecko w nauce?”⁴¹.

Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych

Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Piaseczyńskim jest organem opiniodawczo-doradczym i działa na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Do zakresu jej zadań należy⁴²:

- 1) inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz realizacji praw osób niepełnosprawnych,
- 2) opiniowanie projektów powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych,
- 3) ocena realizacji ww. programów,
- 4) opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez radę powiatu pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych.

⁴¹ Ibidem.

⁴² Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej... op. cit., art. 44b.

Pełnomocnik Starosty Piaseczyńskiego do Spraw Osób z Niepełnosprawnościami

W Powiecie Piaseczyńskim od 2021 roku działa Pełnomocnik Starosty Piaseczyńskiego ds. Osób z Niepełnosprawnościami, współpracujący z jednostkami administracji rządowej, samorządowej oraz organizacjami pozarządowymi. Pełnomocnik ten analizuje problemy i potrzeby mieszkańców powiatu piaseczyńskiego z niepełnosprawnościami oraz opiniuje projekty aktów prawnych w kontekście realizacji praw osób z niepełnosprawnościami. Aktywnie współpracuje także z Powiatową Społeczną Radą ds. Osób Niepełnosprawnych. W 2024 roku, w ramach swoich działań, udzielił osobom z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunom około 450 porad i informacji. Dotyczyły one m.in. możliwości pozyskania wsparcia na poziomie powiatowym, dostępnych dofinansowań z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, wskazywania instytucji i placówek wsparcia dziennego, organizacji wspierających osoby z niepełnosprawnościami w powiecie, instytucji rynku pracy oraz możliwości skorzystania z transportu indywidualnego dedykowanego osobom z niepełnosprawnościami⁴³.

Powiatowe Forum Służb Społecznych

W Powiecie Piaseczyńskim od 2019 roku działa Powiatowe Forum Służb Społecznych, w ramach którego podejmowane są istotne tematy z zakresu spraw społecznych we współpracy z gminami. Forum to jest platformą wymiany doświadczeń i integracji środowiska służb społecznych działających na terenie powiatu piaseczyńskiego. Jest ono również przestrzenią wzajemnego wzmacniania realizacji określonych zadań. Jego celem jest stworzenie systemu koordynacji i wsparcia działań pomocowych w ramach wszystkich gmin, placówek i instytucji ustawowo powołanych do rozwiązywania problemów społecznych na terenie powiatu. W ramach Forum na spotkaniach z władzami gmin oraz przedstawicielami służb społecznych omawiane są m.in. następujące kwestie: wsparcie osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów poprzez realizację programów finansowanych z Funduszu Solidarnościowego (Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością, Opieka Wytchnieniowa oraz Centra Opiekuńczo-Mieszkalne), organizacja i finansowanie usługi transportu indywidualnego dostosowanego do potrzeb osób z niepełnosprawnościami „od drzwi do drzwi” na terenie powiatu, wsparcie rodziny i systemu pieczy zastępczej (aktualne trudności występujące w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz obszary współpracy policji, ośrodków pomocy społecznej i placówek opiekuńczo-wychowawczych),

⁴³ Raport o stanie Powiatu Piaseczyńskiego za rok 2024... op. cit.

czy też kwestie związane z promocją zdrowia psychicznego oraz przeciwdziałaniem depresji w ramach Gminno-Powiatowego Aliansu Przeciw Depresji⁴⁴.

Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Piasecznie

Praca Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Piasecznie realizowana jest w oparciu o szczegółowe zasady określone w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (t.j. Dz. U. 2023 poz. 2499). Poradnia działa w kilku następujących lokalizacjach: siedziba główna ul. Wojska Polskiego 30, 05-500 Piaseczno; Punkt zamiejscowy w Górze Kalwarii ul. Saperów 3, 05-530 Góra Kalwaria; Punkt zamiejscowy w Tarczynie ul. Szarych Szeregów 8, 05-555 Tarczyn; Punkt zamiejscowy w Konstancinie-Jeziornie – Szkoła Podstawowa nr 3 ul. Bielawska 57, 05-520 Konstancin-Jeziorna.

Poradnia realizuje swoje zadania poprzez⁴⁵:

- realizację diagnozy psychologicznej, pedagogicznej, logopedycznej, integracji sensorycznej,
- prowadzenie badań uwagi słuchowej, przesiewowych badań funkcji wzrokowych, przesiewowych badań logopedycznych,
- prowadzenie terapii psychologicznej, pedagogicznej, logopedycznej, integracji sensorycznej, terapii metodą prof. Tomatisa, terapii metodą Warnkego, terapii metodą Neuroflow, treningu Biofeedback, zajęć wczesnego wspomagania rozwoju dziecka,
- zapewnianie poradnictwa dla dzieci, młodzieży i rodziców, pomagającego w rozwiązywaniu problemów wieku przedszkolnego, trudności dydaktycznych i wychowawczych wieku szkolnego oraz kryzysu wieku dorastania,
- zapewnianie konsultacji dietetyka,
- wydawanie orzeczeń i opinii (orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego dzieci i młodzieży z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi, wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy, orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci z zaburzeniami rozwoju intelektualnego w stopniu głębokim, orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły, orzeczenia o potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego

⁴⁴ Ibidem.

⁴⁵ Dane PPP w Piasecznie, poradnia.piaseczno.pl.

dla dzieci, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do przedszkola lub oddziału przedszkolnego, opinie o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole),

- wspieranie rodziców i opiekunów w działaniach wychowawczych i edukacyjnych (poprzez udzielanie porad indywidualnych, instruktaży wychowawczych, prowadzenie działań profilaktycznych i psychoedukacyjnych dla rodziców, zajęć grupowych, warsztatów, terapii rodzin, coachingu rodzicielskiego, grup wsparcia dla rodziców),
- wspomaganie działań wychowawczych i edukacyjnych przedszkoli, szkół i placówek (m.in. poprzez stałą współpracę z pedagogami, wychowawcami oraz innymi nauczycielami lub specjalistami, prowadzenie działań psychoedukacyjnych dla nauczycieli, prowadzenie sieci współpracy i samokształcenia dla zainteresowanych nauczycieli i specjalistów pomocy psychologiczno-pedagogicznej z placówek oświatowych Powiatu Piaseczyńskiego).

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Piasecznie w roku szkolnym 2024/2025 wydała łącznie 1 441 orzeczeń dot. uczniów z niepełnosprawnościami oraz 279 opinii wczesnego wspomagania rozwoju (WWR). W porównaniu do roku szkolnego 2022/2023 liczba wydanych orzeczeń wzrosła o 28,1%, liczba opinii WWR – o 17,7%. W roku szkolnym 2024/2025 wydano także 1 972 opinie w sprawach objęcia uczniów pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole, dostosowania wymagań edukacyjnych oraz opinie o specyficznych trudnościach w uczeniu się (była to liczba zbliżona do roku poprzedniego, ale wyższa o 5,6% w porównaniu z rokiem szkolnym 2022/2023). W analizowanym okresie wydano także 798 informacji w sprawach objęcia uczniów pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole oraz dostosowania wymagań edukacyjnych, a ich liczba wzrosła od roku 2022 o 21,8%. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Piasecznie w roku szkolnym 2024/2025 przeprowadziła także ponad 13,6 tys. innych działań, takich jak diagnozy, terapie, porady, szkolenia i spotkania kierowane do kadry dydaktycznej. Liczba tych działań była niższa o 4,3% w porównaniu z rokiem szkolnym 2022/2023⁴⁶. Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli XXX.

⁴⁶ Dane PPP w Piasecznie.

Tabela XXX. Działania realizowane przez PPP w Piasecznie w roku szkolnym 2022/2023, 2023/2024 oraz 2024/2025

Wskaźnik	2022/2023	2023/2024	2024/2025
Liczba wydanych orzeczeń dot. uczniów z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami sprzężonymi, autyzmem, zaburzeniami rozwoju intelektualnego	1 125	1 188	1 441
Liczba wydanych opinii Wczesnego Wspomagania Rozwoju dot. uczniów z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami sprzężonymi, autyzmem, zaburzeniami rozwoju intelektualnego	237	294	279
Liczba wydanych opinii w sprawach objęcia uczniów pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole, dostosowania wymagań edukacyjnych oraz opinii o specyficznych trudnościach w uczeniu się	1 868	1 974	1 972
Liczba wydanych informacji w sprawach objęcia uczniów pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole oraz dostosowania wymagań edukacyjnych	655	724	798
Liczby przeprowadzonych diagnoz, terapii, porad, szkoleń i spotkań kierowanych do kadry dydaktycznej	14 260	13 567	13 646

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PPP w Piasecznie

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piasecznie (PCPR)

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piasecznie (PCPR) jest jednostką organizacyjną, która realizuje zadania powiatu piaseczyńskiego z zakresu pomocy społecznej. Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej⁴⁷, do zadań własnych powiatów w zakresie pomocy społecznej należą m.in.:

- opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych,
- prowadzenie specjalistycznego poradnictwa,
- pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia,
- prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej,
- szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu,
- prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej oraz umieszczanie w nich skierowanych osób.

⁴⁷ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej [t.j. Dz. U. 2025 poz. 1214 z późn. zm.].

Ponadto ważnym zadaniem z zakresu administracji rządowej realizowanym przez powiat jest prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi⁴⁸. PCPR realizuje także zadania wynikające z ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych⁴⁹. Są to m.in. następujące zadania⁵⁰:

- dofinansowanie uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami w turnusach rehabilitacyjnych,
- dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób z niepełnosprawnościami,
- dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze osobom z niepełnosprawnościami,
- dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnościami,
- dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej,
- realizacja programu „Aktywny Samorząd”, którego głównym celem jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów pomocy w życiu społecznym, zawodowym i dostępie do edukacji.

PCPR w Piasecznie w roku 2024 udzielało osobom z niepełnosprawnościami wynikającymi z zaburzeń psychicznych przede wszystkim wsparcia w formie dofinansowania uczestnictwa osób niepełnosprawnych w turnusach rehabilitacyjnych (16 osób; 4,4% ogółu beneficjentów z niepełnosprawnościami) oraz wsparcia w ramach programu „Aktywny Samorząd” (10 osób; 1,4%). Kilka osób korzystało także z dofinansowania w innych zakresach, w tym zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze (6 osób; 15,4%), likwidacji barier funkcjonalnych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych (6 osób; 8,8%) oraz dofinansowania sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych (1 osoba; 1,1%). Analiza danych za lata 2022-2024 wskazuje na rosnącą liczbę beneficjentów z zaburzeniami psychicznymi korzystających ze wsparcia w ramach rehabilitacji społecznej, natomiast nadal jest to niewielka liczba⁵¹. Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli XXXI.

⁴⁸ Ibidem.

⁴⁹ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych [t.j. Dz. U. 2025 poz. 913 z późn. zm.].

⁵⁰ Ibidem.

⁵¹ Dane PCPR w Piasecznie oraz Raport o stanie Powiatu Piaseczyńskiego za rok 2024... op. cit.

Tabela XXXI. Liczba beneficjentów wsparcia PCPR udzielonego osobom z zaburzeniami psychicznymi w latach 2022-2024

Rodzaj wsparcia	2022	2023	2024
Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w turnusach rehabilitacyjnych	9	9	16
Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	1	4	6
Dofinansowanie likwidacji barier funkcjonalnych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych	0	2	6
Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	0	0	1
Wsparcie w ramach programu „Aktywny Samorząd”	4	7	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Piasecznie

W ramach prowadzonej działalności PCPR w Piasecznie oferuje także możliwość skorzystania z poradnictwa psychologicznego. Usługi te dotyczą wyłącznie rodzin zastępczych oraz dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej. Jest to forma wsparcia, z której w roku 2024 skorzystało 141 osób, w tym w większości kobiety (66%). Liczba osób korzystających z omawianego rodzaju wsparcia w latach 2022-2024 wykazuje wyraźną tendencję wzrostową. Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli XXXII.

Tabela XXXII. Liczba osób korzystających z poradnictwa psychologicznego świadczonego przez PCPR w Piasecznie w latach 2022-2024

Płeć	2022	2023	2024
Kobieta	74	74	93
Mężczyzna	40	31	48
Razem	114	105	141

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Piasecznie

Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Górze Kalwarii

Ośrodek interwencji kryzysowej to podmiot wyspecjalizowany w zakresie udzielania wsparcia stanowiącego zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Interwencją kryzysową obejmuje się osoby i rodziny bez względu na posiadany dochód. W ramach tej formy wsparcia udziela się natychmiastowej psychologicznej pomocy specjalistycznej, a także poradnictwa socjalnego lub prawnego⁵². W powiecie piaseczyńskim działa Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Górze Kalwarii (POIK). W ramach działalności tego podmiotu realizowane są następujące działania:

⁵² Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej... op. cit.

terapia krótkoterminowa, długoterminowe wsparcie psychologiczne, terapia EMDR, grupy wsparcia, poradnictwo rodzinne, program korekcyjno-edukacyjny oraz psychologiczno-terapeutyczny dla osób stosujących przemoc domową. Działania psychologiczne w ramach interwencji kryzysowej realizowane są przez POIK w pięciu lokalizacjach: Siedziba Główna POIK (ul. Ks. Sajny 2A, 05-530 Góra Kalwaria), Punkt Interwencji Kryzysowej w Piasecznie (ul. Kościuszki 9, 05-500 Piaseczno), Punkt Interwencji Kryzysowej w Piasecznie (ul. Szkolna 20, 05-500 Piaseczno), Punkt Interwencji Kryzysowej w Konstancinie-Jeziornie (ul. Warszawska 37, 05-520 Konstancin-Jeziorna), Punkt Interwencji Kryzysowej w Łazach (ul. Łączności 2G, 05-552 Łazy)⁵³.

W roku 2024 z usług POIK (pomoc w formie poradnictwa psychologicznego, prawnego, medycznego – psychiatra, socjalnego, interwencji kryzysowej i schronienia w hostelu) skorzystało łącznie 2 712 osób. Było to ponad 2-krotnie więcej osób, w porównaniu do roku 2023 (1 176 osób), ale też znacznie mniej w relacji do roku 2022 (4 969 osób)⁵⁴.

Ośrodki Pomocy Społecznej

Na terenie powiatu piaseczyńskiego funkcjonuje sześć Ośrodków Pomocy Społecznej (MGOPS Piaseczno, OPS Góra Kalwaria, OPS Konstancin-Jeziorna, GOPS Lesznowola, GOPS Prażmów i GOPS w Tarcynie) – podmioty te są jednostkami organizacyjnymi gmin wykonującymi zadania z zakresu pomocy społecznej. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w staraniach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Głównymi celami pomocy społecznej są⁵⁵:

- wsparcie osób i rodzin w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej, doprowadzenie (w miarę możliwości) do ich życiowego usamodzielniania i umożliwienia im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka,
- zapewnienie dochodu na poziomie interwencji socjalnej – dla osób nieposiadających dochodu lub o niskich dochodach w wieku poprodukcyjnym i osobom z niepełnosprawnościami,
- zapewnienie dochodu do wysokości poziomu interwencji socjalnej osobom i rodzinom o niskich dochodach, które wymagają okresowego wsparcia,

⁵³ Dane z serwisu internetowego POIK w Górze Kalwarii, poik.piaseczno.pl.

⁵⁴ Dane POIK w Górze Kalwarii.

⁵⁵ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej... op. cit.

- zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie,
- integracja ze środowiskiem osób wykluczonych społecznie,
- stworzenie sieci usług socjalnych adekwatnych do potrzeb w tym zakresie.

Środowiskowy Dom Samopomocy (ŚDS)

Na terenie Powiatu Piaseczyńskiego od roku 2020 funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy w Pęcherach, prowadzony przez Katolickie Stowarzyszenie Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej, przeznaczony dla pełnoletnich mieszkańców Powiatu Piaseczyńskiego z niepełnosprawnością intelektualną oraz wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych. Placówka ta świadczy usługi w ramach indywidualnych i zbiorowych treningów mających na celu poprawę sprawności psychofizycznej uczestników, ich zaradności osobistej oraz lepszego funkcjonowania w społeczeństwie. Celem działalności ŚDS w Pęcherach jest wsparcie i poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnością intelektualną i autyzmem oraz ich rodzin. Ośrodek posiada 45 miejsc terapeutycznych. Formami wsparcia są między innymi treningi, terapia zajęciowa, zajęcia psychologiczne. Podczas treningów uczestnicy nabywają umiejętności potrzebne im w codziennym życiu, takie jak gotowanie, zdrowe odżywianie, sprzątanie, dbanie o higienę i schludny wygląd. Terapia zajęciowa prowadzona jest w ramach 6 pracowni tematycznych: artystycznej, rzemiosła, muzyczno-teatralnej, kulinarnej, ogrodniczej, komputerowej. W ramach zajęć w ww. pracowniach uczestnicy rozwijają swoje umiejętności przydatne w życiu codziennym oraz zdolności artystyczne. Jest to również forma przygotowania do przejścia do WTZ lub znalezienia pracy. Uczestnicy uczą się utrzymywania porządku na stanowisku pracy, obowiązkowości oraz zachowywania zasad BHP. Ponadto, w ramach usług świadczonych przez ŚDS, oferowane jest także wsparcie psychologiczne, fizjoterapia dla osób mieszkających w Gminie Piaseczno lub kwalifikujących się do fizjoterapii domowej w ramach NFZ, zajęcia z trenerem pracy oraz uczestnictwo w wydarzeniach w ramach integracji społecznych⁵⁶.

Warsztaty Terapii Zajęciowej

Warsztaty terapii zajęciowej (WTZ) to wyodrębnione organizacyjnie i finansowo placówki stwarzające osobom z niepełnosprawnościami, niezdolnym do podjęcia pracy, możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania

⁵⁶ Dane z serwisu internetowego ŚDS w Pęcherach, sdspechery.ksnaw.pl.

umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. WTZ służą reintegracji zawodowej i społecznej poprzez terapię zajęciową, treningi umiejętności życiowych i społecznych, pomoc w kontakcie z pracodawcami, podjęciu i utrzymaniu pracy⁵⁷. Metody rehabilitacji i sposób jej realizacji w WTZ są dostosowane do specyfiki niepełnosprawności uczestników. Z uwagi na specyfikę niepełnosprawności związanej z chorobą psychiczną, odrębnie tworzone są warsztaty terapii zajęciowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi⁵⁸. W Powiecie Piaseczyńskim funkcjonuje Warsztat Terapii Zajęciowej KSNAW Piaseczno oraz jego filia w Górze Kalwarii.

Główną formą rehabilitacji w WTZ KSNAW Piaseczno jest terapia zajęciowa. Jest to metoda usprawniania łącząca rehabilitację ruchową, psychologiczną, społeczną i zawodową. Terapia zajęciowa ma na celu m. in. zwiększenie lub utrzymanie zakresu ruchu i sprawności manualnej, poprawę pamięci, koncentracji i koordynacji wzrokowo-ruchowej. Uczestnictwo w terapii zajęciowej stwarza również okazję do kontaktów społecznych, w zależności od potrzeb uspokaja lub aktywizuje, daje satysfakcję z efektów pracy, wiarę w siebie i poczucie przydatności społecznej. Poprzez codzienną, systematyczną pracę w pracowniach uczestnicy WTZ rozwijają umiejętności i cechy niezbędne w pracy zawodowej (np. samodzielność, punktualność, sumienność, wytrwałość). W pracowniach podejmowane są także działania podtrzymujące u uczestników umiejętności szkolne oraz prowadzone są gry i zabawy edukacyjne. W celu poprawy funkcjonowania osoby z niepełnosprawnością z innymi ludźmi (w tym w potencjalnym przyszłym środowisku pracy) zajęcia prowadzone przez WTZ uczą nawiązywania i podtrzymywania relacji, rozwiązywania konfliktów, wyrażania siebie i swoich emocji oraz kontrolowania ich, jak również samodzielnego rozwiązywania problemów i pokonywania trudności. Zajęcia kształtują także poczucie odpowiedzialności za siebie i innych oraz umiejętność przewidywania skutków własnego działania. Terapia zajęciowa nierzadko ukierunkowuje uczestników na najkorzystniejszą dla nich aktywność zawodową i jest pierwszym krokiem do jej podjęcia. WTZ KSNAW w Piasecznie działa na terenie Powiatu Piaseczyńskiego w trzech lokalizacjach (w Piasecznie, w Tarczynie oraz w Górze Kalwarii). Na co dzień we wszystkich ośrodkach w 17 pracowniach tematycznych pracują 92 osoby z różnymi niepełnosprawnościami. WTZ KSNAW Piaseczno dysponuje 7 pracowniami terapii zajęciowej w Piasecznie (gospodarstwa domowego, ogrodniczo-stolarska, rękodzieła

⁵⁷ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych... op. cit.

⁵⁸ Załuska M., Opieka zdrowotna i wsparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, Warszawa 2015.

artystycznego, ceramiczna, introligatorska, technik zdobniczych, grafiki warsztatowej), 7 w Górze Kalwarii (arteterapii, obsługi terenów zielonych, umiejętności życiowych, umiejętności społeczno-zawodowych, dekoratorska, wyrobu świec, fotografii) oraz 3 w Tarczynie (kulinarna, wyrobu świec, drewna użytkowego). Dodatkowo, warto podkreślić, że WTZ KSNAW w Piasecznie prowadzi także Galerię WTZ w Górze Kalwarii⁵⁹.

Placówki wsparcia dziennego

Placówki wsparcia dziennego (PWD) stanowią jeden z kluczowych elementów działań na rzecz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka. Celem pracy placówki jest wsparcie rodziny, poprzez objęcie dziecka opieką i wychowaniem. Placówki mają zapewniać dzieciom z rodzin przeżywających lub zagrożonych kryzysem pomoc w organizacji czasu wolnego, pokonywania trudności szkolnych, radzenia sobie z zaburzeniami zachowania. Do takich placówek dzieci najczęściej trafiają z powodu trudności w wypełnianiu przez rodziców funkcji opiekuńczo-wychowawczych, często w powiązaniu z ubóstwem i wynikającymi z niego problemami socjalnymi lub z powodu wielopropblemowości rodzin, prowadzącej do ich marginalizacji w społeczeństwie. Dzieci są przyjmowane do placówek na prośbę i za zgodą rodziców, mogą też być kierowane przez sąd⁶⁰. W powiecie piaseczyńskim działa 5 świetlic środowiskowych⁶¹:

- Świetlica Środowiskowa w Górze Kalwarii (ul. Ks. Sajny 4, 05-530 Góra Kalwaria),
- Świetlica Środowiskowa w Czersku – Filia Świetlicy Środowiskowej w Górze Kalwarii (ul. Pl. Tysiąclecia 14, 05-530 Czersk),
- Świetlica Środowiskowa w Lesznowoli (ul. Przyszłości 8, 05-552 Łazy),
- Świetlica Środowiskowa w Konstancinie-Jeziornie (ul. Sobieskiego 13, 05-510 Konstancin-Jeziorna),
- Świetlica Środowiskowa w Konstancinie-Jeziornie (ul. Anny Walentynowicz 24, 05-510 Konstancin-Jeziorna).

Dom dziennego pobytu i dzienny dom opieki medycznej

Domy Dziennego Pobytu (DDP) to lokalna placówka wsparcia, zapewniająca opiekę osobom starszym, osobom z niepełnosprawnościami lub przewlekle chorym przez kilka godzin w ciągu dnia. Placówka taka oferuje zazwyczaj wyżywienie, rehabilitację, terapię

⁵⁹ Dane z serwisu internetowego WTZ KSNAW Piaseczno, wtz-piaseczno.pl.

⁶⁰ Funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego dla dzieci, Najwyższa Izba Kontroli, Warszawa 2017, www.nik.gov.pl.

⁶¹ Wykaz placówek wsparcia dziennego w województwie mazowieckim, Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie, www.gov.pl/web/uw-mazowiecki.

zajęciową oraz towarzystwo, pozwalając uczestnikom na funkcjonowanie w społeczeństwie, przy jednoczesnym powrocie do domu na noc. Na terenie powiatu piaseczyńskiego działa DDP w Zalesiu Górnym „Jesteśmy razem” (15 miejsc)⁶². Ponadto, na terenie powiatu działa także Dzienny Dom Opieki Medycznej w Piasecznie – jest to forma opieki zdrowotnej, która zapewnia wsparcie i usługi opieki medycznej osobom starszym lub osobom z niepełnosprawnością, które wymagają pomocy w codziennych czynnościach, ale nie wymagają pełnoprawnej opieki szpitalnej lub pobytu w domu opieki długoterminowej⁶³.

Domy pomocy społecznej

Na terenie powiatu piaseczyńskiego działają cztery Domy Pomocy Społecznej (DPS). Są to⁶⁴:

- DPS w Konstancinie-Jeziornie dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, prowadzony przez Powiat Piaseczyński (122 miejsca),
- DPS im. Waleriana Łukasińskiego w Górze Kalwarii dla osób przewlekle somatycznie chorych oraz dla osób przewlekle psychicznie chorych, prowadzony przez Powiat Piaseczyński (400 miejsc),
- DPS dla Dorosłych Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi w Robercinie dla przewlekle psychicznie chorych kobiet, prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi na zlecenie Powiatu Piaseczyńskiego (70 miejsc),
- DPS Artystów Weteranów Scen Polskich im. Wojciecha Bogusławskiego w Konstancinie-Jeziornie dla osób w podeszłym wieku, prowadzony przez Związek Artystów Scen Polskich ZASP – Stowarzyszenie na zlecenie Powiatu Piaseczyńskiego (50 miejsc),

DPS w Konstancinie-Jeziornie świadczy całodobową opiekę dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie. Celem działania tego DPS jest zapewnienie całodobowej opieki mieszkańcom oraz zaspokojenie niezbędnych potrzeb bytowych, zdrowotnych, religijnych i społecznych w sposób i w stopniu umożliwiającym godne życie. Obszar usług realizowanych w DPS obejmuje zaspokajanie potrzeb bytowych, opiekuńczych, wspomagających i edukacyjnych. Usługi opiekuńcze to przede wszystkim pomoc w utrzymaniu higieny

⁶² Dane z serwisu internetowego DDP „Jesteśmy razem”, ddp-jestesmyrazem.pl

⁶³ Dane z serwisu internetowego DDOM w Piasecznie, srebrnedomy.pl.

⁶⁴ Rejestry i wykazy, Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie, www.gov.pl/web/uw-mazowiecki.

osobistej, pielęgnacja, udzielenie pomocy w podstawowych czynnościach życiowych oraz pomoc w załatwianiu spraw osobistych. Z kolei wśród oferowanych usług wspomagających wymienić można m.in. udział w terapii zajęciowej, podnoszenie sprawności i aktywizację mieszkańców, zaspokojenie potrzeb religijnych zgodnie z wyznaniem mieszkańca, zaspokojenie potrzeb kulturalnych, obchodzenie świąt i uroczystości oraz organizowanie imprez okolicznościowych, nawiązywanie i utrzymywanie kontaktów z rodziną i społecznością lokalną, bezpieczne przechowywanie środków pieniężnych i przedmiotów wartościowych, przestrzeganie praw mieszkańców oraz dostępność do informacji o tych prawach, pobieranie nauki, uczenie i wychowywanie poprzez doświadczenie życiowe, rehabilitację indywidualną na zlecenie lekarza, a także ćwiczenia ogólnousprawniające grupowe⁶⁵.

DPS im. Waleriana Łukasińskiego w Górze Kalwarii świadczy całodobową opiekę osobom przewlekle somatycznie oraz psychicznie chorym. Celem działania tego DPS jest świadczenie usług na najwyższym poziomie, zapewniając mieszkańcom komfort psychiczny i fizyczny, tak aby ich pobyt był przyjemny i radosny. W zakresie spraw bytowych oraz ogólnie pojętej rehabilitacji i aktywizacji społecznej, DPS oferuje całodobową pomoc pielęgniarzką oraz opiekę w wykonywaniu podstawowych czynności życiowych w atmosferze życzliwości, serdeczności i troski, z poszanowaniem praw i godności osobistej mieszkańców. Bogato wyposażone zaplecze rehabilitacyjne pozwala kompleksowo dbać o sprawność pensjonariuszy, m.in. dostępne są gabinety fizykoterapii, plac aktywnego wypoczynku dostosowany do osób ze szczególnymi potrzebami, boisko do piłki nożnej oraz stoły do tenisa. W ramach zajęć terapeutycznych dostępne są: terapia sztuką (poprzez stosowanie różnych technik i środków pracy z użyciem kredek, farb, gliny, masy solnej, plasteliny), biblioterapia, muzykoterapia, dramatoterapia, terapia tańcem, udział w grach i zabawach, robótki ręczne (szydełkowanie, haftowanie, dziewiarstwo, tkactwo, gobeliny, makramy).

⁶⁵ Dane z serwisu internetowego DPS w Konstancinie-Jeziornie, dpskonstancin.piaseczno.pl.

W DPS funkcjonują także kółka teatralne i recytatorskie oraz chór, w skład których wchodzi mieszkańcy. Na terenie placówki działa zespół redakcyjny wydający miesięcznik „Mój Dom”, w którym zamieszczane są bieżące informacje. Uzupełnieniem powyższego jest szeroka oferta częstych wycieczek, imprez rozrywkowych i okolicznościowych. Zapewnienie mieszkańcom tak szerokiej oferty usług ma na celu urozmaicenie codziennego życia, wzmocnienie poczucia wartości oraz eliminowanie wykluczenia społecznego⁶⁶.

DPS Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi w Robercinie jest jednostką całodobowej opieki przeznaczoną dla kobiet przewlekle psychicznie chorych. DPS zapewnia mieszkankom całodobową opiekę, w tym usługi bytowe, opiekuńcze i wspomagające, takie jak np. udzielanie pomocy w podstawowych czynnościach życiowych, pielęgnacja, umożliwienie korzystania ze świadczeń zdrowotnych (w tym w warunkach domowych), opieka higieniczna, pomoc w załatwianiu spraw osobistych, zapewnienie kontaktów z rodziną, organizacja czasu wolnego, zajęcia terapeutyczne, pomoc w zaspokajaniu potrzeb kulturalnych, rekreacyjnych i religijnych, organizowanie imprez wewnętrznych, organizowanie wyjazdów (wycieczki, wczasy, grzybobranie, zakupy)⁶⁷.

DPS Artystów Weteranów Scen Polskich im. Wojciecha Bogusławskiego w Konstancinie-Jeziornie przeznaczony dla osób w podeszłym wieku. Priorytetem działania tego DPS jest zapewnienie mieszkańcom poczucia bezpieczeństwa i niezależności jednocześnie, a także dokładanie wszelkich starań, aby każdy mieszkaniec czuł się wyjątkowy i ważny. DPS zapewnia całodobową opiekę, usługi opiekuńczo-pielęgnacyjne, opiekę lekarską, zajęcia usprawniające i aktywizujące. W placówce organizowane są wydarzenia kulturalne: koncerty muzyczne, spotkania z poezją, występy artystyczne, a także wyjazdy do teatrów, domów kultury, muzeów⁶⁸.

Zespoły interdyscyplinarne

Koordynowanie systemu przeciwdziałania przemocy domowej na gminnym szczeblu samorządu terytorialnego należy do zespołów interdyscyplinarnych (ZI). W powiecie piaseczyńskim ZI działa w każdej gminie. Ich zadania obejmują m.in.⁶⁹:

- diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym,

⁶⁶ Dane z serwisu internetowego DPS w Górze Kalwarii, dpsgk.pl.

⁶⁷ Dane pozyskane z DPS Robercin, przekazane przez PCPR w Piasecznie.

⁶⁸ Dane z serwisu internetowego DPS Artystów Weteranów Scen Polskich, www.zasp.pl.

⁶⁹ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej [t.j. Dz. U. 2024 poz. 1673 z późn. zm.].

- inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom,
- inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową,
- opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań,
- monitorowanie procedury „Niebieskie Karty”,
- kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową.

Gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych

Podstawowym zadaniem gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych (GKRPA) jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu, a w szczególności zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla takich osób. W powiecie piaseczyńskim GKRPA działa w każdej gminie. Gminne komisje zajmują się w szczególności podejmowaniem czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego, a także inicjowaniem działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu na poziomie gminy. Są to m.in. następujące zadania⁷⁰:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą domową,

⁷⁰ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi [t.j. Dz. U. 2023 poz. 2151].

- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży,
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
- wspieranie zatrudnienia socjalnego przez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej i klubów integracji społecznej.

Placówki oświatowe

Placówki oświatowe opracowują oraz realizują programy wychowawczo-profilaktyczne, obejmujące treści i działania o charakterze wychowawczym skierowane do uczniów oraz treści i działania o charakterze profilaktycznym skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców. Program jest opracowywany w każdej placówce na podstawie wyników corocznej diagnozy w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych. Wspomnianą diagnozę przeprowadza dyrektor szkoły lub placówki albo upoważniony przez niego pracownik szkoły lub placówki⁷¹.

Placówki oświatowe zatrudniają nauczycieli pedagogów, pedagogów specjalnych, psychologów, logopedów lub terapeutów pedagogicznych. Wszyscy ww. specjaliści udzielają szerokiego wsparcia i pomocy psychologiczno-pedagogicznej, zarówno uczniom, jak i ich rodzicom. Szczególne znaczenie ma tutaj praca realizowana przez pedagogów specjalnych, do których obowiązków należy⁷²:

- współpraca z nauczycielami, wychowawcami, specjalistami, rodzicami i uczniami w zakresie m.in. rekomendowania działań, które zapewnią uczniom pełny udział w życiu szkoły i przedszkola, prowadzenia diagnoz i badań, które pomogą rozpoznać potrzeby, możliwości, trudności i mocne strony uczniów, rozwiązywania problemów dydaktycznych i wychowawczych, wskazywania, jakie warunki, sprzęt i materiały są potrzebne do skutecznej nauki danego ucznia,

⁷¹ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe [t.j. Dz. U. 2025 poz. 1043 z późn. zm.].

⁷² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach [t.j. Dz. U. 2023 poz. 1798].

- udział w opracowaniu i realizacji indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych dla uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego (współpraca z zespołem specjalistów),
- wspieranie nauczycieli i wychowawców, m.in. w: rozpoznawaniu przyczyn trudności uczniów, udzielaniu uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, dostosowywaniu metod nauczania do indywidualnych potrzeb dziecka, doborze odpowiednich materiałów i narzędzi dydaktycznych,
- bezpośrednie udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom, rodzicom i nauczycielom,
- proponowanie tematyki szkoleń dla nauczycieli, szczególnie w zakresie wsparcia uczniów ze specjalnymi potrzebami.

Na terenie powiatu piaseczyńskiego działa 338 szkół i placówek oświatowych, w tym m.in. 136 przedszkoli, 65 szkół podstawowych, 9 szkół branżowych, 28 liceów ogólnokształcących, 6 techników, 17 zespołów szkół i placówek oświatowych. Wśród placówek oświatowych na terenie powiatu znajduje się łącznie 16 szkół o specyfice szkoły specjalnej (w tym 6 prowadzonych przez Powiat Piaseczyński)⁷³. Są to:

- 1) Przedszkole Specjalne w Zespole Szkół Specjalnych w Mazowieckim Centrum Rehabilitacji w Konstancinie-Jeziornie,
- 2) Szkoła Podstawowa Specjalna w Piasecznie,
- 3) Szkoła Podstawowa Specjalna im. św. Małgorzaty z Kortony w Piasecznie,
- 4) Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 7 w Piasecznie,
- 5) Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 7 w Zespole Szkół Specjalnych w Mazowieckim Centrum Rehabilitacji w Konstancinie-Jeziornie,
- 6) Szkoła Podstawowa Specjalna w Uzdrowisku Konstancin-Zdrój S. A. w Konstancinie-Jeziornie,
- 7) Branżowa Szkoła I Stopnia Nr 4 w Piasecznie,
- 8) Branżowa Szkoła I Stopnia Specjalna im. św. Małgorzaty z Kortony w Piasecznie,
- 9) Branżowa Szkoła II Stopnia Specjalna im. św. Małgorzaty z Kortony w Piasecznie,
- 10) Liceum Ogólnokształcące Specjalne w Piasecznie,
- 11) Liceum Ogólnokształcące Specjalne w Uzdrowisku Konstancin-Zdrój S.A. w Konstancinie-Jeziornie,

⁷³ Rejestr szkół i placówek oświatowych, rspo.gov.pl.

- 12) Liceum Ogólnokształcące Specjalne w Zespole Szkół Specjalnych w Mazowieckim Centrum Rehabilitacji w Konstancinie-Jeziornie,
- 13) Niepubliczna Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy Akademia Wartości i Otwartości Iskra w Piasecznie,
- 14) Szkoła Przysposabiająca do Pracy w Piasecznie,
- 15) Szkoła Specjalna Przysposabiająca Do Pracy w Piasecznie,
- 16) Szkoła Policealna Specjalna w Konstancinie-Jeziornie.

Na terenie powiatu piaseczyńskiego działają także 4 placówki resocjalizacyjne i terapeutyczne dla dzieci i młodzieży, które zapewniają opiekę całodobową lub dzienną i wychowanie osobom niedostosowanym społecznie lub zagrożonym niedostosowaniem. Są to⁷⁴:

- 1) Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii "Dom Matki Dobrego Pasterza" w Piasecznie,
- 2) Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Konstancinie-Jeziornie,
- 3) Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Zwycięzców Olimpiad Specjalnych w Piasecznie,
- 4) Specjalny Ośrodek Wychowawczy Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia Św. Wincentego á Paulo w Pęcherach.

Powiatowy Urząd Pracy w Piasecznie

Powiatowy Urząd Pracy w Piasecznie jest jednostką organizacyjną Powiatu Piaseczyńskiego, działającą na podstawie ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Do jego zadań należy między innymi aktywizacja zawodowa zarejestrowanych bezrobotnych. Osoby bezrobotne zarejestrowane w PUP mogą skorzystać z różnych form aktywizacji, takich jak: staże, prace interwencyjne, roboty publiczne, prace społecznie użyteczne, szkolenia, jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej. Mogą zostać również skierowane na stanowiska utworzone w ramach refundacji pracodawcy kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy⁷⁵.

W roku 2024 w PUP w Piasecznie zarejestrowane były łącznie 33 osoby bezrobotne z niepełnosprawnościami z zaburzeniami psychicznymi, w tym 7 kobiet i 26 mężczyzn. W porównaniu z rokiem 2022, kiedy osób tych było 24, zauważono wyraźny wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych z niepełnosprawnościami z zaburzeniami psychicznymi (tabela XXXIII).

⁷⁴ Ibidem.

⁷⁵ Dane PUP w Piasecznie, piaseczno.praca.gov.pl.

Tabela XXXIII. Liczba bezrobotnych z niepełnosprawnościami z zaburzeniami psychicznymi zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Piasecznie w latach 2022-2024 w podziale na gminy i płeć

Gmina	2022		2023		2024	
	M	K	M	K	M	K
Piaseczno	8	2	12	1	11	2
Konstancin-Jeziorna	3	3	3	3	3	4
Góra Kalwaria	5	1	6	2	6	1
Prażmów	0	0	3	0	2	0
Tarczyn	1	0	2	0	3	0
Lesznowola	0	1	0	1	0	0
Razem	17	7	26	7	26	7
Ogółem	24		33		33	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Piasecznie

Niepokojąco niski jest jednak poziom aktywizacji zawodowej u osób z zaburzeniami psychicznymi w powiecie piaseczyńskim. Ze wsparcia PUP w Piasecznie w zakresie aktywizacji zawodowej w roku 2024 oraz 2022 skorzystała jedna osoba, w roku 2023 – 3 osoby (tabela XXXIV).

Tabela XXXIV. Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi, korzystających ze wsparcia PUP w Piasecznie w latach 2022-2024

Rodzaj wsparcia	Liczba osób		
	2022	2023	2024
Aktywizacja zawodowa w ramach ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych	1	2	0
Staże	0	1	1
Szkolenia	0	0	0
Roboty publiczne	0	0	0
Prace interwencyjne	0	0	0
Refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego	0	0	0
Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej	0	0	0
Inne formy aktywizacji	0	0	0
Razem – bez podziału na formę aktywizacji	1	3	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Piasecznie

Komenda Powiatowa Policji w Piasecznie

Policja jako organ stojący na straży praworządności, jako umundurowana i uzbrojona formacja powołana została przede wszystkim do ochrony bezpieczeństwa życia i zdrowia ludzi oraz ich mienia, a także utrzymywania porządku publicznego. Zapewnienie obywatelom szeroko rozumianego bezpieczeństwa jest również jedną z podstawowych funkcji całego państwa, na które składa się między innymi poczucie pewności, swobodnego rozwoju, brak odczuwania ryzyka przed utratą istotnych wartości materialnych⁷⁶.

Policja pełni kluczową rolę w zakresie ochrony zdrowia psychicznego poprzez działania interwencyjne, prewencyjne i współpracę z innymi instytucjami, w tym⁷⁷:

- interwencje kryzysowe,
- koordynacja działań (współpraca z pogotowiem ratunkowym, szpitalami, ośrodkami pomocy społecznej oraz organizacjami pozarządowymi w celu zapewnienia kompleksowej opieki nad osobami z zaburzeniami psychicznymi),
- wymiana informacji,
- prewencja i edukacja,
- kampanie społeczne: udział w kampaniach edukacyjnych mających na celu zwiększenie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego i redukcję stygmatyzacji osób z zaburzeniami psychicznymi,
- ochrona praw osób z zaburzeniami psychicznymi,
- udzielanie pierwszej pomocy,
- monitoring osób z zaburzeniami psychicznymi w przestrzeni publicznej,
- patrole i nadzór,
- interwencje w przypadkach przemocy domowej.

KPP w Piasecznie realizuje m.in. procedurę „Niebieskie Karty”. Policjant podejmuje czynności w ramach ww. procedury, jeżeli podczas wykonywanych czynności służbowych uzyskał informację o przejawach przemocy domowej, bądź ma uzasadnione podejrzenie jej występowania. Wszczynając procedurę, podejmuje się działania interwencyjne mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobie doznającej przemocy domowej⁷⁸.

Rola policji w ochronie zdrowia psychicznego jest złożona i wymaga nie tylko szybkiej i skutecznej reakcji w sytuacjach kryzysowych, ale także współpracy z innymi

⁷⁶ Walczak M., Kuźnia A., Prewencja Policji, Perspektywy i Wyzwania, Warszawa 2015.

⁷⁷ Ibidem.

⁷⁸ Dane Wydziału Prewencji KSP, ksp.policja.gov.pl.

służbami i instytucjami, aby zapewnić długoterminowe wsparcie i prewencję. Kluczowe jest także odpowiednie szkolenie funkcjonariuszy oraz prowadzenie działań edukacyjnych w społecznościach, aby zwiększyć świadomość na temat zdrowia psychicznego i dostępnych form pomocy⁷⁹.

Sąd Rejonowy w Piasecznie

Nieodłącznym elementem wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi w powiecie piaseczyńskim są także działania podejmowane przez Sąd Rejonowy w Piasecznie (Wydział III Rodzinny i Nieletnich), związane z zabezpieczeniem interesów tej grupy osób i ich rodzin⁸⁰. Działania te realizowane są poprzez kierowanie na leczenie odwykowe oraz psychiatryczne, a także wydawanie postanowień w sprawie umieszczenia w domu pomocy społecznej bez zgody osoby zainteresowanej.

Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe (NGO) odgrywają kluczową rolę w kształtowaniu i wspieraniu zdrowia psychicznego w społeczeństwie. Działając na rzecz poprawy życia psychicznego NGO zajmują się m.in. zwiększaniem dostępności do pomocy psychologicznej i terapeutycznej, edukacją społeczeństwa dotyczącą tematyki zdrowia psychicznego, walką z uprzedzeniami, a także wywieraniem wpływu na rzecz poprawy systemu opieki zdrowotnej związanej ze zdrowiem psychicznym⁸¹.

Na terenie powiatu piaseczyńskiego funkcjonuje kilkadziesiąt organizacji pozarządowych, których działania mogą skupiać się na obszarach związanych z szeroko pojętym zdrowiem, w tym jego promocją i profilaktyką, kierowaną do różnych grup odbiorców, w tym także w obszarze zdrowia psychicznego. Są to m.in. następujące organizacje⁸²:

- Fundacja Faro,
- Fundacja Zdrowie i Medycyna 2000,
- Fundacja Alabaster,
- Fundacja Nika,
- Fundacja Światło dla Życia,

⁷⁹ Walczak M., Kuźnia A., Prewencja Policji... op. cit.

⁸⁰ Dane Sądu Rejonowego w Piasecznie, piaseczno.sr.gov.pl.

⁸¹ Bułacz J., Konfederacja Inicjatyw Pozarządowych Rzeczypospolitej, NGO - organizacje pozarządowe i ich wpływ na poprawę zdrowia psychicznego w Polsce, grudzień 2023, konfederacjaipr.pl.

⁸² Portal organizacji pozarządowych, Spis organizacji – powiat piaseczyński, spis.ngo.pl.

- Fundacja Na Rzecz Reintegracji Społecznej i Zawodowej Monar,
- Fundacja "Terapeuci Dla Rodziny",
- Fundacja na rzecz Bezpieczeństwa Dzieci i Młodzieży "Oko Rodzica",
- Fundacja Integracji Społecznej "Eden",
- Fundacja CMP - Czy Mogę Pomóc?,
- Fundacja "Tutaj",
- Fundacja SYNAPSIS,
- Stowarzyszenie "Dobra Wola",
- Stowarzyszenie Anioły Floriana,
- Stowarzyszenie Oni Są,
- Stowarzyszenie Auxilium na rzecz osób niepełnosprawnych,
- Stowarzyszenie „Dla Was”,
- Stowarzyszenie E=MC2,
- Stowarzyszenie na rzecz Zdrowia i Dobrobytu Mieszkańców Gminy Góra Kalwaria "Rak",
- Stowarzyszenie Rekreacyjno-Sportowe "Kondycja",
- Stowarzyszenie Razem Lepiej,
- Stowarzyszenie "Polski Instytut Profilaktyki i Ochrony Zdrowia",
- Instytut Mindset Fundacja Na Rzecz Edukacji Emocjonalnej i Promocji Zdrowia Psychicznego,
- Katolickie Stowarzyszenie Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej,
- Konstancińskie Stowarzyszenie Rodzin Abstynenckich "Constans 2010",
- Piaseczyńskie Stowarzyszenie Prozdrowotne.

Wnioski

- 1) W powiecie piaseczyńskim świadczenia lekarza podstawowej opieki zdrowotnej udzielane są przez 23 podmioty wykonujące działalność leczniczą w 35 lokalizacjach.
- 2) Dostępność do finansowanych przez NFZ ambulatoryjnych świadczeń z obszaru zdrowia psychicznego dla dorosłych mieszkańców powiatu piaseczyńskiego zapewnia 7 placówek medycznych oferujących tego rodzaju usługi na rynku publicznym.
- 3) Obszar powiatu piaseczyńskiego objęty jest programem pilotażowym w centrum zdrowia psychicznego, prowadzonym przez MEDIKAR.

- 4) Dostępność do finansowanych przez NFZ ambulatoryjnych świadczeń z obszaru zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży zamieszkujących w powiecie piaseczyńskim zapewniają m. in. dwa podmioty prowadzące ośrodki środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży (I poziom referencyjny), trzy podmioty prowadzące centra zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży (II poziom referencyjny), a także jeden podmiot prowadzący ośrodek wysokospecjalistycznej całodobowej opieki psychiatrycznej.
- 5) W przypadku osób dorosłych najdłuższe czasy oczekiwania odnotowano w poradniach zdrowia psychicznego, funkcjonujących poza Centrum Zdrowia Psychicznego oraz w poradniach dla osób z autyzmem dziecięcym. Z kolei w przypadku dzieci i młodzieży, najdłuższe czasy oczekiwania odnotowano w poradniach psychologicznych oraz poradniach zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży, funkcjonujących poza środowiskowym modelem ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży oraz w przypadku oddziału dziennego psychiatrycznego rehabilitacji dla dzieci i młodzieży.
- 6) Biorąc pod uwagę świadczenia niedostępne na terenie powiatu piaseczyńskiego, w większości przypadków mieszkańcy mogą skorzystać z usług zdrowotnych finansowanych przez NFZ Warszawie, Otwocku i Pruszkowie.
- 7) Powiat Piaseczyński dysponuje licznymi zasobami mającymi zastosowanie w działaniach z zakresu promocji zdrowia psychicznego oraz w udzielaniu wsparcia i opieki wobec osób z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania, a także współpracuje z wieloma podmiotami realizującymi tego rodzaju działania.
- 8) Powiat Piaseczyński od roku 2022 realizuje liczne działania z zakresu promocji zdrowia psychicznego i profilaktyki uzależnień w ramach Strategii Polityki Zdrowotnej Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2022-2027.
- 9) Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Starostwa Powiatowego w Piasecznie w latach 2022-2024 udzielał wsparcia osobom z niepełnosprawnościami (w tym wynikającymi z zaburzeń psychicznych) głównie w ramach programu „Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością” oraz „Opieka Wytchnieniowa”.
- 10) W powiecie piaseczyńskim działa Gminno-Powiatowy Alians Przeciw Depresji (nieformalny sojusz na rzecz diagnozowania i leczenia depresji w lokalnych społecznościach), a także Akademia Czujnego Rodzica.

- 11) W powiecie piaseczyńskim działa Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, Pełnomocnik Starosty Piaseczyńskiego do Spraw Osób z Niepełnosprawnościami, a także Powiatowe Forum Służb Społecznych.
- 12) Na zwiększoną dostępność do świadczeń z obszaru zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży zamieszkujących w powiecie piaseczyńskim w dużym stopniu wpływa działalność Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Piasecznie.
- 13) PCPR w Piasecznie w latach 2022-2024 udzielało wsparcia osobom z niepełnosprawnościami wynikającymi z deficytu rozwojowego, w tym głównie w ramach dofinansowania uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych oraz wsparcia w ramach programu „Aktywny Samorząd”.
- 14) W powiecie piaseczyńskim działa Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Górze Kalwarii (POIK). Działania psychologiczne w ramach interwencji kryzysowej realizowane są przez POIK w czterech lokalizacjach na terenie powiatu.
- 15) Na terenie powiatu piaseczyńskiego funkcjonuje sześć Ośrodków Pomocy Społecznej (MGOPS Piaseczno, OPS Góra Kalwaria, OPS Konstancin-Jeziorna, GOPS Lesznowola, GOPS Prażmów i GOPS w Tarcynie) – podmioty te są jednostkami organizacyjnymi gmin wykonującymi zdania z zakresu pomocy społecznej.
- 16) Na terenie Powiatu Piaseczyńskiego działają cztery domy pomocy społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy w Pęcherach, Warsztat Terapii Zajęciowej KSNAW Piaseczno oraz jego filia w Górze Kalwarii, a także pięć świetlic środowiskowych.
- 17) W powiecie piaseczyńskim w każdej gminie działa gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych oraz zespół interdyscyplinarny.
- 18) Na terenie powiatu piaseczyńskiego działa 338 szkół i placówek oświatowych, w tym 16 szkół o specyfice szkoły specjalnej.
- 19) Poziom aktywizacji zawodowej u osób z zaburzeniami psychicznymi jest niepokojąco niski. Ze wsparcia PUP w Piasecznie w zakresie aktywizacji zawodowej w roku 2024 skorzystała jedna osoba bezrobotna z niepełnosprawnościami w obszarze zdrowia psychicznego.
- 20) Na terenie powiatu piaseczyńskiego funkcjonuje kilkadziesiąt organizacji pozarządowych, których działania mogą skupiać się na obszarach związanych z szeroko pojętym zdrowiem, w tym jego promocją i profilaktyką, kierowaną do różnych grup odbiorców, w tym także w obszarze zdrowia psychicznego.

6. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
1. Niższe w powiecie piaseczyńskim, w porównaniu do kraju, rozpowszechnienie najczęstszych zaburzeń psychicznych w populacji osób dorosłych. 2. Niższe w powiecie piaseczyńskim, w porównaniu do kraju, rozpowszechnienie najczęstszych zaburzeń psychicznych w populacji dzieci i młodzieży. 3. Niższy wskaźnik samobójstw w powiecie piaseczyńskim, w porównaniu do kraju i województwa mazowieckiego. 4. Wysoka samoocena stanu zdrowia fizycznego i psychicznego wśród dorosłych mieszkańców powiatu, a także zdrowia fizycznego i samopoczucia wśród młodzieży. 5. Społeczna akceptacja dla działań samorządowych w obszarze zdrowia psychicznego oraz wiara w ich skuteczność. 6. Dostęp do Centrum Zdrowia Psychicznego na terenie powiatu. 7. Dostęp do placówek środowiskowej opieki psychiatrycznej dla dzieci i młodzieży w ramach I, II oraz III poziomu referencyjnego na terenie powiatu. 8. Realizacja w powiecie Strategii Polityki Zdrowotnej Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2022-2027. 9. Realizacja w powiecie piaseczyńskim licznych programów wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami, w tym wynikającymi z zaburzeń psychicznych. 10. Realizacja licznych działań w ramach Gminno-Powiatowego Aliansu Przeciw Depresji. 11. Dostęp do pomocy psychologiczno-pedagogicznej realizowanej w ramach działalności Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Piasecznie w kilku lokalizacjach. 12. Dostęp do licznych działań z zakresu rehabilitacji społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi, realizowanych w ramach działalności PCPR w Piasecznie. 13. Dostęp do Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej na terenie powiatu	1. Rosnące rozpowszechnienie problemu zaburzeń psychicznych w powiecie, zarówno w populacji osób dorosłych, jak i dzieci i młodzieży. 2. Rosnąca liczba osób z niepełnosprawnościami wynikającymi z zaburzeń zdrowia psychicznego wśród dorosłych mieszkańców powiatu oraz wśród dzieci i młodzieży. 3. Wyższe w powiecie, w porównaniu do kraju, wskaźniki liczby mężczyzn oraz kobiet niezdolnych do pracy z powodu najpowszechniejszych zaburzeń psychicznych. 4. Relatywnie niska świadomość społeczna dotycząca czynników wpływających na zdrowie. 5. Wysoki odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących problemy zdrowotne w obszarze zdrowia psychicznego oraz wysoki odsetek nastolatków deklarujących potrzebę skorzystania ze wsparcia psychologicznego. 6. Niska świadomość mieszkańców na temat działań realizowanych w powiecie piaseczyńskim na rzecz zdrowia psychicznego, w tym także działań Gminno-Powiatowego Aliansu Przeciw Depresji. 7. Znaczny odsetek mieszkańców mających problem z radzeniem sobie ze stresem, zarówno w populacji osób dorosłych, jak i młodzieży. 8. Niska świadomość społeczna na temat miejsc, w którym można uzyskać pomoc psychologiczną, zarówno w populacji dorosłych, jak i nastolatków. 9. Bardzo niska ocena mieszkańców dot. dostępności do świadczeń opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień, zarówno w samym powiecie, jak i w całym województwie. 10. Wysoki odsetek młodzieży doświadczającej wykluczenia lub dręczenia przez rówieśników, a także częstych negatywnych uczuć, takich jak

Mocne strony	Słabe strony
w kilku lokalizacjach. 14. Działalność Środowiskowego Domu Samopomocy oraz czterech Domów Pomocy Społecznej na terenie powiatu. 15. Działalność warsztatu terapii zajęciowej na terenie powiatu. 16. Rozwinięta baza oświatowa w zakresie placówek o specyfice szkoły specjalnej. 17. Dostęp do licznych działań z zakresu rehabilitacji zawodowej, w tym osób bezrobotnych z niepełnosprawnościami w obszarze zdrowia psychicznego, realizowanych w ramach działalności Powiatowego Urzędu Pracy w Piasecznie. 18. Funkcjonowanie w powiecie licznych organizacji pozarządowych działających w obszarze promocji zdrowia, w tym także dobrostanu psychicznego.	przygnębienie, rozpacz, lęk. 11. Wysoki odsetek nastolatków oceniających negatywnie wsparcie psychologiczne otrzymywane w szkole. 12. Bardzo długie czasy oczekiwania w poradniach zdrowia psychicznego funkcjonujących poza modelem środowiskowej opieki psychiatrycznej – zarówno dla dorosłych, jak i dzieci/młodzieży. 13. Długi czas oczekiwania na świadczenia w oddziale dziennym psychiatrycznym rehabilitacyjnym dla dzieci i młodzieży. 14. Brak dostępu do świadczeń rehabilitacji psychiatrycznej dla osób dorosłych na terenie powiatu. 15. Brak domów dziennego pobytu na terenie powiatu. 16. Niski poziom zainteresowania osób z niepełnosprawnościami wynikającymi z zaburzeń psychicznych różnego rodzaju formami wsparcia w obszarze rehabilitacji społecznej. 17. Niski poziom zainteresowania osób z niepełnosprawnościami wynikającymi z zaburzeń psychicznych różnego rodzaju formami aktywizacji zawodowej. 18. Ograniczone środki finansowe Powiatu Piaseczyńskiego na działania w obszarze ochrony zdrowia psychicznego.
Szanse	Zagrożenia
1. Rosnąca świadomość społeczeństwa w zakresie konieczności respektowania praw osób z zaburzeniami psychicznymi. 2. Wysoka dostępność do informacji o możliwościach wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. 3. Wysoka dostępność do informacji o podmiotach udzielających świadczeń zdrowotnych, a także o czasie oczekiwania na te świadczenia. 4. Dostępność do aktualnych danych dot. liczby osób z zaburzeniami psychicznymi korzystających z rehabilitacji społecznej, dzięki wymaganiom dot. sprawozdawczości prowadzonej przez	1. Rosnące wskaźniki rozpowszechnienia zaburzeń psychicznych w Polsce na przestrzeni ostatnich kilku lat. 2. Postępujący proces starzenia się społeczeństwa i związany z tym wzrost liczby osób z zaburzeniami psychicznymi organicznymi, w tym z otępieniami. 3. Niedoszacowanie danych dot. liczby osób z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania w związku z ograniczeniami statystyk publicznego systemu opieki zdrowotnej. 4. Niedostateczne kompetencje społeczne licznych grup ludności w obszarze wyszukiwania informacji w zakresie

Mocne strony	Słabe strony
PCPR. 5. Dostępność do aktualnych danych dot. liczby osób bezrobotnych z zaburzeniami psychicznymi, dzięki wymaganiom dot. sprawozdawczości prowadzonej przez PUP. 6. Dostępność licznych bezpłatnych szkoleń dla pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz powiatowych urzędów pracy, w tym w obszarze wsparcia osób z niepełnosprawnościami, także wynikającymi z zaburzeń psychicznych. 7. Ustawowy obowiązek opracowania i realizacji powiatowych programów ochrony zdrowia psychicznego. 8. Ustawowy obowiązek opracowania i realizacji gminnych programów przeciwdziałania narkomanii i alkoholizmowi oraz obowiązek realizacji szkolnych programów profilaktycznych. 9. Działania podejmowane przez samorządy w ramach profilaktyki i promocji zdrowia psychicznego. 10. Realizacja w Polsce „Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030”, a także innych krajowych dokumentów strategicznych w obszarze zdrowia psychicznego. 11. Realizacja „Wojewódzkiego Programu Pomocy i Oparcia Społecznego dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi Województwa Mazowieckiego na lata 2023-2027”, a także innych regionalnych dokumentów strategicznych w obszarze zdrowia psychicznego.	możliwości wsparcia oferowanych osobom z zaburzeniami psychicznymi, a także w zakresie korzystania z systemu opieki zdrowotnej. 5. Nadmierna koncentracja polskiego systemu opieki psychiatrycznej na opiece instytucjonalnej – powolny rozwój środowiskowych modeli opieki. 6. Niewystarczające środki finansowe na zmiany strukturalne w obszarze opieki psychiatrycznej. 7. Długie czasy oczekiwania w przypadku wielu świadczeń w opiece psychiatrycznej i leczeniu uzależnień na rynku publicznym. 8. Niewystarczające środki na szkolenia i inne formy podnoszenia kwalifikacji pracowników instytucji publicznych w zakresie wspierania osób z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania. 9. Niewystarczająca współpraca instytucji i środowisk wspierających osoby z zaburzeniami psychicznymi. 10. Ograniczona licznymi barierami, w tym głównie finansowymi, aktywność samorządowa w obszarze realizacji programów polityki zdrowotnej w obszarze zdrowia psychicznego na terenie powiatu. 11. Niedostateczny stopień uwzględniania dynamiki zjawisk społecznych w planowaniu działań w obszarze zdrowia psychicznego. 12. Niedostateczny stopień uwzględniania całościowego wsparcia rodzin w obszarze zdrowia psychicznego.

Podsumowanie

Analiza SWOT dotycząca ochrony zdrowia psychicznego w powiecie piaseczyńskim wskazuje na istnienie dobrze rozwiniętej infrastruktury i zróżnicowanych form wsparcia. Do mocnych stron należy przede wszystkim dostęp do centrum zdrowia psychicznego oraz placówek psychiatrycznych dla dzieci i młodzieży w ramach trzech poziomów referencyjnych. Powiat realizuje liczne zadania w obszarze zdrowia psychicznego w ramach Strategii Polityki Zdrowotnej Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2022-2027 oraz Gminno-Powiatowego Aliansu Przeciw Depresji. Istotnym atutem są także działania PCPR, obejmujące rehabilitację społeczną i zawodową osób z zaburzeniami psychicznymi. Powiat posiada rozbudowaną bazę oświatową, poradnię psychologiczno-pedagogiczną oraz wyspecjalizowane placówki wspierające, w tym środowiskowy dom samopomocy, warsztaty terapii zajęciowej i domy pomocy społecznej. Wsparcie zapewniają również organizacje pozarządowe oraz powiatowy ośrodek interwencji kryzysowej.

Jednocześnie wśród słabych stron widoczne jest narastanie problemów zdrowia psychicznego w całej populacji, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży. Długie czasy oczekiwania na świadczenia psychiatryczne i ograniczony dostęp do rehabilitacji psychiatrycznej dla dorosłych znacząco utrudniają skuteczne leczenie. Zauważalny jest także niski poziom aktywizacji zawodowej osób z zaburzeniami psychicznymi, a także niski poziom zainteresowania tych osób wsparciem w obszarze rehabilitacji społecznej. Ograniczone środki finansowe powiatu dodatkowo ograniczają możliwości rozwoju nowych form wsparcia.

W otoczeniu zewnętrznym szansą jest rosnąca świadomość społeczna w zakresie zdrowia psychicznego oraz realizacja krajowych i regionalnych programów, takich jak Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego i Wojewódzki Program Pomocy i Oparcia Społecznego dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi Województwa Mazowieckiego. Obowiązki ustawowe w zakresie opracowywania lokalnych strategii oraz dostępność bezpłatnych szkoleń dla pracowników instytucji publicznych sprzyjają budowie systemowego podejścia do problemu. Dostęp do danych statystycznych i informacji o możliwościach wsparcia umożliwia lepsze planowanie działań.

Zagrożeniem pozostaje natomiast wzrost liczby osób z zaburzeniami psychicznymi oraz niewystarczająca koordynacja instytucji wspierających. Niedofinansowanie systemu, koncentracja na opiece instytucjonalnej i ograniczona dostępność do środowiskowych form wsparcia osłabiają efektywność pomocy. Niski poziom kompetencji społecznych w zakresie korzystania z dostępnych usług oraz mała aktywność samorządowa w dziedzinie zdrowia psychicznego mogą utrzymywać problemy.

Podsumowując, powiat piaseczyński dysponuje solidnymi fundamentami do budowy nowoczesnego systemu ochrony zdrowia psychicznego, ale wymaga wzmocnienia zasobów kadrowych, finansowych i organizacyjnych. Kluczowe będzie rozwijanie działań środowiskowych, skracanie ścieżek dostępu do pomocy oraz zwiększenie integracji instytucji i organizacji działających w tym obszarze.

7. Założenia strategiczne

7.1. Cele operacyjne, zaplanowane interwencje i wskaźniki ich realizacji

Cel główny	Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi, w tym osobom uzależnionym oraz doświadczającym kryzysu psychicznego, wszechstronnej i kompleksowej opieki oraz wsparcia adekwatnych do ich potrzeb w ramach kompleksowego systemu ochrony zdrowia psychicznego na terenie powiatu piaseczyńskiego
-------------------	--

Cel operacyjny 1	Upowszechnianie zintegrowanego i kompleksowego modelu ochrony zdrowia psychicznego
-------------------------	---

Zaplanowane interwencje [zadania NPOZP – jeżeli dotyczy]	Forma realizacji	Czas realizacji	Podmioty realizujące	Wskaźniki monitorujące
1.1. Realizacja programu zwiększenia dostępności i zmniejszenia nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej, w tym rozwoju CZP oraz placówek psychiatrycznej opieki zdrowotnej dla dzieci i młodzieży w powiecie [CSZ 1a, zadanie 1] – załącznik 1 POZP	Zgodnie z zał. 1 POZP	2026-2031	Zgodnie z zał. 1 POZP	Zgodnie z zał. 1 POZP
1.2. Monitorowanie działalności Centrum Zdrowia Psychicznego na terenie Powiatu Piaseczyńskiego [CSZ 1a, zadanie 2]	Raporty z monitoringu	2026-2031	Powiat Piaseczyński	1. Liczba mieszkańców korzystających ze świadczeń CZP
1.3. Monitorowanie działalności placówek psychiatrycznej opieki zdrowotnej dla dzieci i młodzieży na terenie Powiatu Piaseczyńskiego [CSZ 1a, zadanie 2]	Raporty z monitoringu	2026-2031	Powiat Piaseczyński	1. Liczba placówek w powiecie 2. Liczba mieszkańców korzystających ze świadczeń

Cel operacyjny 2	Upowszechnianie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego
-------------------------	---

Zaplanowane interwencje [zadania NPOZP – jeżeli dotyczy]	Forma realizacji	Czas realizacji	Podmioty realizujące	Wskaźniki monitorujące
2.1. Realizacja lokalnego programu poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w zakresie pomocy: bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej oraz samopomocy środowiskowej	Zgodnie z zał. 2 POZP	2026-2031	Zgodnie z zał. 2 POZP	Zgodnie z zał. 2 POZP
2.2. Wspieranie finansowe projektów organizacji pozarządowych służących rozwojowi form oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi [CSZ 1d, zadanie 2]	Ogłaszanie konkursów ofert dla NGO	2026-2031	Powiat Piaseczyński	1. Liczba NGO, którym udzielono wsparcia 2. Liczba uczestników objętych działaniami NGO
2.3. Zwiększanie udziału pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi w działalności powiatowych centrów pomocy rodzinie [CSZ 1d, zadanie 3]	Działania z zakresu rehabilitacji społecznej	2026-2031	PCPR	1. Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi, będących odbiorcami działań

Cel operacyjny 3	Aktywizacja zawodowa i społeczna osób z zaburzeniami psychicznymi
-------------------------	--

Zaplanowane interwencje [zadania NPOZP – jeżeli dotyczy]	Forma realizacji	Czas realizacji	Podmioty realizujące	Wskaźniki monitorujące
3.1. Zwiększanie dostępności rehabilitacji zawodowej, organizacja poradnictwa zawodowego i szkoleń zawodowych dla osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi [CSZ 1e, zadanie 1]	Działania z zakresu rehabilitacji zawodowej	2026-2031	PUP NGO	1. Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi, będących odbiorcami działań
3.2. Prowadzenie kampanii szkoleniowo-informacyjnej adresowanej do pracodawców promującej zatrudnianie osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi [CSZ 1e, zadanie 2]	Reklamy społeczne, opracowanie i dystrybucja materiałów informacyjno-edukacyjnych, szkolenia, warsztaty, spotkania, seminaria	2026-2031	PUP	1. Liczba kampanii 2. Liczba odbiorców działań 3. Odsetek pracodawców objętych działaniami
3.3. Zwiększenie udziału zatrudnienia osób z zaburzeniami psychicznymi w działalności powiatowych urzędów pracy [CSZ 1e, zadanie 3]	Organizacja spotkań informacyjnych dla osób z niepełnosprawnościami w zakresie zdrowia psychicznego w ramach ich aktywizacji zawodowej	2026-2031	PUP	1. Liczba działań 2. Liczba odbiorców działań 3. Liczba osób zatrudnionych dzięki wsparciu
3.4. Wspieranie finansowe projektów organizacji pozarządowych służących aktywizacji zawodowej i społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi	Ogłaszanie konkursów ofert dla NGO	2026-2031	Powiat Piaseczyński	1. Liczba NGO, którym udzielono wsparcia 2. Liczba uczestników objętych działaniami NGO

Cel operacyjny 4	Skoordynowanie dostępnych form opieki i pomocy
-------------------------	---

Zaplanowane interwencje [zadania NPOZP – jeżeli dotyczy]	Forma realizacji	Czas realizacji	Podmioty realizujące	Wskaźniki monitorujące
4.1. Powołanie i działanie lokalnego zespołu koordynującego realizację Programu [CSZ 1f, zadanie 1]	Powołanie Zespołu i spotkania Zespołu (min. raz w roku)	2026-2031	Powiat Piaseczyński	1. Liczba spotkań Zespołu
4.2. Realizacja, koordynowanie i monitorowanie lokalnego programu ochrony zdrowia psychicznego [CSZ 1f, zadanie 3]	Koordynowanie i monitorowanie realizacji POZP	2026-2031	Powiat Piaseczyński	1. Liczba sprawozdań z realizacji
4.3. Przygotowanie i udostępnienie mieszkańcom oraz samorządowi województwa aktualizowanego corocznie przewodnika informującego o lokalnie dostępnych formach opieki zdrowotnej, pomocy społecznej i aktywizacji zawodowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi – w postaci papierowej lub elektronicznej [CSZ 1f, zadanie 4]	Opracowanie przewodnika i udostępnienie go mieszkańcom oraz samorządowi województwa	2026-2031	Zespół koordynujący realizację POZP	1. Liczba opracowań lub aktualizacji przewodnika o dostępnych formach pomocy 2. Liczba miejsc publikacji
4.4. Realizacja akcji informacyjno-edukacyjnych rozwijających kompetencje mieszkańców w zakresie korzystania ze świadczeń gwarantowanych w zakresie opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień	Publikowanie treści informacyjno-edukacyjnych w serwisie internetowym Powiatu Piaseczyńskiego i w mediach społecznościowych	2026-2031	Powiat Piaseczyński	1. Liczba miejsc publikacji
4.5. Koordynacja realizacji Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego z działaniami podejmowanymi na rzecz leczenia depresji w ramach Gminno-Powiatowego Aliansu Przeciw Depresji	Działania szkoleniowe, edukacyjne i informacyjne GPAPD	2026-2031	GPAPD Sojusznicy GPAPD	1. Liczba zrealizowanych działań

Zaplanowane interwencje [zadania NPOZP – jeżeli dotyczy]	Forma realizacji	Czas realizacji	Podmioty realizujące	Wskaźniki monitorujące
4.6. Koordynacja realizacji Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego z realizacją zadań wynikających z priorytetu 4 i 5 Strategii Polityki Zdrowotnej Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2022-2027 (SPZ) i kolejne okresy	Zgodnie z SPZ na lata 2022-2027 i kolejne okresy	2026-2031	Zgodnie z SPZ na lata 2022-2027 i kolejne okresy	Zgodnie z SPZ na lata 2022-2027 i kolejne okresy
4.7. Koordynacja realizacji Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego z realizacją zadań wynikających z celów Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Powiecie Piaseczyńskim na lata 2024-2030 (PPPD) i kolejne okresy	Zgodnie z PPPD na lata 2024-2030 i kolejne okresy	2026-2031	Zgodnie z PPPD na lata 2024-2030 i kolejne okresy	Zgodnie z PPPD na lata 2024-2030 i kolejne okresy
4.8. Koordynacja realizacji Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego z realizacją zadań wynikających z celów Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Piaseczyńskim na lata 2026-2028 (PRPZ) i w kolejnych okresach	Zgodnie z PRPZ na lata 2026-2028 i kolejne okresy	2026-2031	Zgodnie z PRPZ na lata 2026-2028 i kolejne okresy	Zgodnie z PRPZ na lata 2026-2028 i kolejne okresy
4.9. Koordynacja realizacji Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego z realizacją zadań wynikających z celów Programu Psychologiczno-Terapeutycznego dla osób stosujących Przemoc Domową w Powiecie Piaseczyńskim na lata 2024-2030 (PPT) i kolejne okresy	Zgodnie z PPT na lata 2024-2030 i kolejne okresy	2026-2031	Zgodnie z PPT na lata 2024-2030 i kolejne okresy	Zgodnie z PPT na lata 2024-2030 i kolejne okresy
4.10. Koordynacja realizacji Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego z realizacją zadań wynikających z celów Programu Korekcyjno-Edukacyjnego dla osób	Zgodnie z PKE na lata 2024-2028 i kolejne okresy	2026-2031	Zgodnie z PKE na lata 2024-2028 i kolejne okresy	Zgodnie z PKE na lata 2024-2028 i kolejne okresy

Zaplanowane interwencje [zadania NPOZP – jeżeli dotyczy]	Forma realizacji	Czas realizacji	Podmioty realizujące	Wskaźniki monitorujące
stosujących Przemoc Domową w Powiecie Piaseczyńskim na lata 2024-2028 (PKE) i kolejne okresy				
4.11. Koordynacja realizacji Programu Działań na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami na lata 2022-2027 (PDON) i kolejne okresy	Zgodnie z PDON na lata 2022-2027 i kolejne okresy	2026-2031	Zgodnie z PDON na lata 2022-2027 i kolejne okresy	Zgodnie z PDON na lata 2022-2027 i kolejne okresy
4.12. Koordynacja realizacji Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego z realizacją zadań wynikających z celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Piaseczyńskim na lata 2022-2027 (SRPS) i kolejne okresy	Zgodnie z SRPS na lata 2022-2027 i kolejne okresy	2026-2031	Zgodnie z SRPS na lata 2022-2027 i kolejne okresy	Zgodnie z SRPS na lata 2022-2027 i kolejne okresy

7.2. Finansowanie realizacji zaplanowanych działań

Interwencje zaplanowane w ramach realizacji Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2026-2031 finansowane będą z budżetu Powiatu Piaseczyńskiego (w zakresie zadań Powiatu Piaseczyńskiego), budżetów podmiotów realizujących oraz innych źródeł pozabudżetowych.

7.3. Monitoring i ewaluacja programu

Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2026-2031 zostanie przyjęty w formie uchwały Rady Powiatu. Z uwagi na długotrwały charakter czasowy Programu dopuszcza się możliwość aktualizacji dokumentu. Wdrażane zmiany będą także podlegały uchwaleniu przez Radę Powiatu.

Monitoring Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2026-2031 będzie oparty o opracowywanie sprawozdań okresowych oraz sprawozdania końcowego z wszystkich zrealizowanych działań. Elementarną częścią składową sprawozdań będą sprawozdania cząstkowe, składane przez podmioty realizujące zadania wskazane w programie (zarówno te składane obligatoryjnie, jak i fakultatywnie – w przypadku jednostek, które nie są podległe lub nadzorowane przez Powiat Piaseczyński).

Monitoring nie będzie obejmował zadań wynikających z innych komplementarnych dokumentów strategicznych, na które powołano się w celach operacyjnych, ponieważ ich realizacja będzie monitorowana zgodnie z zapisami zawartymi w tych dokumentach. Sprawozdania okresowe powinny zostać opracowane w terminach: do dnia 15 marca każdego roku za poprzedni rok kalendarzowy, poczynwszy od terminu do 15 marca 2027 r. za rok 2026.

Zgodnie z postanowieniami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030⁸³ Powiat Piaseczyński będzie przekazywał ministrowi właściwemu do spraw zdrowia co 2 lata informację o zrealizowanych lub podjętych zadaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego za 2 ostatnie lata, w terminie do dnia 15 maja roku następującego po ostatnim roku objętym informacją. Informacja ta będzie przekazywana po otrzymaniu z Ministerstwa Zdrowia prośby o wypełnienie kwestionariusza dot. realizacji POZP.

W związku z faktem, że program zaplanowano jako wieloletni, po każdym roku realizacji działań programowych zostanie przygotowany roczny raport ewaluacyjny, w którym przeanalizowane zostaną wskaźniki kluczowe dla sukcesu programu (wskaźniki monitorujące). W ramach corocznej ewaluacji Programu rekomenduje się uwzględnianie działań realizowanych przez partnerów i sojuszników Powiatu, w tym w szczególności inicjatyw prowadzonych w ramach Gminno-Powiatowego Aliansu Przeciw Depresji. Dane płynące z raportu będą analizowane przez Powiat Piaseczyński i będą służyły ewentualnej korekcie działań w kolejnych latach realizacji programu, tak aby z roku na rok maksymalizować jego efekty.

Po zakończeniu realizacji Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2026-2031 zostanie opracowany końcowy raport ewaluacyjny, zawierający opis zrealizowanych działań, przedstawienie uzyskanych wartości mierników efektywności, ocenę skuteczności i efektów realizacji programu, a także wnioski i rekomendacje na przyszłość. Ewaluacja w perspektywie długofalowej będzie pomocna w planowaniu i realizacji dalszych efektywnych działań w obszarze zdrowia psychicznego w powiecie piaseczyńskim.

⁸³ Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu... op. cit.

Spis tabel

Tab. I. Liczba rozpoznań zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania wg klasyfikacji ICD-10 w populacji mieszkańców powiatu piaseczyńskiego, korzystających z finansowanych przez NFZ świadczeń zdrowotnych w latach 2022-2024	19
Tab. II. Liczba dorosłych mieszkańców powiatu piaseczyńskiego z rozpoznaniem 10 najczęstszych zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania wg klasyfikacji ICD-10, korzystających z finansowanych przez NFZ świadczeń w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień w roku 2024.....	21
Tab. III. Liczba niepełnoletnich mieszkańców powiatu piaseczyńskiego z rozpoznaniem 10 najczęstszych zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania wg klasyfikacji ICD-10, korzystających z finansowanych przez NFZ świadczeń w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień w roku 2024.....	23
Tab. IV. Rozpowszechnienie zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania na 100 tys. ludności w populacji osób dorosłych w Polsce i województwie mazowieckim w roku 2024..	25
Tab. V. Rozpowszechnienie zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania na 100 tys. ludności w populacji dzieci i młodzieży w Polsce i województwie mazowieckim w roku 2024	26
Tab. VI. Liczba orzeczeń stwierdzająca stopień niepełnosprawności wydanych mieszkańcom powiatu piaseczyńskiego przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Piasecznie w latach 2022-2024.....	27
Tab. VII. Absencja chorobowa mężczyzn w powiecie piaseczyńskim w 2024 r. z tytułu choroby własnej z zakresu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania.....	29
Tab. VIII. Absencja chorobowa kobiet w powiecie piaseczyńskim w 2024 r. z tytułu choroby własnej z zakresu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania.....	29
Tab. IX. Absencja chorobowa mężczyzn w Polsce i w powiecie piaseczyńskim w 2024 r. z tytułu choroby własnej z zakresu 10 najczęstszych rozpoznań w grupie zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania	30
Tab. X. Absencja chorobowa kobiet w Polsce i w powiecie piaseczyńskim w 2024 r. z tytułu choroby własnej z zakresu 10 najczęstszych rozpoznań w grupie zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania	31
Tabela XI. Liczba zamachów samobójczych w powiecie piaseczyńskim w latach 2022-2024...	32
Tabela XII. Liczba zamachów samobójczych zakończonych zgonem w powiecie piaseczyńskim w latach 2022-2024.....	32
Tab. XIII. Ocena stanu zdrowia dorosłych mieszkańców powiatu (N=1 148)	36
Tab. XIV. Stan zdrowia fizycznego dorosłych mieszkańców powiatu w zależności od wybranych zmiennych (N=1 148).....	36
Tab. XV. Stan zdrowia psychicznego dorosłych mieszkańców powiatu w zależności od wybranych zmiennych (N=1 148).....	37
Tab. XVI. Największe problemy w obszarze zdrowia psychicznego osób dorosłych w powiecie piaseczyńskim w opinii pełnoletnich respondentów (N=1 148)	41

Tab. XVII. Grupy społeczne wymagające szczególnego wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego w powiecie piaseczyńskim w opinii pełnoletnich respondentów (N=1 148)	41
Tab. XVIII. Działania, które w opinii dorosłych ankietowanych powinien realizować Powiat Piaseczyński w zakresie zwiększania dostępności do wybranych świadczeń profilaktycznych i zdrowotnych w obszarze zdrowia psychicznego (N=1 148)	42
Tab. XIX. Ocena stanu zdrowia fizycznego i samopoczucia młodzieży w powiecie piaseczyńskim (N=1423).....	45
Tab. XX. Ocena stanu zdrowia fizycznego młodzieży w zależności od wybranych zmiennych (N=1423).....	45
Tab. XXI. Ocena samopoczucia młodzieży w zależności od wybranych zmiennych (N=1423).	46
Tab. XXII. Obszary wsparcia psychologicznego, na które zapotrzebowanie wskazują nastoletni mieszkańcy powiatu piaseczyńskiego (N=1423)	48
Tab. XXIII. Formy wsparcia psychologicznego, na które zapotrzebowanie wskazują nastoletni mieszkańcy powiatu piaseczyńskiego (N=1423)	49
Tab. XXIV. Największe problemy dzieci w powiecie piaseczyńskim w opinii nastoletnich respondentów (N=1423)	50
Tab. XXV. Struktura organizacyjna podmiotów leczniczych udzielających świadczeń lekarza podstawowej opieki zdrowotnej w powiecie piaseczyńskim	53
Tab. XXVI. Struktura organizacyjna podmiotów leczniczych udzielających świadczeń opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień w powiecie piaseczyńskim.....	56
Tab. XXVII. Czas oczekiwania na świadczenia zdrowotne w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień w powiecie piaseczyńskim	60
Tab. XXVIII. Dostęp do świadczeń opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień na rynku publicznym dla powiatu piaseczyńskiego	61
Tab. XXIX. Apteki na terenie powiatu piaseczyńskiego.....	62
Tab. XXX. Działania realizowane przez PPP w Piasecznie w roku szkolnym 2022/2023, 2023/2024 oraz 2024/2025.....	74
Tab. XXXI. Liczba beneficjentów wsparcia PCPR udzielonego osobom z zaburzeniami psychicznymi w latach 2022-2024.....	76
Tab. XXXII. Liczba osób korzystających z poradnictwa psychologicznego świadczonego przez PCPR w Piasecznie w latach 2022-2024	76
Tab. XXXIII. Liczba bezrobotnych z niepełnosprawnościami z zaburzeniami psychicznymi zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Piasecznie w latach 2022-2024 w podziale na gminy i płeć	88
Tab. XXXIV. Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi, korzystających ze wsparcia PUP w Piasecznie w latach 2022-2024.....	88

Spis rycin

Ryc. 1. Radzenie sobie ze stresem w populacji osób dorosłych (N=1 148).....	39
Ryc. 2. Radzenie sobie ze stresem w populacji osób dorosłych w zależności od wieku (N=1 148).....	39
Ryc. 3. Źródła wiedzy dorosłych mieszkańców powiatu o Gminno-Powiatowym Aliansie Przeciw Depresji w Powiecie Piaseczyńskim (N=132)	40
Ryc. 4. Radzenie sobie ze stresem w populacji młodzieży w powiecie piaseczyńskim (N=1423)	47
Ryc. 5. Radzenie sobie ze stresem w populacji młodzieży w zależności od wieku (N=1423) .	47
Ryc. 6. Radzenie sobie ze stresem w populacji młodzieży w zależności od płci (N=1423)	48
Ryc. 7. Źródła wiedzy nastoletnich mieszkańców powiatu o Gminno-Powiatowym Aliansie Przeciw Depresji w Powiecie Piaseczyńskim (N=1 148)	49

Bibliografia

1. Action for Mental Health. Activities co-funded from European Community Public Health Programmes 1997-2004, ec.europa.eu.
2. Baza Analiz Systemowych i Wdrożeńiowych, Mapa potrzeb zdrowotnych na lata 2022-2026, basiw.mz.gov.pl.
3. Bułacz J., Konfederacja Inicjatyw Pozarządowych Rzeczypospolitej, NGO - organizacje pozarządowe i ich wpływ na poprawę zdrowia psychicznego w Polsce, grudzień 2023, konfederacjaipr.pl.
4. Comprehensive Mental Health Action Plan 2013–2030, World Health Organization 2021, www.who.int.
5. Dane EZOP II, ezop.edu.pl.
6. Dane GUS, bdl.stat.gov.pl.
7. Dane PPP w Piasecznie, poradnia.piaseczno.pl.
8. Dane PUP w Piasecznie, piaseczno.praca.gov.pl.
9. Dane Sądu Rejonowego w Piasecznie, piaseczno.sr.gov.pl.
10. Dane Wydziału Prewencji KSP, ksp.policja.gov.pl.
11. Dane z serwisu internetowego DPS Artystów Weteranów Scen Polskich, www.zasp.pl.
12. Dane z serwisu internetowego DPS w Górze Kalwarii, dpsgk.pl.
13. Dane z serwisu internetowego DDP „Jesteśmy razem”, ddp-jestesmyrazem.pl.
14. Dane z serwisu internetowego DDOM w Piasecznie, srebrnedomy.pl.
15. Dane z serwisu internetowego DPS w Konstancinie-Jeziornie, dpskonstancin.piaseczno.pl.
16. Dane z serwisu internetowego POIK w Górze Kalwarii, poik.piaseczno.pl.
17. Dane z serwisu internetowego Powiatu Piaseczyńskiego, piaseczno.pl.
18. Dane z serwisu internetowego ŚDS w Pęcherach, sdspechery.ksnaw.pl.
19. Dane z serwisu internetowego WTZ KSNAW Piaseczno, wtz-piaseczno.pl.
20. Dzielne Domy/Kluby Seniora, Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej, mcps.com.pl.
21. Eurostat, Statistics Explained, Health, ec.europa.eu.
22. Funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego dla dzieci, Najwyższa Izba Kontroli, Warszawa 2017, www.nik.gov.pl.
23. Jednostki Specjalistycznego Poradnictwa, Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie, www.gov.pl.
24. Komunikat CBOS nr BS/124/2008 pt. „Osoby chore psychicznie w społeczeństwie”, www.cbos.pl.
25. Mapa potrzeb zdrowotnych na lata 2022-2026, Opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień, basiw.mz.gov.pl.
26. Portal organizacji pozarządowych, Spis organizacji – powiat piaseczyński, spis.ngo.pl.
27. Programy realizowane w ramach Funduszu Solidarnościowego, Biuro Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych, niepelnosprawni.gov.pl.
28. Raport o stanie Powiatu Piaseczyńskiego za rok 2024, bip.piaseczno.pl.
29. Rejestr podmiotów wykonujących działalność leczniczą, rpwdl2.ezdrowie.gov.pl.
30. Rejestr szkół i placówek oświatowych, rspo.gov.pl.
31. Rejestry i wykazy, Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie, www.gov.pl/web/uw-mazowiecki.
32. Rekomendacje dla praktyki polityki zdrowotnej, EZOP II, ezop.edu.pl.

33. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach [t.j. Dz. U. 2023 poz. 1798].
34. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 19 czerwca 2019 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień [Dz. U. 2019 poz. 1285 z późn. zm.].
35. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 24 września 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej [t.j. Dz. U. 2023 poz. 1427].
36. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025 [Dz. U. 2021 poz. 642].
37. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 [Dz. U. 2023 poz. 2480].
38. Strathdee G, Thornicroft G. (1997). Community psychiatry and service evaluation. W: Murray R., Hill P., McGuffin P. (Eds.) The Essentials of Postgraduate Psychiatry, 3rd Edition. Cambridge: Cambridge University Press.
39. Uchwała Nr XLVIII/8/22 Rady Powiatu Piaseczyńskiego z dnia 26 maja 2022 r. w sprawie przyjęcia Strategii Polityki Zdrowotnej Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2022-2027, bip.piaseczno.pl.
40. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej [t.j. Dz. U. 2025 poz. 1214 z późn. zm.].
41. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe [t.j. Dz. U. 2025 poz. 1043 z późn. zm.].
42. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego [t.j. Dz. U. 2024 poz. 917].
43. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi [t.j. Dz. U. 2023 poz. 2151].
44. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych [t.j. Dz. U. 2025 poz. 913 z późn. zm.].
45. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych [t.j. Dz. U. 2025 poz. 1461].
46. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej [t.j. Dz. U. 2024 poz. 1673].
47. Walczak M., Kuźnia A., Prewencja Policji, Perspektywy i Wyzwania, Warszawa 2015.
48. World Health Organization. Promoting mental health: concepts, emerging evidence, practice (Summary Report). Geneva: World Health Organization; 2004, www.who.int.
49. World mental health report: transforming mental health for all, WHO 2022, ec.europa.eu.
50. Wydatki na świadczenia z ubezpieczeń społecznych związane z niezdolnością do pracy w 2024 r., ZUS, Warszawa 2025 r.
51. Wykaz placówek wsparcia dziennego w województwie mazowieckim, Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie, www.gov.pl/web/uw-mazowiecki.
52. Załuska M., Opieka zdrowotna i wsparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, Warszawa 2015.

Załączniki

Załącznik 1. Lokalny program zwiększenia dostępności i zmniejszenia nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej, w tym rozwoju Centrum Zdrowia Psychicznego oraz placówek psychiatrycznej opieki zdrowotnej dla dzieci i młodzieży w powiecie piaseczyńskim

1. Wprowadzenie

Ochrona zdrowia psychicznego mieszkańców powiatu piaseczyńskiego stanowi ważny obszar polityki zdrowotnej realizowanej przez Powiat Piaseczyński. Zaburzenia psychiczne bardzo często są przyczyną powstawania trudnych sytuacji życiowych, których dane osoby nie są w stanie przezwyciężyć. Osoby z zaburzeniami psychicznymi bardzo często mają trudności z samodzielnym funkcjonowaniem społecznym i są zagrożone wykluczeniem społecznym, w związku z czym bardzo istotne jest zapewnienie im równego i stale zwiększającego się dostępu do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej, w tym rozwoju Centrum Zdrowia Psychicznego oraz placówek psychiatrycznej opieki zdrowotnej dla dzieci i młodzieży.

Lokalny program zwiększenia dostępności i zmniejszenia nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej, w tym rozwoju Centrum Zdrowia Psychicznego oraz placówek psychiatrycznej opieki zdrowotnej dla dzieci i młodzieży, powstał na podstawie zapisów Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030. Celem głównym Programu jest upowszechnianie zintegrowanego i kompleksowego modelu ochrony zdrowia psychicznego w oparciu o model opieki środowiskowej, a jego realizacja przyczyni się do poprawy jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi.

Nierówności w zdrowiu, według definicji sformułowanej na rzecz WHO przez M. Whitehead, to systematyczne różnice w stanie zdrowia między różnymi grupami społeczno-ekonomicznymi. Nierówności te są spowodowane czynnikami społecznymi (a zatem mogą być modyfikowane) i jednocześnie są niesprawiedliwe. Osoby, które są w gorszej sytuacji społeczno-ekonomicznej, zazwyczaj umierają w młodszy wiek, a w ciągu krótszego życia często mają więcej problemów zdrowotnych. Te „nierówności

zdrowotne” są nieustannym wyzwaniem dla zdrowia publicznego we wszystkich krajach europejskich i wciąż są przedmiotem licznych badań w różnych dziedzinach⁸⁴.

Zróżnicowanie sytuacji zdrowotnej populacji jest głównie efektem nierówności warunków codziennego życia i dostępu do zasobów ekonomicznych, społecznych i kulturowych. Wszystkie wymienione czynniki wpływają na kształtowanie zachowań zdrowotnych, od których zależy przede wszystkim stan zdrowia ludności. Badania obejmujące kraje europejskie pokazują, że stan zdrowia populacji stale się poprawia, a umieralność maleje we wszystkich grupach społecznych. Mimo to zróżnicowanie zdrowia w zależności od dochodów, pozycji zawodowej czy wykształcenia – bo takie są najczęściej przyjmowane wskaźniki pozycji społecznej – nie tylko jest trwałe, ale też w wielu krajach, zwiększa się w ciągu kolejnych dekad w rezultacie szybszego spadku umieralności w grupach charakteryzujących się lepszą pozycją społeczno-ekonomiczną. Podobne procesy można zaobserwować również w Polsce⁸⁵.

2. Środowiskowy model ochrony zdrowia psychicznego osób dorosłych - Centra Zdrowia Psychicznego

Polska od wielu lat zмага się z problemem zapewnienia pacjentom należytej opieki psychiatrycznej od strony systemowej i organizacyjnej. Główną przyczyną tej sytuacji jest skrajnie niski poziom finansowania psychiatrii (jeden z najniższych w Europie) oraz zbyt duża liczba łóżek szpitalnych przy jednoczesnym niedoborze opieki ambulatoryjnej i dziennej. System cechuje brak odpowiedniej proporcji pomiędzy bazą szpitalną i pozaszpitalną, niedorozwój opieki o charakterze środowiskowym i rozproszenie opieki medycznej. Wszystko to powoduje, że część pacjentów nie ma dostępu do kompleksowej i koordynowanej opieki psychiatrycznej. Rosnącym problemem są także niedobory kadry medycznej, szczególnie zbyt mała liczba psychiatrów w stosunku do dużych i stale rosnących potrzeb zdrowotnych, co jeszcze bardziej uwydatniła pandemia koronawirusa. Dodatkową barierą jest to, iż większość łóżek jest zlokalizowanych w dedykowanych szpitalach psychiatrycznych, a nie np. w szpitalach ogólnych. Zdaniem ekspertów może to wzmacniać poczucie społecznej stygmatyzacji pacjentów z problemami psychicznymi. Podobnie jak w kwestii poziomu finansowania, Polska jest daleko w tyle za innymi krajami europejskimi

⁸⁴ Nierówności w zdrowiu i znaczenie ich pomiaru w ramach realizacji NPZ. Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH - Państwowy Instytut Badawczy. Warszawa 2021.

⁸⁵ Ibidem.

także w zakresie nowoczesnych trendów, takich jak zmniejszanie zakresu opieki szpitalnej na rzecz rozwoju modelu środowiskowego⁸⁶.

Model psychiatrycznej opieki środowiskowej dla dorosłych jest oparty na centrach zdrowia psychicznego (Centrum Zdrowia Psychicznego), działających na zasadzie przychodni zlokalizowanych blisko miejsca zamieszkania (w ramach lokalnej wspólnoty społecznej) przy jednoczesnym odchodzeniu od opieki szpitalnej, która będzie nadal realizowana w najtrudniejszych przypadkach wymagających hospitalizacji. Model opieki środowiskowej zakłada kompleksowość i koordynację opieki nad pacjentem w ramach działających struktur centrów zdrowia psychicznego, a zatem wypełnia dotychczasowe braki związane z rozproszeniem świadczeń zdrowotnych i brakiem koordynacji całego procesu⁸⁷.

Centrum Zdrowia Psychicznego realizuje środowiskową opiekę psychiatryczną, której celem jest⁸⁸:

- poprawa jakości leczenia psychiatrycznego i psychoterapii – jego dostępności, ciągłości, kompleksowości, dostosowania do potrzeb, możliwej do osiągnięcia skuteczności i standardu warunków świadczenia pomocy;
- pomoc osobom z zaburzeniami psychicznymi w odzyskiwaniu zdrowia, pozycji społecznej, oczekiwanej jakości życia;
- tworzenie warunków do społecznej integracji osób z zaburzeniami psychicznymi oraz przeciwdziałanie stygmatyzacji i wykluczeniu;
- ograniczenie częstości i długości czasu trwania hospitalizacji;
- uruchomienie inicjatyw i zasobów lokalnej społeczności na rzecz profilaktyki i ochrony zdrowia psychicznego.

Centrum Zdrowia Psychicznego dla dorosłych jest podmiotem udzielającym skoordynowanych i kompleksowych świadczeń opieki zdrowotnej z zakresu opieki psychiatrycznej. Placówka ta zapewnia, w miarę możliwości, natychmiastową pomoc w przypadkach nagłych, a w przypadkach pilnych - w czasie nie dłuższym niż 72 godziny. Kompleksowość opieki świadczonej przez Centrum Zdrowia Psychicznego wynika z indywidualizacji i koordynacji pomocy udzielanej osobom z zaburzeniami psychicznymi

⁸⁶ Zabdyr-Jamróz M., Pilotaż Centrów Zdrowia Psychicznego od roku 2018: w stronę modelu psychiatrycznej opieki środowiskowej, Instytut Zdrowia Publicznego UJ CM, Kraków: 31 maja 2022.

⁸⁷ Ibidem.

⁸⁸ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 [Dz. U. 2023 poz. 2480].

mieszkającym w obszarze działania Centrum Zdrowia Psychicznego, ze zróżnicowania realizowanych świadczeń zdrowotnych oraz ich koordynacji ze świadczeniami społecznymi, a także z dostosowania struktury organizacyjnej do potrzeb lokalnej wspólnoty społecznej. W ramach systemu ochrony zdrowia psychicznego w Polsce wyróżnia się Centrum Zdrowia Psychicznego typu A oraz Centrum Zdrowia Psychicznego typu B. W obu typach Centrum Zdrowia Psychicznego udzielane są świadczenia psychiatryczne ambulatoryjne, leczenia środowiskowego (domowego) z punktem zgłoszeniowo-koordynacyjnym oraz dzienne świadczenia psychiatryczne. Świadczenia psychiatryczne stacjonarne udzielane są tylko w Centrum Zdrowia Psychicznego typu A, natomiast całodobową opiekę w ramach punktu zgłoszeniowo-koordynacyjnego zapewnić musi Centrum Zdrowia Psychicznego typu B⁸⁹. W tabeli I przedstawiono różnice pomiędzy ww. typami Centrum Zdrowia Psychicznego.

Tab. I. Rodzaje świadczeń udzielanych w Centrum Zdrowia Psychicznego typu A oraz B

Rodzaje świadczeń	Centrum Zdrowia Psychicznego typu A	Centrum Zdrowia Psychicznego typu B
Świadczenia stacjonarne (psychiatryczne oraz w miejscu udzielania pomocy doraźnej)	tak	nie
Świadczenia dzienne psychiatryczne	tak	tak
Świadczenia ambulatoryjne całodobowej opieki w ramach punktu zgłoszeniowo-koordynacyjnego	nie	tak
Świadczenia ambulatoryjne psychiatryczne	tak	tak
Świadczenia ambulatoryjne leczenia środowiskowego (domowego) z punktu zgłoszeniowo-koordynacyjnego	tak	tak

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023–2030

Pierwszy kontakt osoby zgłaszającej się do Centrum Zdrowia Psychicznego z powodu zaburzeń psychicznych ma miejsce w punkcie zgłoszeniowo-koordynacyjnym, gdzie jest możliwe natychmiastowe przekierowanie do ambulatorium Centrum Zdrowia Psychicznego, poza wyjątkowymi okolicznościami związanymi z ryzykiem dla życia chorych albo dla zdrowia lub życia innych osób. Centrum Zdrowia Psychicznego udziela pomocy⁹⁰:

- 1) czynnej – leczenia i wsparcia osobom z przewlekłymi zaburzeniami psychicznymi, wymagającym ciągłości opieki, aktywnego podtrzymywania kontaktu, wyprzedzającego powstawanie poważniejszych problemów zdrowotnych;

⁸⁹ Ibidem.

⁹⁰ Ibidem.

- 2) długoterminowej – innym osobom z przewlekłymi zaburzeniami psychicznymi;
- 3) krótkoterminowej – osobom z zaburzeniami epizodycznymi lub nawracającymi;
- 4) doraźnej – osobom w stanach nagłych i pilnych, a w centrach typu B całodobowej w ramach punktu zgłoszeniowo-koordynacyjnego;
- 5) konsultacyjnej – innym osobom potrzebującym świadczeń diagnostycznych lub porad.

Centrum Zdrowia Psychicznego ściśle współdziała w rozwiązywaniu problemów zdrowotnych i społecznych pacjentów z podmiotami świadczącymi oparcie społeczne, aktywizację społeczno-zawodową i inne aktywności pomocowe na terenie odpowiedzialności terytorialnej centrum. Istnieje możliwość udzielania przez Centrum Zdrowia Psychicznego innych specjalistycznych świadczeń, w zależności od potrzeb (np. świadczeń leczenia zaburzeń nerwicowych, świadczeń psychogeriatrycznych, rehabilitacyjnych) lub w celu realizacji niezbędnych świadczeń szczególnych (pomoc kryzysowa, hostele, turnusy). W Centrum Zdrowia Psychicznego można organizować alternatywne wobec tradycyjnych formy wsparcia i leczenia, jeżeli regulacje prawne, dostępne środki i posiadane kompetencje na to pozwalają i jeżeli odpowiadają one na realne zapotrzebowanie osób objętych opieką⁹¹.

Model psychiatrycznej opieki środowiskowej dla dorosłych organizowany jest w Polsce na podstawie przepisów Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 27 kwietnia 2018 r. w sprawie programu pilotażowego w centrach zdrowia psychicznego. Początkowo, w roku 2018⁹², w pilotażu Centrum Zdrowia Psychicznego zaplanowano udział jedynie trzech podmiotów obejmujących swym działaniem część obszaru województwa mazowieckiego – był to Szpital Wolski im. dr Anny Gostyńskiej SPZOZ (obszar: dzielnica m.st. Warszawy: Wola), Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie (obszar: dzielnica m.st. Warszawy: Mokotów) oraz Mazowieckie Specjalistyczne Centrum Zdrowia im. prof. Jana Mazurkiewicza w Pruszkowie (obszar: m. Pruszków, powiat pruszkowski, gmina Podkowa Leśna, dzielnica Ursus m.st. Warszawa); nie było zatem podmiotu zlokalizowanego na terenie powiatu piaseczyńskiego lub obejmującego swym działaniem jego obszar. Kolejne nowelizacje ww. rozporządzenia rozszerzały stopniowo obszar działania CZP, obejmując w roku 2022

⁹¹ Ibidem.

⁹² Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 27 kwietnia 2018 r. w sprawie programu pilotażowego w centrach zdrowia psychicznego [Dz. U. 2025 poz. 1883].

obszar powiatu piaseczyńskiego⁹³. Aktualnie w województwie mazowieckim działanie Centrów Zdrowia Psychicznego obejmuje swym zasięgiem 13 obszarów powiatowych spośród 42⁹⁴. Jest to 11 powiatów (pruszkowski, grodziski, wołomiński, siedlecki, sokołowski, łosicki, piaseczyński, żyrardowski, tomaszowski, gostyniński, płocki) oraz 2 miasta na prawach powiatu (m. st. Warszawa, Siedlce). Centrum Zdrowia Psychicznego w Piasecznie prowadzone jest przez firmę MEDIKAR, współpracującą w tym zakresie z dwoma innymi podmiotami wykonującymi działalność leczniczą (EZRA UKSW Sp. z o.o. oraz Tarczyńskie Centrum Medyczne)⁹⁵.

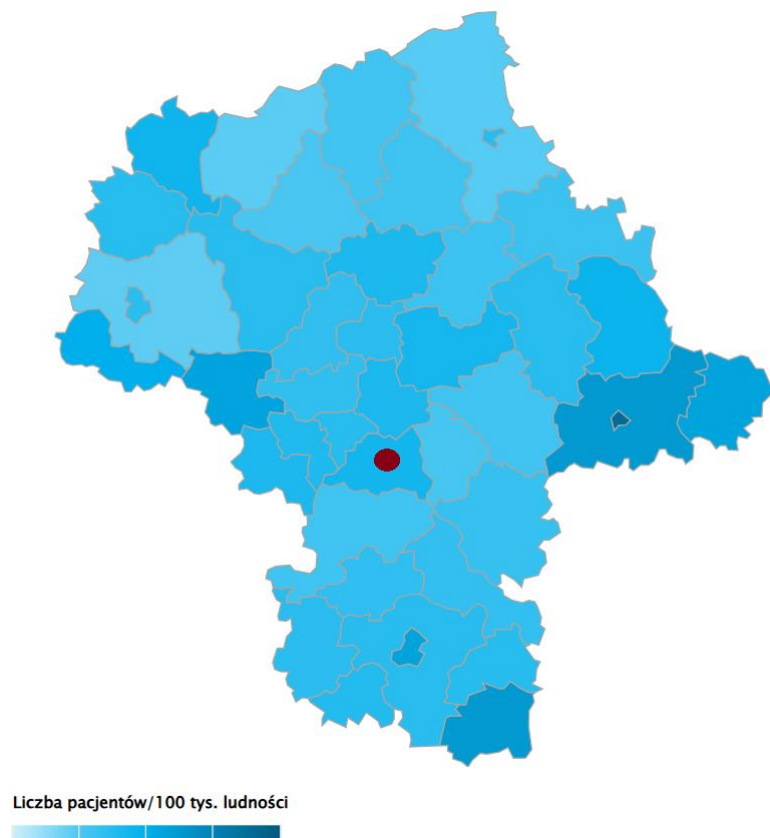
Nie należy jednak zapominać, że Centrum Zdrowia Psychicznego nie jest jedyną formą opieki psychiatrycznej dostępnej dla mieszkańców. Niezależnie od Centrum Zdrowia Psychicznego, w powiecie piaseczyńskim usługi świadczą m.in. cztery poradnie zdrowia psychicznego dla dorosłych, poradnia terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia, poradnia leczenia uzależnień, a także oddział dzienny terapii uzależnienia od alkoholu. Wykaz tych podmiotów przedstawiono w rozdziale 5 Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2026-2031 (Ocena powiatowych zasobów mających zastosowanie w działaniach z zakresu ochrony i wsparcia zdrowia psychicznego). W roku 2024 w wybranych formach leczenia (poradnia zdrowia psychicznego, zespół leczenia środowiskowego, psychiatryczny oddział dzienny i psychiatryczny oddział stacjonarny) leczono ponad 175,7 tys. mieszkańców województwa mazowieckiego (3 943/100 tys. ludności). Najliczniej w ww. formach leczenia leczyli się mieszkańcy m. Siedlce (8 897/100 tys. ludności), powiatu siedleckiego (6 249) oraz lipskiego (6 244). Z kolei najmniejszą liczbę pacjentów odnotowano w przypadku powiatu płockiego (2 166/100 tys. ludności) oraz mławskiego (2 242)⁹⁶. W powiecie piaseczyńskim wartość ta wyniosła 4 393/100 tys. ludności i była wyższa od średniej dla województwa (ryc. 1).

⁹³ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 kwietnia 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie programu pilotażowego w centrach zdrowia psychicznego [Dz. U. 2022 poz. 955].

⁹⁴ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 27 kwietnia 2018 r. w sprawie programu pilotażowego w centrach zdrowia psychicznego [t.j. Dz. U. 2024 poz. 875].

⁹⁵ Dane CZP w Piasecznie, czppiaseczno.pl.

⁹⁶ Baza Analiz Systemowych i Wdrożeniowych, Mapa potrzeb zdrowotnych na lata 2022-2026, basiw.mz.gov.pl.

Ryc. 1. Liczba pacjentów leczonych na 100 tys. ludności w powiatach województwa mazowieckiego w roku 2024 w wybranych formach leczenia (poradnia zdrowia psychicznego, zespół leczenia środowiskowego, psychiatryczny oddział dzienny i psychiatryczny oddział stacjonarny)

Źródło. Mapy potrzeb zdrowotnych na lata 2022-2026, basiw.mz.gov.pl

Niezależnie od lokalizacji wszystkich podmiotów świadczących usługi w opiece psychiatrycznej i leczeniu uzależnień należy podkreślić, że w związku z brakiem rejonizacji wszyscy mieszkańcy powiatu piaseczyńskiego mogą korzystać z wszystkich dostępnych w ramach świadczeń gwarantowanych usług opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień realizowanych przez podmioty wykonujące działalność leczniczą na terenie powiatu, województwa mazowieckiego oraz poza nim. Zgodnie z przepisami ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych⁹⁷ świadczeniobiorca ma prawo wyboru świadczeniodawcy udzielającego ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych oraz szpitala, spośród tych podmiotów, które zawarły umowę o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej z Narodowym Funduszem Zdrowia.

⁹⁷ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych [t.j. Dz. U. 2025 poz. 1461 z późn. zm.], art. 29-30.

3. Środowiskowy model ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży

Model opieki środowiskowej dla dzieci i młodzieży zakłada tworzenie⁹⁸:

- 1) ośrodków środowiskowych I poziomu referencyjnego – zespołów środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży oraz ośrodków środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży,
- 2) ośrodków środowiskowych II poziomu referencyjnego – centrów zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży (wyłącznie z poradnią zdrowia psychicznego lub z poradnią zdrowia psychicznego i oddziałem opieki dziennej),
- 3) ośrodków środowiskowych III poziomu referencyjnego – ośrodków wysokospecjalistycznej całodobowej opieki psychiatrycznej.

Zespoły i ośrodki środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży zapewniają usługi psychologów, psychoterapeutów i terapeutów środowiskowych. Podmioty te udzielają pomocy nie tylko dzieciom potrzebującym diagnozy psychiatrycznej lub farmakoterapii, ale także tym wymagającym psychoterapii (indywidualnej, grupowej, rodzinnej) oraz pracy z grupami rówieśniczymi. Dzięki usługom świadczonym przez zespoły i ośrodki środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej możliwa jest wczesna reakcja na pojawiające się problemy, co pozwala nie dopuścić do pogorszenia stanu zdrowia psychicznego pacjenta i uniknięcie hospitalizacji na oddziale psychiatrycznym, która jest często dla młodej osoby bardzo trudnym doświadczeniem. Zgodnie z założeniami polskiego modelu opieki środowiskowej dla dzieci i młodzieży ośrodki I stopnia referencyjności docelowo powinny funkcjonować w każdym powiecie lub grupie powiatów, a ich sieć powinna być rozmieszczona w zbliżonej lokalizacji, tak aby umożliwiała pracownikom ścisłą współpracę ze środowiskiem lokalnym. Zapewnienie dzieciom i młodzieży skutecznej i kompleksowej opieki wymaga ścisłej współpracy przede wszystkim z placówkami oświatowymi oraz poradniami psychologiczno-pedagogicznymi⁹⁹. Ośrodki I poziomu referencyjności udzielają następujących świadczeń gwarantowanych: porada psychologiczna diagnostyczna, porada psychologiczna, sesja psychoterapii indywidualnej, sesja psychoterapii rodzinnej, sesja psychoterapii grupowej, sesja wsparcia psychospołecznego, wizyta domowa lub środowiskowa, sesja treningowa

⁹⁸ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r.... op. cit.

⁹⁹ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 12 sierpnia 2025 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień [Dz.U. 2025 poz. 1212].

grupowa, sesja wsparcia psychospołecznego w formie konsultacji interwencyjnej. Świadczenia te umożliwiają zarówno terapię zaburzeń psychicznych, jak terapię uzależnień¹⁰⁰. W powiecie piaseczyńskim świadczenia w ramach I poziomu referencyjności udzielane są przez EZRA UKSW (ul. Powstańców Warszawy 29, 05-500 Piaseczno) oraz SPZOZ w Tarczynie (ul. Warszawska 42, 05-555 Tarczyn; ul. Rynek 27, 05-555 Tarczyn)¹⁰¹.

Ośrodkami II stopnia referencyjności są centra zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży, zatrudniające lekarzy specjalistów psychiatrii lub lekarzy specjalistów psychiatrii dzieci i młodzieży. Pacjenci wymagający bardziej intensywnej opieki mogą skorzystać ze świadczeń diagnostycznych i terapeutycznych w ramach oddziału dziennego lub poradni zdrowia psychicznego, w której będą udzielane również świadczenia w ramach specjalistycznych programów terapeutycznych. Jeden taki ośrodek powinien obejmować wsparciem pacjentów z kilku położonych obok siebie powiatów oraz koordynować opiekę udzielaną na tym obszarze również przez ośrodki I poziomu referencyjnego¹⁰². Ośrodki II poziomu referencyjności posiadające poradnię zdrowia psychicznego udzielają następujących świadczeń gwarantowanych: porada lekarska diagnostyczna, porada lekarska terapeutyczna, porada lekarska kontrolna, porada psychologiczna diagnostyczna, porada psychologiczna, porada domowa lub środowiskowa, sesja psychoterapii indywidualnej, sesja psychoterapii rodzinnej, sesja psychoterapii grupowej, sesja treningowa grupowa, porada kompleksowo-konsultacyjna dla osób z autyzmem dziecięcym, program terapeutyczno-rehabilitacyjny dla osób z autyzmem dziecięcym, przezczaszkowa stymulacja magnetyczna. Świadczenia te umożliwiają zarówno terapię zaburzeń psychicznych, jak terapię uzależnień. Ośrodki II poziomu referencyjności posiadające w swej infrastrukturze dodatkowo oddział dzienny, poza ww. świadczeniami, udzielają także świadczeń dziennych psychiatrycznych rehabilitacyjnych dla dzieci i młodzieży¹⁰³. W powiecie piaseczyńskim świadczenia w ramach II poziomu referencyjności udzielane są przez EZRA UKSW (ul. Powstańców Warszawy 29, 05-500 Piaseczno), SPZOZ w Tarczynie (ul. Rynek 27, 05-555 Tarczyn) oraz Uzdrowisko

¹⁰⁰ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 11 października 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień [Dz. U. 2022 poz. 2184].

¹⁰¹ Mazowiecki OW NFZ, Opieka psychologiczna, psychoterapeutyczna i psychiatryczna w ramach poziomów referencyjnych, www.nfz-warszawa.pl.

¹⁰² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r... op. cit.

¹⁰³ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 12 sierpnia 2025 r... op. cit.

Konstancin-Zdrój Niepubliczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej (ul. Sue Ryder 1, 05-510 Konstancin-Jeziorna)¹⁰⁴.

Na najwyższym, III poziomie referencyjności, w ramach modelu opieki środowiskowej dla dzieci i młodzieży, funkcjonują ośrodki wysokospecjalistycznej całodobowej opieki psychiatrycznej. Udzielana jest tam pomoc pacjentom wymagającym najbardziej specjalistycznej opieki, w szczególności osobom w stanie zagrożenia życia i zdrowia, które są przyjmowane głównie w trybie nagłym¹⁰⁵. Ośrodki III poziomu referencyjności udzielają świadczeń w izbie przyjęć oraz świadczeń psychiatrycznych dla dzieci i młodzieży, obejmujących diagnostykę, leczenie i wczesną rehabilitację osób z zaburzeniami psychicznymi¹⁰⁶. W powiecie piaseczyńskim świadczenia w ramach III poziomu referencyjności udzielane są przez Uzdrowisko Konstancin-Zdrój Niepubliczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej (ul. Sue Ryder 1, 05-510 Konstancin-Jeziorna)¹⁰⁷.

4. Cel główny Programu i zaplanowane działania

Celem głównym Programu jest upowszechnienie zintegrowanego i kompleksowego modelu ochrony zdrowia psychicznego w oparciu o model opieki środowiskowej. Cel ten jest wyrazem realizacji na poziomie powiatu piaseczyńskiego celu szczegółowego 1a Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030. Rozwijanie modelu psychiatrycznej opieki środowiskowej uzasadnione jest jego licznymi zaletami, w porównaniu do tradycyjnych instytucjonalnych form leczenia psychiatrycznego. W większości krajów europejskich odchodzi się od modelu opartego na dużych szpitalach psychiatrycznych do modelu opieki środowiskowej, gdzie nacisk kładziony jest na usługi dostępne w lokalnej społeczności pacjenta. Na konieczność przekształceń w tym kierunku wskazują zarówno wyniki dotychczasowych badań, jak i postulaty środowiska ekspertów w zakresie psychiatrii.

¹⁰⁴ Mazowiecki OW NFZ, Opieka psychologiczna... op. cit.

¹⁰⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r.... op. cit.

¹⁰⁶ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 12 sierpnia 2025 r... op. cit.

¹⁰⁷ Mazowiecki OW NFZ, Opieka psychologiczna... op. cit.

Tab. II. Działania zaplanowane w ramach programu zwiększenia dostępności i zmniejszenia nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej, w tym rozwoju Centrum Zdrowia Psychicznego oraz placówek psychiatrycznej opieki zdrowotnej dla dzieci i młodzieży

Zaplanowane interwencje	Forma realizacji	Czas realizacji	Podmioty realizujące	Wskaźniki monitorujące
1. Zapewnienie dostępności do świadczeń środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej dla osób dorosłych	Udzielanie świadczeń zdrowotnych oraz inne działania sprzyjające zwiększaniu dostępności do świadczeń (w tym analiza dostępności terytorialnej, analiza dostępności świadczeń specyficznych dla grup wiekowych, wsparcie kompetencji rodzicielskich, współpraca z NFZ w celu tworzenia nowych lokalizacji placówek)	2026-2031	PWDL	1. Liczba placówek biorących udział w programie 2. Odsetek placówek biorących udział w programie 3. Liczba pacjentów korzystających ze świadczeń
2. Zapewnienie dostępności do świadczeń środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej dla dzieci i młodzieży	Udzielanie świadczeń zdrowotnych oraz inne działania sprzyjające zwiększaniu dostępności do świadczeń (w tym analiza dostępności terytorialnej, analiza dostępności świadczeń specyficznych dla grup wiekowych, wsparcie kompetencji rodzicielskich, współpraca z NFZ w celu tworzenia nowych lokalizacji placówek)	2026-2031	PWDL	1. Liczba placówek biorących udział w programie 2. Odsetek placówek biorących udział w programie 3. Liczba pacjentów korzystających ze świadczeń

Zaplanowane interwencje	Forma realizacji	Czas realizacji	Podmioty realizujące	Wskaźniki monitorujące
3. Działania informacyjne w zakresie upowszechniania środowiskowego modelu psychiatrycznej opieki zdrowotnej oraz edukacyjne w zakresie zmniejszenia nierówności w dostępie do tego rodzaju opieki	Organizacja spotkań, konferencji dla przedstawicieli podmiotów leczniczych, jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, organizacji pozarządowych, pacjentów i ich rodzin, opiekunów pacjentów	2026-2031	Powiat Piaseczyński PCPR PWDL NGO	1. Liczba działań 2. Liczba odbiorców działań
4. Rozwój pozainstytucjonalnych form środowiskowej opieki psychiatrycznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi	Ogłaszanie konkursów ofert dla NGO	2026-2031	Powiat Piaseczyński	1. Liczba NGO, którym udzielono wsparcia 2. Liczba uczestników objętych działaniami NGO

Zadania związane z wdrażaniem, realizacją i monitoringiem priorytetów przewidzianych w Lokalnym programie zwiększania dostępności i zmniejszenia nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej, w tym rozwoju Centrum Zdrowia Psychicznego oraz placówek psychiatrycznej opieki zdrowotnej dla dzieci i młodzieży, będą realizowane w ramach współpracy Powiatu Piaseczyńskiego z podmiotami realizującymi działania wymienione w Tab. II.

Bibliografia

1. Baza Analiz Systemowych i Wdrożeniowych, Mapa potrzeb zdrowotnych na lata 2022-2026, basiw.mz.gov.pl.
2. Dane CZP w Piasecznie, czppiaseczno.pl.
3. Mazowiecki OW NFZ, Opieka psychologiczna, psychoterapeutyczna i psychiatryczna w ramach poziomów referencyjnych, www.nfz-warszawa.pl.
4. Nierówności w zdrowiu i znaczenie ich pomiaru w ramach realizacji NPZ. Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH – Państwowy Instytut Badawczy. Warszawa 2021.
5. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 11 października 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień [Dz. U. 2022 poz. 2184].
6. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 27 kwietnia 2018 r. w sprawie programu pilotażowego w centrach zdrowia psychicznego [Dz. U. 2018 poz. 852].
7. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 27 kwietnia 2018 r. w sprawie programu pilotażowego w centrach zdrowia psychicznego [t.j. Dz. U. 2024 poz. 875].
8. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 kwietnia 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie programu pilotażowego w centrach zdrowia psychicznego [Dz. U. 2025 poz. 1883].
9. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 [Dz. U. 2023 poz. 2480].
10. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych [t.j. Dz. U. 2025 poz. 1461 z późn. zm.].
11. Zabdyr-Jamrós M., Pilotaż Centrów Zdrowia Psychicznego od roku 2018: w stronę modelu psychiatrycznej opieki środowiskowej, Instytut Zdrowia Publicznego UJ CM, Kraków: 31 maja 2022.

Załącznik 2. Lokalny program poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w zakresie pomocy bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej oraz samopomocy środowiskowej

1. Wprowadzenie

Zdrowie psychiczne mieszkańców powiatu piaseczyńskiego jest istotnym elementem polityki zdrowotnej Powiatu Piaseczyńskiego. Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania często prowadzą do trudnych sytuacji życiowych, z którymi dotknięte nimi osoby nie zawsze potrafią sobie poradzić. Osoby z tego rodzaju problemami bardzo często mają trudności z samodzielnym funkcjonowaniem społecznym i zagrożone są wykluczeniem społecznym, w związku z czym bardzo istotne jest zapewnienie im wielowymiarowej pomocy i oparcia społecznego, które jest niezbędne do odpowiedniego funkcjonowania w środowisku społecznym i rodzinnym.

Lokalny program poszerzania, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej oraz samopomocy środowiskowej powstał na podstawie zapisów Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030¹⁰⁸. Celem głównym Programu jest upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego na terenie powiatu piaseczyńskiego, a jego realizacja przyczyni się do poprawy jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi.

Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego¹⁰⁹ definiuje zdrowie psychiczne jako fundamentalne dobro osobiste człowieka, wskazując jednocześnie, że ochrona praw osób z zaburzeniami psychicznymi należy do obowiązków państwa, w tym organów administracji rządowej i samorządowej oraz instytucji do tego powołanych. Ochrona zdrowia psychicznego obejmuje realizację zadań dotyczących m.in. zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym. Działania te realizowane są poprzez zapewnienie wsparcia społecznego, definiowanego jako obiektywnie istniejące i dostępne sieci społeczne, które pełnią funkcję pomocną wobec osób,

¹⁰⁸ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 [Dz. U. 2023 poz. 2480].

¹⁰⁹ Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego [t.j. Dz. U. 2024 poz. 917 z późn. zm.].

znajdujących się w trudnej sytuacji¹¹⁰. Współczesny model wsparcia społecznego rozpatruje się jako uzupełniające się systemy, funkcjonujące w obszarze działań pomocowych. Do systemów tych zalicza się rodzinę, grupy samopomocy, pośrednie systemy pomocy (realizowane przez organizacje pozarządowe), formalny system pomocy medycznej, edukacyjnej i ekonomicznej, a także formalny system pomocy społecznej, reprezentowany przez pracowników socjalnych, profesjonalnie przygotowanych do świadczeń pomocowych¹¹¹.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomoc ta polega w szczególności na przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą o pomocy społecznej świadczeń, pracy socjalnej, prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej, analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych, rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb¹¹².

Pomoc społeczna w porozumieniu z podmiotami leczniczymi udzielającymi świadczeń zdrowotnych w zakresie psychiatrycznej opieki zdrowotnej organizuje na obszarze swojego działania oparcie społeczne dla osób, które z powodu choroby psychicznej lub zaburzeń rozwoju intelektualnego mają poważne trudności w życiu codziennym, zwłaszcza w kształtowaniu swoich stosunków z otoczeniem, w zakresie edukacji, zatrudnienia oraz w sprawach bytowych. Oparcie społeczne polega w szczególności na¹¹³:

- 1) podtrzymywaniu i rozwijaniu umiejętności niezbędnych do samodzielnego, aktywnego życia,
- 2) organizowaniu w środowisku społecznym pomocy ze strony rodziny, innych osób, grup, organizacji społecznych i instytucji,

¹¹⁰ Sęk H., Cieślak R., Wsparcie społeczne – sposoby definiowania, rodzaje i źródła wsparcia, wybrane koncepcje teoretyczne, w: Wsparcie społeczne, stres i zdrowie, red. H. Sęk, R. Cieślak, PWN, Warszawa 2004, s. 14.

¹¹¹ Marszałek L., Systemy wsparcia społecznego w procesie rehabilitacji osób niepełnosprawnych, *Seminare* 26, 2009, s. 201-213.

¹¹² Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej [t.j. Dz. U. 2025 poz. 1214 z późn. zm.].

¹¹³ Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego... op. cit.

- 3) udzielaniu pomocy finansowej, rzeczowej oraz innych świadczeń na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Zgodnie z treścią art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, wsparcia udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu¹¹⁴:

- 1) ubóstwa,
- 2) sieroctwa,
- 3) bezdomności,
- 4) bezrobocia,
- 5) niepełnosprawności,
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- 7) przemocy domowej,
- 8) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
- 9) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- 10) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- 11) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy,
- 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- 13) alkoholizmu lub narkomanii,
- 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,
- 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Z perspektywy planowania działań w ramach realizacji lokalnych programów ochrony zdrowia psychicznego szczególnie istotna wydaje się pomoc udzielana z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby, niepełnosprawności, a także alkoholizmu lub narkomanii. Niemniej jednak nie należy zapominać, że również pozostałe z ww. przyczyn ustawowych udzielania pomocy społecznej mogą stanowić podłoże dla rozwoju zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w przyszłości. Odnosząc się do długotrwałych i ciężkich chorób należy także podkreślić, że oczywiście bardzo istotne jest zapewnienie pomocy i oparcia społecznego osobom cierpiącym na problemy w obszarze zdrowia psychicznego, jednak niemniej istotne jest dbanie o zapewnienie tego rodzaju wsparcia osobom dotkniętym problemami w obszarze zdrowia fizycznego. Niedostateczne zaopiekowanie osób z chorobą

¹¹⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej... op. cit.

przewlekłą upośledzającą fizyczne funkcjonowanie w społeczeństwie, może w konsekwencji prowadzić do pojawienia się problemów zdrowia psychicznego, wynikających z nieradzenia sobie z chorobą.

2. Infrastruktura pomocy społecznej

Na szczeblu powiatu zadaniami z zakresu pomocy społecznej zajmuje się Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piasecznie (PCPR). Do zadań własnych powiatu w zakresie pomocy społecznej należą m.in.: opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, prowadzenie specjalistycznego poradnictwa, pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej, szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu, prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej oraz umieszczanie w nich skierowanych osób. Ponadto ważnym zadaniem z zakresu administracji rządowej realizowanym przez powiat jest prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi¹¹⁵.

Z kolei zadania pomocy społecznej we wszystkich 6 gminach powiatu piaseczyńskiego koordynują Ośrodki Pomocy Społecznej (MGOPS Piaseczno, OPS Góra Kalwaria, OPS Konstancin-Jeziorna, GOPS Lesznowola, GOPS Prażmów i GOPS w Tarcynie). Do zadań własnych gmin w zakresie pomocy społecznej należą m.in.: opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym, przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych, okresowych i celowych, organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach treningowych lub wspomaganych, dożywianie dzieci, kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu, organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi, prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi¹¹⁶.

Do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej zalicza się także domy pomocy społecznej, jednostki specjalistycznego poradnictwa, ośrodki wsparcia oraz ośrodki

¹¹⁵ Ibidem.

¹¹⁶ Ibidem.

interwencji kryzysowej. Dom pomocy społecznej (DPS) świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne. Prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej przysługuje osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogących samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Jednostki te, w zależności od tego, dla kogo są przeznaczone, dzielą się na DPS-y dla: osób w podeszłym wieku, osób przewlekle somatycznie chorych, osób przewlekle psychicznie chorych, dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie, dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, osób niepełnosprawnych fizycznie oraz osób uzależnionych od alkoholu¹¹⁷. Na terenie powiatu piaseczyńskiego działają¹¹⁸:

- DPS w Konstancinie-Jeziornie dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, prowadzony przez Powiat Piaseczyński (122 miejsca),
- DPS im. Waleriana Łukasińskiego w Górze Kalwarii dla osób przewlekle somatycznie chorych oraz dla osób przewlekle psychicznie chorych, prowadzony przez Powiat Piaseczyński (400 miejsc),
- DPS dla Dorosłych Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi w Robercinie dla przewlekle psychicznie chorych kobiet, prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi na zlecenie Powiatu Piaseczyńskiego (70 miejsc),
- DPS Artystów Weteranów Scen Polskich im. Wojciecha Bogusławskiego w Konstancinie-Jeziornie dla osób w podeszłym wieku, prowadzony przez Związek Artystów Scen Polskich ZASP na zlecenie Powiatu Piaseczyńskiego (50 miejsc).

Jednostka specjalistycznego poradnictwa (JSP) to jednostka wyspecjalizowana w zakresie świadczenia poradnictwa osobom i rodzinom, mającym trudności lub wykazującym potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych. Działania te obejmują poradnictwo prawne, psychologiczne i rodzinne. Poradnictwo prawne realizuje się przez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów, natomiast poradnictwo psychologiczne przez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii. Z kolei poradnictwo rodzinne obejmuje problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy opieki

¹¹⁷ Ibidem.

¹¹⁸ Rejestry i wykazy, Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie, www.gov.pl/web/uw-mazowiecki.

nad osobą niepełnosprawną, a także terapię rodzinną¹¹⁹. Na terenie powiatu piaseczyńskiego jednostką udzielającą specjalistycznego poradnictwa jest Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Górze Kalwarii (poradnictwo psychologiczne, rodzinne, prawne), MOPS w Piasecznie (poradnictwo prawne), OPS w Konstancinie-Jeziornie (poradnictwo rodzinne) oraz OPS w Górze Kalwarii (poradnictwo psychologiczne)¹²⁰.

Ośrodkiem wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi jest środowiskowy dom samopomocy (ŚDS) lub klub samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi (KS). Uczestnicy działań realizowanych przez ww. ośrodki wsparcia, w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych, wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększania zaradności i samodzielności życiowej, a także ich integracji społecznej. Środowiskowy dom samopomocy świadczy usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym. Z kolei zakres usług świadczonych w klubach samopomocy ustalany jest przez właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego prowadzącej ten klub¹²¹. Na terenie Powiatu Piaseczyńskiego funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy w Pęcherach¹²².

Ośrodek interwencji kryzysowej (OIK) to podmiot wyspecjalizowany w zakresie udzielania wsparcia stanowiącego zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Interwencją kryzysową obejmuje się osoby i rodziny bez względu na posiadany dochód. W ramach tej formy wsparcia udziela się natychmiastowej psychologicznej pomocy specjalistycznej, a także poradnictwa socjalnego lub prawnego¹²³. W powiecie piaseczyńskim działa Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Górze Kalwarii (POIK). Działania psychologiczne w ramach interwencji kryzysowej realizowane są przez POIK w pięciu lokalizacjach: Siedziba Główna POIK (ul. Ks. Sajny 2A, 05-530 Góra

¹¹⁹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej... op. cit.

¹²⁰ Jednostki Specjalistycznego Poradnictwa, Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie, www.gov.pl.

¹²¹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej... op. cit.

¹²² Dane z serwisu internetowego ŚDS w Pęcherach, sdspechery.ksnaw.pl.

¹²³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej... op. cit.

Kalwaria), Punkt Interwencji Kryzysowej w Piasecznie (ul. Kościuszki 9, 05-500 Piaseczno), Punkt Interwencji Kryzysowej w Piasecznie (ul. Szkolna 20, 05-500 Piaseczno), Punkt Interwencji Kryzysowej w Konstancinie-Jeziornie (ul. Warszawska 37, 05-520 Konstancin-Jeziorna), Punkt Interwencji Kryzysowej w Łazach (ul. Łączności 2G, 05-552 Łazy)¹²⁴.

Zadania z zakresu pomocy społecznej kierowane do osób z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania mogą być także realizowane poprzez inne formy pomocy, takie jak: mieszkania treningowe i wspomagane, noclegownie, ogrzewalnie oraz rodzinne domy pomocy¹²⁵. Na terenie powiatu piaseczyńskiego działają 3 mieszkania treningowe dysponujące łącznie 7 miejscami (dwa mieszkania przy MGOPS Piaseczno oraz jedno przy Centrum Administracyjnym Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Pęcherach)¹²⁶.

Wykaz jednostek organizacyjnych pomocy społecznej działających na terenie powiatu piaseczyńskiego przedstawiono w tabeli I.

Tab. I. Wykaz jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w powiecie piaseczyńskim

Jednostka organizacyjna		Podmiot prowadzący	Adres
1	PCPR w Piasecznie	Powiat Piaseczyński	ul. Chyliczkowska 14, 05-500 Piaseczno
2	MGOPS Piaseczno	Gmina Piaseczno	ul. Świętojańska 5A, 05-500 Piaseczno
3	OPS Góra Kalwaria	Gmina Góra Kalwaria	ul. Pijarska 40, 05-530 Góra Kalwaria
4	OPS Konstancin-Jeziorna	Gmina Konstancin-Jeziorna	ul. Rycerska 13, 05-510 Konstancin-Jeziorna
5	GOPS Lesznowola	Gmina Lesznowola	ul. Oficerska 1, 05-506 Lesznowola
6	GOPS Prażmów	Gmina Prażmów	ul. Czołchańskiego 1A, 05-505 Prażmów
7	GOPS w Tarczynie	Gmina Tarczyn	ul. Rynek 8, 05-555 Tarczyn
8	DPS w Konstancinie-Jeziornie	Powiat Piaseczyński	ul. Potulickich 1, 05-510 Konstancin-Jeziorna
9	DPS im. Waleriana Łukasińskiego w Górze Kalwarii	Powiat Piaseczyński	ul. Szpitalna 1, 05-530 Góra Kalwaria
10	DPS dla Dorosłych Zgromadzenia Sióstr	Zgromadzenie Sióstr Franciszkanek Rodziny	ul. Gościńiec 32, 05-503 Robercin

¹²⁴ Dane z serwisu internetowego POIK w Górze Kalwarii... op. cit.

¹²⁵ Dane z serwisu internetowego POIK w Górze Kalwarii, poik.piaseczno.pl.

¹²⁶ Rejestry i wykazy, Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie... op. cit.

Jednostka organizacyjna		Podmiot prowadzący	Adres
	Franciszkanek Rodziny Maryi w Robercinie	Maryi (na zlecenie Powiatu Piaseczyńskiego)	
11	DPS Artystów Weteranów Scen Polskich im. Wojciecha Bogusławskiego	Związek Artystów Scen Polskich ZASP - Stowarzyszenie (na zlecenie Powiatu Piaseczyńskiego)	ul. Pułaskiego 6, 05-510 Konstancin Jeziorna
12	POIK w Górze Kalwarii	Powiat Piaseczyński	ul. Ks. Sajny 2A, 05-530 Góra Kalwaria
13	Punkt Interwencji Kryzysowej w Piasecznie	Powiat Piaseczyński	ul. Kościuszki 9, 05-500 Piaseczno
14	Punkt Interwencji Kryzysowej w Piasecznie	Powiat Piaseczyński	ul. Szkolna 20, 05-500 Piaseczno
15	Punkt Interwencji Kryzysowej w Konstancinie-Jeziornie	Powiat Piaseczyński	ul. Warszawska 37, 05-520 Konstancin-Jeziorna
16	Punkt Interwencji Kryzysowej w Łazach	Powiat Piaseczyński	ul. Łączności 2G, 05-552 Łazy
17	ŚDS w Pęcherach	Katolickie Stowarzyszenie Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej	ul. Bolesława Chrobrego 83, 05-502 Piaseczno
18	Warsztat Terapii Zajęciowej KSNAW Piaseczno	Katolickie Stowarzyszenie Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej	ul. Modrzewiowa 2, 05-501 Piaseczno
19	Warsztat Terapii Zajęciowej KSNAW Piaseczno - Filia w Górze Kalwarii	Katolickie Stowarzyszenie Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej	ul. Saperów 3, 05-530 Góra Kalwaria
20	Mieszkania treningowe przy MGOPS Piaseczno (2 mieszkania)	Gmina Piaseczno	ul. Kościuszki 5, 05-500 Piaseczno
21	Mieszkanie treningowe przy Centrum Administracyjnym Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Pęcherach (3 miejsca)	Powiat Piaseczyński	ul. Chyliczkowka 14, 05-500 Piaseczno

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Rejestry i wykazy, Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie, www.gov.pl [dostęp: 02.11.2025 r.] oraz Informator Zdrowia Psychicznego – przewodnik dla osób z zaburzeniami psychicznymi, Zdrowe Mazowsze, zdrowemazowsze.mazovia.pl [dostęp: 02.11.2025 r.],

3. Cel główny Programu i zaplanowane działania

Celem głównym Programu jest upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego na terenie powiatu piaseczyńskiego. Cel ten jest wyrazem realizacji celu szczegółowego 1d Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030. Podejmowane w ramach Programu działania pozwolą na zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielowymiarowej pomocy i oparcia społecznego, które są niezbędne do odpowiedniego funkcjonowania w środowisku społecznym i rodzinnym.

Tab. II. Działania zaplanowane w ramach programu aktualizacji poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w zakresie pomocy: bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej oraz samopomocy środowiskowej

Zaplanowane interwencje	Forma realizacji	Czas realizacji	Podmioty realizujące	Wskaźniki monitorujące
1. Monitoring sytuacji w zakresie tworzenia i funkcjonowania instytucji pomocy i oparcia społecznego tj. OIK, ŚDS, DPS, mieszkań chronionych i innych form pobytu dziennego lub całodobowego	Raport z monitoringu	2026-2031	Powiat Piaseczyński	1. Liczba raportów z monitoringu 2. Liczba placówek poszczególnych typów
2. Zapewnienie dostępności do wsparcia w zakresie pomocy: bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej oraz samopomocy środowiskowej	Udzielanie pomocy bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej oraz samopomocy środowiskowej	2026-2031	DPS ŚDS WTZ OPS	1. Liczba osób korzystających z poszczególnych form wsparcia
3. Podnoszenie kwalifikacji kadry realizującej zadania pomocy społecznej na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi	Działania szkoleniowe	2026-2031	Powiat Piaseczyński PCPR OPS	1. Liczba zrealizowanych szkoleń 2. Liczba uczestników szkoleń

Wszelkie koszty związane z wdrażaniem, realizacją i monitoringiem zadań przewidzianych w Lokalnym programie poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w zakresie pomocy

bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej oraz samopomocy środowiskowej, finansowane będą z budżetu Powiatu Piaseczyńskiego, budżetów podmiotów realizujących oraz innych źródeł pozabudżetowych.

Bibliografia

1. Dane z serwisu internetowego POIK w Górze Kalwarii, poik.piaseczno.pl.
2. Dane z serwisu internetowego ŚDS w Pęcherach, sdspechery.ksnaw.pl.
3. Informator Zdrowia Psychicznego – przewodnik dla osób z zaburzeniami psychicznymi, Zdrowe Mazowsze, zdrowemazowsze.mazovia.pl.
4. Jednostki Specjalistycznego Poradnictwa, Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie, www.gov.pl.
5. Marszałek L., Systemy wsparcia społecznego w procesie rehabilitacji osób niepełnosprawnych, Seminare 26, 2009, s. 201-213.
6. Rejestry i wykazy, Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie, www.gov.pl/web/uw-mazowiecki.
7. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 [Dz. U. 2023 poz. 2480].
8. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 12 sierpnia 2025 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień [Dz.U. 2025 poz. 1212].
9. Sęk H., Cieślak R., Wsparcie społeczne – sposoby definiowania, rodzaje i źródła wsparcia, wybrane koncepcje teoretyczne, w: Wsparcie społeczne, stres i zdrowie, red. H. Sęk, R. Cieślak, PWN, Warszawa 2004, s. 14.
10. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej [t.j. Dz. U. 2025 poz. 1214 z późn. zm.].
11. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego [t.j. Dz. U. 2024 poz. 917].